

22. 2. 1998

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU
KONGREGACE PRO KLÉRUS

**ZÁKLADNÍ NORMY PRO FORMACI TRVALÝCH JÁHNŮ
SMĚRNICE PRO SLUŽBU A ŽIVOT TRVALÝCH JÁHNŮ**

VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE
PRAHA 2002
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU
KONGREGACE PRO KLÉRUS

SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ

A

ÚVOD

SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ

Když bylo stálé jáhenství obnoveno II. Vatikánským koncilem, navázalo na obecnou a trvalou tradici a na zvláštní přání tridentského koncilu. V těchto posledních desetiletích zaznamenalo na četných místech silný impuls a přineslo slibné plody ve prospěch naléhavého misijního díla nové evangelizace. Apoštolský stolec a mnohá biskupství předložila směřodatné podněty a zásady pro život a formaci jáhnů ve prospěch církve, která dnes potřebuje pro svůj rozvoj jednotnost směrů, nové objasňující prvky a ve výkonné oblasti přesnější pastorační podněty a upřesnění. Právě celá oblast diakonátu (základní doktrinní pohled, následná schopnost rozlišit povolání, příprava, život, služba, spiritualita a trvalá formace) dnes vyžaduje zhodnocení dosud ušlé cesty za účelem celkového objasnění, které je nezbytné pro nový rozvoj tohoto stupně svátosti kněžství v souladu s rozhodnutími a cíli II. Vatikánského koncilu.

Když Kongregace pro katolickou výchovu a Kongregace pro klérus vydaly *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (Základní normy pro výchovu kněží), který má na zřeteli formaci ke kněžství, a *Direktář pro službu a život kněží*, konstatovaly, že je nutné věnovat zvláštní pozornost otázce stálého jáhenství, aby se tak doplnilo pojednání ohledně prvních dvou stupňů kněžství a předmětu jejich kompetencí. Po vyslechnutí všeobecného episkopátu a mnohých odborníků se obě kongregace zabývaly tímto tématem na svých plenárních zasedáních v listopadu roku 1995. Všechno se spolu s početnými zkušenostmi stalo předmětem pozorného zkoumání ze strany předních a vážených členů. Součinností obou kongregací tak vzniklo konečné znění dokumentů: *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* (Základní normy pro výchovu stálých jáhnů) a *Směrnice pro službu a život stálých jáhnů*. Dokumenty věrně odrážejí požadavky, doporučení a náměty pocházející ze všech zeměpisných oblastí zastoupených na vysoké úrovni. Práce obou plenárních zasedání zdůraznila četné shodné prvky a dále rostoucí soudobou nutnost skutečného souladu za účelem jednotné formace a pastorační účinnosti svátostné služby, tváří v tvář potřebám třetího tisíciletí, na jehož prahu stojíme. To je důvod, proč si otcové přáli, aby tyto dvě kongregace zpracovávaly oba dokumenty souběžně a vydaly je současně se společným úvodem, který by obsahoval základní zásady.

Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium (Základní normy pro výchovu stálých jáhnů) zpracovaný Kongregací pro katolickou výchovu nabízí nejen orientační zásady pro formaci stálých jáhnů, ale poskytuje také směrnice, které mají mít biskupské konference na zřeteli při vypracovávání příslušného národního „Ratio“. Úmyslem kongregace bylo poskytnout biskupstvím pomocný materiál, podobně jako „*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*“ (Základní normy pro výchovu kněží), aby mohla splnit kán. 236 CIC s cílem zaručit celé církvi jednotnou, pevnou a úplnou formaci stálých jáhnů.

Směrnice pro službu a život stálých jáhnů má být nejen doporučením, ale stejně jako předcházející dokument o kněžích, má i právně závazný

charakter, „pokud se jeho normy odvolávají na obdobné disciplinární normy Kodexu kanonického práva nebo určují způsob, jak dodržovat obecné zákony církve, objasňují a předávají jejich doktrinární principy a vybízejí k jejich přesnějšímu dodržování.“¹ V těchto případech je nutné považovat dokument za obecný prováděcí předpis (srov. *CIC* kán. 32).

Oba dokumenty jsou vydané autoritou příslušného dikasteria. Ačkoliv si každý z nich uchovává svou identitu a zvláštní právní závaznost, odvolávají se na sebe navzájem a svou logickou návazností se vzájemně doplňují. Je velice důležité, aby byly všude prezentovány jako jeden souvislý celek a tak i přijímány a uváděny do života. Úvod zde publikovaný, jenž je výchozím a směrodatným bodem celého souboru norem, zůstává nerozlučně spjat s oběma dokumenty.

Vychází z historického a pastorálního pohledu na stálé jáhenství se zvláštním odkazem na praktický rozměr formace a služby. Doktrinární prvky, kterými jsou jednotlivé zásady podepřeny, jsou vyjádřeny v dokumentech II. Vatikánského koncilu a v následných dokumentech Učitelského úřadu církve.

Dokumenty jsou odpovědí na velmi citelnou potřebu objasnit a upravit rozdílné pojetí dosavadních pokusů, ať už na rovině rozlišování povolání a přípravy, či na rovině vykonávání služby a trvalé formace. Tak může být s jistotou dosaženo ustálení směrnic, které zajistí neodmyslitelnou jednotu legitimní různosti a následně plodnost této služby, která už přinesla dobré ovoce a je příslibem cenného příspěvku pro novou evangelizaci na prahu třetího tisíciletí.

Směrnice obsažené v obou dokumentech se vztahují na stálé jáhny sekulárního diecézního kléru, i když mnohé z nich, náležitě uzpůsobené, by měli brát v potaz též stálí jáhni patřící k institutům zasvěceného života a společností apoštolského života.

¹ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ, *Chiarimenti circa il valore vincolante dell'art. 66 del Directorio per il Ministero e la Vita dei Presbiteri* (22. října 1994), v časopise „Sacrum Ministerium“, 2 (1995), str. 263.

ÚVOD*

I. Svátost svěcení

I. „K vedení a neustálému vzrůstu Božího lidu ustanovil Kristus Pán ve své církvi různé služby, které jsou určeny pro dobro celého těla. Služebníci, kteří jsou vybaveni posvátnou mocí, slouží totiž svým bratřím, aby se všichni, kteří patří do Božího lidu a tím mají pravou křesťanskou důstojnost, snažili svobodně a spořádaně o stejný cíl, a tak dosáhli spásy.“²

„Skrze zvláštní milosti Ducha svatého tato svátost připodobňuje svého nositele Kristu tak, aby sloužil jako Kristův nástroj pro jeho církev. Svátostným svěcením je oprávněn jednat jako představitel Krista, hlavy církve, v jeho trojím úřadu kněze, proroka a krále.“³

Díky svátosti svěcení účinně pokračuje v církvi až do konce časů poslání, které Kristus svěřil apoštolům: jde tedy o svátost apoštolské služby.⁴ Svátostný úkon svěcení „překračuje prostou volbu, označení, pověření nebo ustanovení ze strany společenství, protože uděluje dar Ducha svatého, který uschopňuje vykonávat „posvátnou moc“ (sacra potestas), jež může pocházet pouze od Krista prostřednictvím církve“.⁵ „Ten, koho Pán posílá, nemluví a nejedná ze své autority, nýbrž v síle autority Kristovy; nemluví ke společenství jako jeho člen, ale mluví k němu Kristovým jménem. Nikdo nemůže udělit sám sobě milost. Ta musí být dána a poskytnuta. To předpokládá, že existují služebníci milosti, které Kristus zplnomocnil a oprávnil.“⁶

Svátost apoštolské služby má tři stupně. „A tak Bohem ustanovenou církevní službu vykonávají na různých stupních kněžství ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny.“⁷ Biskupové tedy přijali pastorační službu ve společenství spolu se svými pomocníky, kněžími a jáhny. Na místě Božím jsou v čele stáda, jehož jsou pastýři, a jako takoví jsou učители víry, knězi posvátné bohoslužby a služebníky řízení církve.⁸

Se svátostnou povahou tohoto církevního stavu je „niterně spojen jeho *služební charakter*. Poněvadž služebníci zcela závisí na Kristu, který jim uděluje poslání i pravomoc, jsou opravdu „služebníci Krista“ (srov. Řím 1,1) podle příkladu toho, který pro nás dobrovolně na sebe vzal „přirozenost služebníka“ (Flp 2,7).“⁹

* Tato úvodní část je společná dokumentům „Ratio“ a „Směrnice“. V případě oddělené publikace dokumentů je třeba tuto část vždy uvést.

² II. VAT. KONCIL, Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 18.

³ *Katechismus katolické církve*, č. 1581.

⁴ Srov. *tamtéž*, č. 1536.

⁵ *Tamtéž*, č. 1538.

⁶ *Tamtéž*, č. 875.

⁷ II. VAT. KONCIL, Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, č. 28.

⁸ Srov. *tamtéž*, 20; *CIC*, kán. 375, § 1.

⁹ *Katechismus katolické církve*, č. 876.

Stejně tak má svátostná služba *kolegiální*¹⁰ i *osobní charakter*¹¹. „Proto je svátostná služba v církvi zároveň kolegiální i osobní službou, která se vykonává ve jménu Krista.“¹²

II. Jáhenské svěcení

2. Jáhenská služba je v církvi dokumentována již od apoštolských dob. Ustálená tradice, potvrzená již svatým Irenejem, která pronikla do liturgie svěcení, spatřovala počátek jáhenství v události ustanovení „sedmi“, o nichž mluví Skutky apoštolů (6,1-6). Na počátečním stupni posvátné hierarchie stojí tedy jáhni, jejichž službu měla církev vždy ve veliké úctě.¹³ Svatý Pavel pozdravuje jáhny společně s biskupy na začátku listu Filipánům a v prvním listě Timoteovi posuzuje kvality a ctnosti, jimiž mají být okrášleni, aby mohli důstojně plnit svůj úřad (srov. 1 Tim 3,8-13).¹⁴

Patristická literatura dosvědčuje již od počátku tuto hierarchickou a služebnou strukturu církve včetně jáhenství. Svatému Ignáci z Antiochie¹⁵ se místní církev bez biskupa, kněze a jáhna zdá nepředstavitelnou. Zdůrazňuje, že jáhenská služba není ničím jiným než službou Ježíše Krista, který byl na počátku věků u Otce a zjevil se na konci časů. Nejsou služebníky jídla a pití, ale služebníky Boží církve. *Didascalia apostolorum*¹⁶ a otcové následujících staletí, jakož i různé koncily¹⁷ a církevní praxe¹⁸ jsou dokladem návaznosti a vývoje této zjevené pravdy.

¹⁰ Srov. *tamtéž*, č. 877.

¹¹ Srov. *tamtéž*, č. 878.

¹² *Tamtéž*, č. 879.

¹³ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29; PAVEL VI., ap. list *Ad pascendum* (15. srpna 1972): AAS 64 (1972), str. 534.

¹⁴ Kromě toho jsou někteří ze 60 spolupracovníků, kteří se objevují v jeho dopisech, označováni jako jáhni: Timotej (1 Ts 3,2), Epafra (Kol 1,7).

¹⁵ Srov. *Epist. ad Philadelphenses*, 4; *Epist. ad Smyrnaeos*, 12,2; *Epist. ad Magnesios*, 6,1: F.X. FUNK (ed.), *Patres Apostolici*, Tubingae 1901², str. 266-267; 286-287; 234-235.

¹⁶ Srov. *Didascalia Apostolorum* (Syriaca), kap. III, XI: A. VÖÖBUS (ed.), *The „Didascalia Apostolorum“ v Syriae* (původní text a anglický překlad), CSCO, díl I., č. 402 (svazek 176), str. 29-30; díl II., č. 408 (svazek 180), str. 120-129; *Didascalia Apostolorum*, III, 13 (19): F.X. FUNK (ed.), *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, Paderbornae 1906, I, str. 212-216.

¹⁷ Srov. kán. 32 a 33 elvirského koncilu (Eliberitanum, r. 300/303): *PL* 84, 305; kán. 16 (15), 18, 21 I. koncilu v Arles (Arelatense I, r. 314), *CCL*, 148, str. 12-13; kán. 15, 16, 18 I. nicejského koncilu (Nicensum I., r. 325): *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, dvojjazyčné vydání, G. ALBERIGO – G.L. DOSSETTI – CL. LEONARDI – P. PRODI, cons. H. JEDINA, Ed. Dehoniane, Bologna 1991, str. 1315.

¹⁸ Každá místní církev musela mít v prvních dobách křesťanství své jáhny v přiměřeném počtu k počtu věřících, aby se mohli s každým seznámit a každému pomoci (srov. *Didascalia apostolorum*, III, 12 (16): F.X. FUNK, *ed. cit.*, I, str. 208). Papež Fabián (236-250) rozdělil město Řím do sedmi okrsků („regiones“, později nazvané „diakonie“), v jejichž čele stál jáhen („regionarius“) za účelem praktikování křesťanské lásky a pomoci potřebným. Obdobné pak bylo „diakonální“ uspořádání mnohých východních a západních měst ve třetím a čtvrtém století.

Jáhenství bylo hojné v západní církvi až do V. století, potom z různých důvodů postupně upadalo, až se stalo jen předstupněm pro kandidáty kněžského svěcení.

Tridentský koncil nařídil znovuzavedení stálého jáhenství, jak tomu bylo ve starověku, podle jeho povahy a podle původní úlohy v církvi.¹⁹ Tento předpis však nebyl v praxi konkrétně uplatněn.

Byl to právě II. Vatikánský koncil, který stanovil, že by mohlo být „v budoucnu obnoveno jáhenství jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň..., a toto jáhenství se může udělit mužům zralejšího věku, a to i žijícím v manželství, a také schopným mladým mužům, pro které však musí zůstat v platnosti zákon celibátu“ podle ustálené tradice.²⁰ Důvody, které vedly k tomuto rozhodnutí, byly následující: a) touha obohatit církve o ty funkce jáhenské služby, které by jinak v mnohých krajinách mohly být stěží praktikovány, b) úmysl posílit milostí jáhenského svěcení ty, kteří již ve skutečnosti jáhenskou funkci vykonávali, c) starost zabezpečit posvěcené služebníky těm krajinám, které trpí nedostatkem duchovních. Uvedené důvody zdůrazňují, že obnovení stálého jáhenství ani v nejmenším nezamýšlí umenšovat důležitost úlohy a rozkvětu kněžství, které je třeba mít stále velkoryse na mysli i pro jeho nepostradatelnost.

Aby uskutečnil záměry koncilu, stanovil Pavel VI. apoštolským listem *Sacrum diaconatus ordinem* (18. června 1967)²¹ všeobecná pravidla pro obnovení stálého jáhenství v latinské církvi. V následujícím roce pak apoštolskou konstitucí *Pontificalis romani recognitio* (18. června 1968)²² schválil nový ritus udělování biskupského, kněžského i jáhenského svěcení a určil taktéž materií a formu těchto svěcení a konečně apoštolským listem *Ad pascendum* (15. srpna 1972)²³ upřesnil podmínky přijetí a svěcení kandidátů jáhenství. Podstatné prvky těchto norem byly přiřazeny k normám Kodexu kanonického práva vyhlášeného Janem Pavlem II. dne 25. ledna 1983.²⁴

Mnohé biskupské konference ve svých zemích pokračovaly a stále ještě pokračují, v linii všeobecného zákonodárství, v obnovování stálého jáhenství schváleného Svatým stolcem a v sepisování doplňujících norem.

III. Stálé jáhenství

3. Z dlouhodobé zkušenosti církve vyplývá norma, podle níž se kněžské svěcení uděluje jen tomu, kdo již dříve přijal jáhenství a důsledně jej

Důvody znovuzavedení

¹⁹ Srov. TRIDENTSKÝ KONCIL, XXIII. zasedání, *Decreta De reformatione*, kán. 17: *Concilio Oecumenicorum Decreta*, cit. dvojjazyčné vydání, str. 750.

²⁰ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29.

²¹ AAS 59 (1967), 697-704.

²² AAS 60 (1968), 369-373.

²³ AAS 64 (1972), 534-540.

²⁴ Kánonů, které hovoří výslovně o stálých jáhnech, je deset: 236; 276, § 2,3°; 281, § 3; 288; 1031, § 2-3; 1032, § 3; 1035, § 1; 1037; 1042, 1°; 1050, 3°.

vykonával.²⁵ Jáhenské svěcení nicméně „nemá být jednoduše považováno jen za stupeň ke kněžství.“²⁶

„Jedním z plodů II. Vatikánského koncilu bylo obnovení jáhenství coby vlastního a trvalého hierarchického stupně.“²⁷ Na pozadí „historických událostí a na základě pastoračních požadavků“, které přijali koncilní otcové, skutečně „tajuplně působil Duch svatý, hlavní činitel života církve, a přinesl novou realizaci uceleného obrazu hierarchie tradičně složeného z biskupů, kněží a jáhnů. Došlo tak k oživení křesťanských společenství, jež se začaly více podobat společenstvím církve v prvních staletích, založených apoštoly za působení Ducha svatého, jak o tom svědčí *Skutky apoštolů*“.²⁸

Trvalé jáhenství představuje výrazné obohacení poslání církve.²⁹ Jelikož *munera*, příslušící jáhnům, jsou nezbytná k životu církve,³⁰ je vhodné a užitečné, především v misijních oblastech,³¹ aby muži, kteří vykonávají opravdovou jáhenskou službu, ať už v oblasti liturgické a pastorační nebo v práci sociální a charitativní, „byli posilněni a těsněji spojeni s oltářem vkládáním rukou, dochovaným už od apoštolů, aby tak plnili svou službu účinněji s pomocí svátostné milosti jáhenství“.³²

Vatikán, 22. února 1998, na svátek Stolce sv. apoštola Petra.

**Kongregace pro
katolickou výchovu**

kard. Pio Laghi
prefekt

✠ José Saraiva Martins
titul. arcib. Tuburnicy
sekretář

**Kongregace
pro klérus**

kard. Castrillón Hoyos
prefekt

✠ Csaba Ternyák
titul. arcib. Eminenziany
sekretář

²⁵ Srov. *CIC*, kán. 1031, § 1.

²⁶ PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem* (18. června 1969): *AAS* 59 (1967), str. 698.

²⁷ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29; Dekret *Ad gentes*, 16; Dekret *Orientalium Ecclesiarum*, 17; JAN PAVEL II., proslov (16. března 1985), č. 1: *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), str. 648.

²⁸ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (6. října 1993), č. 5: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 954.

²⁹ „Zvlášť důležitým požadavkem při rozhodování o obnovení stálého jáhenství byl a je požadavek bezprostřední přítomnosti církevních služebníků, kromě stávajících pastoračních struktur, v různých prostředích rodiny, práce, školy atd.“ (JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (6. října 1993), č. 6: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 954).

³⁰ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29b.

³¹ Srov. *tamtéž*, dekret *Ad gentes*, 16.

³² *Tamtéž*, dekret *Ad gentes*, 16; srov. *Katechismus katolické církve*, č. 1571.

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU

**RATIO FUNDAMENTALIS INSTITUTIONIS
DIACONORUM PERMANENTIUM**

ZÁKLADNÍ NORMY PRO FORMACI
TRVALÝCH JÁHNŮ

ÚVOD

1. Formační itineráře

1. První směrnice ohledně formace stálých jáhnů byly dány apoštolským listem *Sacrum diaconatus ordinem*.¹ Ty pak byly přijaty a upřesněny oběžníkem Kongregace pro katolickou výchovu 16.7.1969 *Come è a conoscenza*, kde se hovoří o „různých typech formace“ podle „různých typů jáhenství“ (pro svobodné, ženaté, pro ty, kdo jsou „určeni pro misijní území nebo do rozvojových zemí“, povolání k tomu, aby „rozdělili své úlohy v národech s určitou civilizací a s dostatečně vyspělou kulturou“). V souvislosti s doktrinní formací se zde uvádí, že by měla přesahovat formaci prostých katechetů a měla by být podobná formaci kněžské. Poté dokument vyjmenovává předměty, které je třeba při vypracování studijních programů brát v úvahu.²

Následný apoštolský list *Ad pascendum* upřesnil, že „co se týče kurzu teologických studií, který má předcházet svěcení stálých jáhnů, je úkolem biskupských konferencí, aby s ohledem na místní podmínky vydaly návrh vhodné normy a předložily jej ke schválení Kongregaci pro katolickou výchovu“.³

Nový kodex kanonického práva doplnil podstatné prvky tohoto opatření v kán. 236. *Kodex církevního práva*

¹ Srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem* (18. června 1967): AAS 59 (1967), str. 697-704. Apoštolský list ve druhé kapitole, která je věnována mladým kandidátům, předepisuje: „6. Mladí kandidáti jáhenské služby budou přijímáni na zvláštní institut, kde projdou zkušební dobou, budou vychováváni k opravdovému životu podle evangelia a připravováni k účinnému vykonávání specifických funkcí. 9. Skutečná jáhenská praxe by měla trvat alespoň tři roky; studijní řád by měl být upraven tak, aby se kandidáti postupně odborně a s pílí mohli naplno věnovat jáhenské službě. Studijní cyklus může být pak ve svém celku uspořádán tak, aby v posledním roce probíhala specifická příprava na různé úřady, které budou jáhni především zastávat. 10. Je třeba sem též zařadit praktické procvičování základních prvků náboženské výuky dětí a dalších věřících, chórového zpěvu (jeho vedení a šíření), čtení z Písma během shromáždění věřících, kázání a exhortace, udělování svátostí, které přísluší jáhnům, návštěva nemocných a plnění těch služeb, které mohou jáhni vykonávat“. Ve III. kapitole se apoštolský list věnuje kandidátům pokročilejšího věku; říká: „14. Je třeba, aby i tito jáhni měli postačující znalost nauky, jak bylo řečeno v odstavci 8, 9, 10, nebo aby byli alespoň vzděláni po intelektuální stránce do té míry, která bude dle názoru biskupské konference neodmyslitelná pro plnění jejich specifických funkcí. Je tedy třeba, aby byli přijatí na určitou dobu na speciální institut, kde by se mohli naučit všemu, co budou potřebovat pro plné vykonávání jáhenského úřadu. 15. Pokud by to nebylo možné, pak je třeba světit kandidáta zvlášť připravenému knězi, který by zajistil jeho formaci, vzdělání a sám byl svědkem moudrosti a zralosti“.

² Oběžník kongregace uvádí, že kurzy mají zahrnovat studium Písma svatého, dogmatiky, morálky, kanonického práva, liturgie, „technické pokyny, které by kandidáty připravovaly na určité aktivity služby, jako psychologie, katechetická pedagogika, řečnictví, chórový zpěv, pozice katolických organizací, církevní administrativa, jak vést křestní matriku, záznamy o biřmování, svatbách, pohřbech atd.“

³ PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum* (15. srpna 1972), VII b); AAS 64 (1972), str. 540.

2. Po uplynutí asi 30 let od prvních indikací a za přispění následných zkušeností se ukázalo jako vhodné vypracovat tento dokument *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* (Základní normy pro formaci stálých jáhnů). Má se stát nástrojem pro nasměrování a vyladění formačních programů stanovených biskupskými konferencemi a diecézemi, které se od sebe navzájem často velmi liší, to vše s ohledem na oprávněné odlišnosti.

2. Základ pro spolehlivou teologii jáhenství

3. Účinnost formace stálých jáhnů z velké části závisí na teologickém pojetí jáhenství. Právě ono nabízí kriteria, která určují směr formačního postupu, a současně vytyčuje cíl, k němuž je třeba směřovat.

Téměř úplné vymizení stálého jáhenství v západní církvi po dobu delší než tisíc let ještě víc znesnadnilo chápání hloubky této služby. Nelze však říci, že teologie jáhenství by byla bez jakéhokoliv konkrétního podkladu a v úplném područí rozdílných teologických názorů. Základy tu jsou a jsou velice jasné, i když vyžadují další rozvoj a prohloubení. Uvádíme zde některé, které považujeme za nejdůležitější, i když zajisté nejsou považovány za vyčerpávající.

4. Především je třeba nahlížet jáhenství, podobně jako každou jinou křesťanskou identitu v církvi, jako tajemství trinitárního společenství vyznačujícího se misijním rozměrem. Jde o nutný bod pro definici identity každého vysvěceného služebníka, i když ne prioritní, protože jeho plná podstata spočívá ve specifickém rozšíření a ve zpřítomnění Kristovy služby.⁴ Proto jáhen přijímá vkládání rukou a je posilován zvláštní svátostnou milostí, která ho uvádí do svátosti svěcení.⁵

*Eklesiologická a christologická
perspektiva*

5. Jáhenství je udělováno zvláštním vylitím Ducha svatého (ordinací), které v tom, kdo je přijímá, uskutečňuje specifické připodobnění se Kristu, Pánu a služebníku všech. V dokumentu *Lumen gentium* č. 29 se upřesňuje citací textu z *Constitutiones Ecclesiae Aegyptiacae*, že vkládání rukou na jáhna je „ad sacerdotium sed ad ministerium“,⁶ tedy ne pro slavení eucharistie, ale ke službě. Tato charakteristika spolu s napomenutím sv. Polykarpa, které taktéž cituje *Lumen Gentium* č. 29,⁷ popisuje teologickou identitu specifickou pro jáhna: jakožto účastník jediné církevní služby je v církvi charakteristickým svátostným

*Specifické připodobnění
se Kristu*

⁴ Srov. JAN PAVEL II., Postsynodální ap. exhortace *Pastores dabo vobis* (25. března 1992), 12: AAS 48 (1992), str. 675-676.

⁵ Srov. II. VAT. KONCIL, Věroučná konstituce *Lumen gentium*, 28, 29.

⁶ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopii, Presbyterorum et Diaconorum*, Editio typica altera, Typis Polyglottis Vaticanis 1990, str. 101, citát č. 179 z „Praenotanda“, vztahující se ke svěcení jáhnů, výraz „in ministerio Episcopii ordinantur“ z *Traditio apostolica*, 8 (Sch, 11, str. 58-59), převzato z *Constitutiones Ecclesiae Aegyptiacae* III, 2: F.X. FUNK (ed.), *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, II, Paderborne 1905, str. 103.

⁷ „Buďte milosrdní a horliví a postupujte podle pravdy Pána, který se stal služebníkem všech“ (Sv. Polykarp, *Ad Philippenses* 5, 2: F.X. FUNK (ed.), *Patres Apostolici*, I, Tubingae 1901, str. 300-302).

znamením Krista - služebníka. Jeho úlohou je „být zprostředkovatelem potřeb a tužeb křesťanských komunit“ a „animátorem služby, totiž *diakonie*“,⁸ která je podstatnou součástí poslání církve.

6. *Materií* jáhenského svěcení je vkládání rukou biskupa; *formu* tvoří modlitby svěcení, vyjádřené ve třech oddílech - anamnéze, epikleze a přímluvy.⁹ Anamnéze (která prochází dějiny spásy směřující ke Kristu) se odvolává na „levity“ s jejich kultovním posláním a na „sedm jáhnů“ ze *Skutků apoštolů* a připomíná jejich lásku. Epikleze - naléhavá prosba o sedm darů Ducha svatého, aby svěcenec byl s to napodobovat Krista jako „jáhna“. Přímluva vybízí k velkorysému a čistému životu.

Materie a forma svátosti

Podstatnou formou svátosti je epikleze, která spočívá ve slovech: „Pane, naplň je Duchem svatým, aby je sílil sedmi dary tvé milosti, aby tak věrně plnili službu tvého díla.“ Sedm darů pochází z úryvku Izaiáše (11,2), který je vzat z rozšířeného překladu *Septuaginty*. Jedná se o dary Ducha svatého dané Mesiáši, na kterých mají noví svěcenci účast.

7. Jáhenství jakožto stupeň posvátného svěcení vtiskuje svátostný charakter a uděluje specifickou svátostnou milost. Jáhenský charakter je připodobňujícím a rozlišujícím znamením, nesmazatelně vtisknutým do duše, které připodobňuje toho, kdo je svěcen, Kristu, který se stal „jáhnem“, totiž služebníkem všech.¹⁰ Toto znamení obnáší specifickou svátostnou milost, která je silou, *vigor specialis*, darem pro život v nové skutečnosti způsobené svátostí. „Co se týká jáhnů, svátostná milost jim dává potřebnou sílu, aby sloužili božímu lidu v „diakonii“ (službě) liturgie, slova a lásky ve společenství s biskupem a jeho kněžstvím.“¹¹ Jako ve všech svátostech, které vtiskují charakter, má milost trvalou účinnost. Stále znovu se rozvíjí v míře, v jaké je stále znovu přijímána ve víře.

Charakter a zvláštní svátostná milost

8. Jáhni mají účast na nižším stupni církevní služby. Při užívání své moci jsou tedy nezbytně závislí na biskupech, kteří mají plnost svátosti kněžství. Jáhni jsou kromě toho v mimořádném vztahu ke kněžím a ve společenství s nimi jsou povoláni sloužit božímu lidu.¹²

Vztah s biskupy a kněžími

Z hlediska disciplíny je jáhen inkardinován jáhenským svěcením do místní církve nebo do osobní prelatury, k jejíž službě byl přijat, nebo jako klerik do řeholního institutu zasvěceného života či do klerikální společnosti apoštolského života.¹³ Inkardinace nepředstavuje více či méně nahodilý úkon, ale je charakterizována jako trvalý závazek služby pro konkrétní část božího lidu. Obnáší církevní příslušnost na právní, citové a duchovní rovině a povinnost jáhenské služby.

Inkardinace

⁸ PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum*, Úvod: l.c. str. 534-538.

⁹ Srov. *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 207; ed. cit., str. 115-122.

¹⁰ Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 1570.

¹¹ *Tamtéž*, č. 1588.

¹² Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Christus Dominus*, 15.

¹³ Srov. *CIC*, kán. 266.

3. Jáhenská služba v různých oblastech pastorače

9. Jáhenská služba je charakterizována vykonáváním tří úkonů, které jsou službě jáhna vlastní podle specifické perspektivy jáhenství.

Vzhledem k *munus docendi* je jáhen povolán k hlásání Písma svatého, „*Munus docendi*“ vzdělávání a povzbuzování božního lidu. Toto povolání je vyjadřováno předáním knihy evangelií při samotném obřadu svěcení.

Munus sanctificandi je vyjádřeno modlitbou, slavnostním udílením „*Munus sanctificandi*“ svátosti křtu, v uchovávaní a podávání eucharistie, asistenci a žehnání při uzavírání manželství, vedením smutečních a pohřebních obřadů a při udělování svátostí.¹⁶ Zdůrazňuje se tak, že jáhenská služba má svůj výchozí i cílový bod v eucharistii a nemůže být vyčerpána jen prostou sociální službou.

Munus regendi je nakonec realizováno vykonáváním charitativních a „*Munus regendi*“ výpomocných prací, animací společenství či jednotlivých oblastí církevního života, zvláště co se týče lásky k bližnímu. To je nejnepřítější služba jáhna.

10. Jak lze zjistit ze starobylé praxe jáhnů a ze závěrů koncilu, je charakter vlastní jáhenské služby velice dobře determinován. I když vlastní služba je jediná, existují různé konkrétní způsoby jejího vykonávání, které se přizpůsobují rozličným pastoračním situacím jednotlivých církví. Při upřesňování formačního postupu proto zjevně nelze od této skutečnosti odhlédnout.

4. Jáhenská spiritualita

11. Z teologické identity jáhna vyplývají jasné linie jeho specifické spirituality, která je ve své podstatě spiritualitou služby.

Nejvyšším vzorem je Kristus - služebník, který žil zcela ve službě Bohu *Spiritualita služby* pro dobro lidí. Kristus sám sebe poznává v služebníku prvního zpěvu v knize Iz 4, 18-19. Výslovně kvalifikoval svou činnost jako službu: Mt 20,28, Lk 22,27, Jan 13,1-17, Flp 20,7-8, 1 Petr 2,21-25 a doporučil svým učedníkům, aby jednali právě tak: Jan 13,34-35, Lk 12,37. Spiritualita služby je spiritualitou celé církve, neboť celá církev podle vzoru Panny Marie je služebnicí Páně (Lk 1,28) pro spásu světa. Proto, aby celá církev mohla lépe žít tuto spiritualitu služby, dává jí Pán živé a osobní znamení tím, že on sám je služebníkem. Spiritualita služby je proto specifickým způsobem spiritualitou jáhna. Svátostí svěcení se jáhen pro církev stává živým obrazem Krista-služebníka. Ústřední myšlenkou jeho duchovního života bude tedy služba; jeho svatost spočívá v tom, že se stane velkorysým a věrným služebníkem Boha a lidí, zvláště těch nejchudších a trpících. Jeho asketické úsilí bude směřovat k získání těch ctností, které jsou potřebné k vykonávání jeho služby.

12. Tato spiritualita se pochopitelně bude harmonicky přizpůsobovat *Charakteristika stavů života* spiritualitě vázané na daný životní stav. Proto tatáž jáhenská spiritualita

¹⁶ Srov. II. VAT. KONCIL, Věroučná konstituce *Lumen gentium*, 29.

dozná různých obměn podle toho, zda ji žije člověk ženatý, vdovec, svobodný, řeholník nebo zasvěcená osoba. Formační postup bude přihlížet k těmto různým obměnám a nabízet jednotlivé duchovní cesty podle typu kandidátů.

5. Úkol biskupských konferencí

13. „Úkolem legitimních shromáždění biskupů či biskupských konferencí je uvážit, zda a kde, za souhlasu papeže, by pro dobro věřících mělo být zřízeno jáhenství jako vlastní a trvalý stupeň hierarchie.¹⁸

Kodex kanonického práva taktéž uděluje biskupským konferencím *Kompetence biskupských konferencí* pravomoc přesně stanovit doplňkovými směrnici řád liturgické modlitby hodin,¹⁹ požadovaný věk pro přijetí²⁰ a formaci, které je věnován kán. 236. Tento kánon stanoví, že přísluší biskupským konferencím stanovit na základě místních podmínek vhodné normy, aby kandidáti na jáhenství, ať už mladí nebo zralého věku, svobodní nebo ženatí, byli formováni k vedení evangelijního života a byli patřičně připravováni k plnění povinností vlastních jáhnů.

14. Kongregace pro katolickou výchovu vypracovala toto *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* jako pomoc biskupským konferencím při vypracování formačního postupu, který by zohledňoval jednotlivé situace a byl zároveň v souladu s postupem všeobecné církve. *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* chce být odkazovým materiálem při upřesňování kritérií rozlišování povolání a různých aspektů formace. Tento dokument, jak vyplývá z jeho charakteru, stanoví pouze několik základních všeobecných linií, které tvoří normu, na niž se budou odkazovat biskupské konference při vypracovávání či zdokonalování vlastních národních *ratio*. Bez potlačování tvořivosti a originality místních církví jsou tak vytyčeny principy a kritéria, na jejichž základě lze s jistotou a v souladu s ostatními církvemi naplánovat formaci stálých jáhnů.

15. Podobně jako stanovil II. Vatikánský koncil v případě *rationes institutionis sacerdotalis*,²¹ žádá se tímto dokumentem od biskupských konferencí, které obnovily stálé jáhenství, aby předložily své vlastní *rationes institutionis diaconorum permanentium* ke zkoumání a schválení Svätému stolci; ten je nejprve schválí *ad experimentum*, následně pak na určitý počet let, aby tak zaručil jeho revizi v určitém časovém odstupu.

6. Odpovědnost biskupů

16. Obnovení stálého jáhenství v jednom národě neznamena povinnost *Rozlišování* jeho obnovy ve všech diecézích. Je na diecézním biskupovi, aby poté, co pozorně vyslechne názor kněžské a pastorační (pokud ji diecéze má)

¹⁸ PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, I, 1: l.c., str. 699.

¹⁹ Srov. CIC, kán 276, § 2,3°.

²⁰ Srov. *tamtéž*, kán. 1031, § 3.

²¹ II. VAT. KONCIL, Dekret *Optatam totius*, 1.

rady, postupoval v této věci s ohledem na konkrétní potřeby nebo specifickou situaci místní církve.

V případě, že by se rozhodl pro obnovu stálého jáhenství, se postará o zavedení patřičné katecheze jak mezi laiky, tak mezi kněžími a řeholníky, aby stálé jáhenství bylo chápáno v celé své hloubce. Dále zajistí vznik nezbytných formačních struktur, jmenuje náležité spolupracovníky, kteří by mu pomáhali coby přímí odpovědní za formaci, nebo se podle okolností vynasnaží využít formativních struktur jiných diecézí nebo krajů. *Vhodná katecheze*

Biskup se dále postará o to, aby na základě národního *ratio* a na základě ověřených zkušeností byla vydána a s určitou pravidelností aktualizována odpovídající diecézní pravidla.

7. Stálé jáhenství v institutech zasvěceného života a ve společnostech apoštolského života

17. Ustanovení stálého jáhenství mezi členy institutu zasvěceného života a společnosti apoštolského života se řídí normami apoštolského listu *Sacrum diaconatus ordinem*. Píše se v něm, že „právo ustanovovat stálé jáhenství mezi řeholníky je vyhrazené Svatému stolci a jen jemu náleží právo zkoumat a schvalovat výsledek hlasování generálních kapitul v této otázce.²² Výše uvedené – pokračuje dokument – „je adresováno taktéž členům jiných institutů, které se řídí evangelijními radami“.²³ *Rozhodnutí generálních kapitul*

Každý institut a každá společnost, které obdrží právo zavést v rámci svého společenství stálé jáhenství, na sebe berou zodpovědnost za zajištění lidské, duchovní, intelektuální a pastorační formace svých kandidátů. Daný institut nebo daná společnost se proto zaváže, že předloží vlastní formační program, který by zahrnoval charisma a spiritualitu typické pro daný institut nebo danou společnost a současně byl v souladu s *ratio fundamentalis*, zvláště co se týče intelektuální a pastorační formace. *Odpovědnost za formaci*

Program každého institutu nebo společnosti bude předložen ke zkoumání a schválení buď Kongregaci pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života nebo Kongregaci pro evangelizaci národů a Kongregaci pro východní církve v oblasti jejich pravomoci. Příslušná kongregace poté, co vyslechne názor Kongregace pro katolickou výchovu ohledně intelektuální formace, ho schválí *ad experimentum*, následně pak na určitý počet let tak, aby byla zajištěna jeho obnova v určitém časovém odstupu.

²² Srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VII, 32: l.c. str. 703.

²³ *Tamtéž*, VII, 35: l.c. str. 704.

I. HLAVNÍ ČINITELÉ FORMACE STÁLÝCH JÁHNŮ

1. Církev a biskup

18. Formace jáhnů, stejně jako ostatních služebníků a všech pokřtěných, je úkolem, který se týká celé církve. Církev, kterou svatý Pavel zdraví jako „Jeruzalém, pocházející shora“ a „naši matku“ (Gal 4,26) podobně jako Maria „kázáním a křtem totiž rodí k novému a nesmrtelnému životu děti, počaté z Ducha Svatého a zrozené z Boha.“²⁴ A nejen to: církev, napodobujíc Mariino mateřství, doprovází své děti mateřskou láskou a stará se o všechny, aby všichni došli plnosti svého povolání.

Péče církve o její děti je vyjadřována předkládáním slova a svátostí, láskou a solidaritou, modlitbou a péčí různých služebníků. V této takzvané viditelné péči se však zpřítomňuje péče Ducha Svatého. Vždyť „společenský organismus církve slouží Kristovu Duchu, který jej oživuje, k růstu těla,“²⁵ jak v jeho celku, tak v jedinečnosti jeho údů.

Prvním protagonistou péče církve o její děti je tedy sám Kristův Duch; volá je, doprovází je a utváří jejich srdce tak, aby dovedla poznat jeho milost a velkomyslně na ni odpověděla. Církev si má být dobře vědoma *svátostného* rozměru svého vychovatelského díla.

Duch Kristův, první protagonist formace

19. Ve formaci stálých jáhnů je prvním *znamením a nástrojem* Kristova Ducha vlastní biskup (nebo kompetentní vyšší představený).²⁶ Biskup je hlavní odpovědný za rozeznání jejich povolání a za jejich formaci.²⁷ Ačkoli řádně vykonává tento úkol prostřednictvím vybraných spolupracovníků, bude se podle možností snažit osobně poznat všechny, kteří se připravují na jáhenství.

Biskup (nebo vyšší představený), první odpovědný za formaci

2. Osoby pověřené formací

20. Zvláštní odpovědnost za formaci kandidátů k stálému jáhenství, pod vedením biskupa (nebo kompetentního vyššího představeného) nebo v úzké spolupráci s komunitou jáhnů, mají: vedoucí formace, tutor (kde by to vyžadoval počet), duchovní vůdce a farář (nebo duchovní, jemuž je svěřena jáhenova praxe).

21. Úkolem biskupem nebo kompetentním vyšším představeným jmenovaného vedoucího formace je koordinovat jednotlivé osoby

Vedoucí formace

²⁴ II. VAT. KONCIL, Věroučná konstituce *Lumen gentium*, 64.

²⁵ *Tamtéž*, 8.

²⁶ Diecéznímu biskupovi jsou postaveni naroveň ti, kterým je svěřena územní prelatura, územní opatství, apoštolský vikariát, apoštolská prefektura a natrvalo zřízená apoštolská administratura (srov. *CIC*, kán. 368; 381, § 2), jako i osobní prelatura (srov. *CIC*, kán. 266, § 1; 295) a vojenský ordinariát (srov. JAN PAVEL II., Ap. konstituce *Spirituali militum curae* (21. dubna 1986), čl. I, § 1; čl. II, § 1: AAS 78 (1986), str. 482; 483.

²⁷ Srov. *CIC*, kán. 1025, 1029.

angažované ve formaci, animovat celé výchovné dílo v jeho různých dimenzích a předsedat mu, udržovat styky s rodinami aspirantů a ženatých kandidátů a s komunitami, z nichž pocházejí. Kromě toho je zodpovědný za to, aby po vyslechnutí názoru ostatních osob pověřených formací,²⁸ s výjimkou duchovního vůdce, předložil biskupovi (nebo kompetentnímu vyššímu představenému) posudek o způsobilosti aspirantů pro zařazení mezi kandidáty a o způsobilosti kandidátů k přijetí jáhenského svěcení.

Vedoucí formace bude vzhledem k závažnosti a delikátnosti svých úkolů vybírán velmi pozorně. Je vyžadován člověk živé víry a s hlubokým smyslem pro církevní záležitosti, s bohatou pastorační zkušeností, s ověřenou moudrostí, vyrovnaností a schopností sdílení; kromě toho musí být vybaven teologickými a pedagogickými znalostmi.

Jedná se o kněze či jáhna, který by pokud možno nebyl současně zodpovědný za vysvěcené jáhny. Je žádoucí, aby tato odpovědnost zůstala odlišena od odpovědnosti za formaci aspirantů a kandidátů.

22. Tutor, kterého vedoucí pro formaci vybírá mezi jáhny nebo mezi kněžími, zkušený, jmenovaný biskupem (nebo kompetentním vyšším představeným), je přímým průvodcem každého aspiranta či kandidáta. Je pověřen úkolem podrobně sledovat cestu každého, nabízet svou podporu a svou radu při řešení případných problémů, má osobní přístup k jednotlivým záležitostem formace, spolupracuje s vedoucím formace na přípravě různých formačních aktivit a na vypracování posudku o způsobilosti, který je předkládán biskupovi (nebo kompetentnímu vyššímu představenému). Tutor zodpovídá podle okolností za jednu osobu nebo za malou skupinu. *Tutor*

23. Každý aspirant nebo kandidát si volí duchovního vůdce, kterého pak schvaluje biskup nebo kompetentní vyšší představený. Úkolem duchovního vůdce je rozpoznávat působení Ducha v duši povoláných a současně doprovázet a podporovat jejich neustálé obrácení; mimoto bude poskytovat konkrétní rady pro zrání autentické jáhenské spirituality a předkládat účinné podněty k získávání s ní spojených ctností. Aspiranti a kandidáti se proto mají svěřit pouze kněžím známým svými ctnostmi, kteří mají dobrou teologickou kulturu, hlubokou duchovní zkušenost, výrazný smysl pro výchovu a velkou vnímavost pro službu. *Duchovní vůdce*

24. Faráře (nebo jiného služebníka) vybírá vedoucí formace po domluvě s formační skupinou a s ohledem na různé situace kandidátů. Je povolán k tomu, aby nabídl tomu, kdo mu byl svěřen, živé služebné společenství, aby ho uváděl do pastoračních aktivit, které bude pokládat za nejvhodnější, a bude ho jimi provázet. Dále se postará o pravidelnou kontrolu kandidátem konané práce a bude oznamovat průběh praxe vedoucímu formace. *Farář*

²⁸ Rozumí se tím případně i vedoucí zvláštního formačního domu (srov. CIC, kán. 236, 1°).

3. Profesori

25. Profesori přispívají ve značné míře k formaci budoucích jáhnů. *Vědecká kompetence a svědectví života*
Skrze předávání církví uchovávaného *posvátného pokladu víry* živí víru kandidátů a uschopňují je k úkolu učitelů božího lidu. Mají se proto snažit nejen o získání nezbytné vědecké kompetence a dostačující pedagogické schopnosti, ale i o to, aby životem svědčili o Pravdě, kterou vyučují.

Aby mohli svůj specifický příspěvek uvést do souladu s ostatními *Jednotná formace*
aspekty formace, je důležité, aby byli ochotni podle okolností spolupracovat a konfrontovat se s jinými osobami angažovanými ve formaci. Přispějí tak k tomu, aby předložili kandidátům jednotnou formaci a usnadnili její nutnou syntézu.

4. Formační společenství stálých jáhnů

26. Aspiranti a kandidáti stálého jáhenství nezbytně vytvářejí prvotní *Specifické církevní společenství*
prostředí a specifické církevní společenství, které hluboce ovlivňuje dynamiku formace.

Ti, kdo jsou pověřeni formací, se postarají o to, aby komunita byla charakterizovaná hlubokou spiritualitou, smyslem pro sounáležitost, duchem služby a misionářskou odhodlaností a aby měla pravidelná setkávání a modlitby.

Komunita, která formuje stálé jáhny, tak bude moci být pro aspiranty a kandidáty stálého jáhenství vzácnou podporou při rozpoznávání povolání, *Vzácná opora*
při lidském zrání a uvedení do duchovního života, v teologickém studiu a v pastorační zkušenosti.

5. Společenství, ze kterého kandidáti pocházejí

27. Společenství, ze kterých aspiranti a kandidáti na stálé jáhenství pocházejí, mohou mít značný vliv na jejich formaci.

Pro mladší aspiranty a kandidáty může být mimořádnou pomocí rodina. *Rodina*
Bude na ní, aby provázela „cestu formace modlitbou, náležitým respektem, dobrým příkladem ctnostného života v rodině a duchovní i hmotnou podporou, zvláště v obtížných okamžicích. ... I v případě rodičů a příbuzných, kteří jsou lhostejní nebo odporují jejich volbě povolání, může jasné a klidné srovnání s jejich pohledem poskytnout povzbuzení, velmi napomáhající hlubšímu a rozhodnějšímu dozrání služebného povolání.“²⁹ Co se týče ženatých aspirantů a kandidátů, bude třeba se snažit o to, aby manželské společenství účinně přispívalo k usnadnění jejich formační cesty k jáhenství.

Farní společenství má doprovázet každého svého člena na cestě *Farní společenosti*
k jáhenství modlitbou a přiměřenou katechezí, která obrátí pozornost věřících na tuto službu a pomůže kandidátovi při jeho rozhodování pro povolání.

²⁹ JAN PAVEL II., postsynodální apoštolská exhortace *Pastores dabo vobis*, 68: l. c., str. 775-776.

Církevní sdružení, ze kterých pocházejí aspiranti a kandidáti jáhenství, mohou být i nadále posilou, pomocí a podporou, světlem a zázemím. Současně však mají mít úctu ke služebnému povolání svých členů a nebýt jim překážkou, nýbrž v nich podporovat zrání spirituality a ochoty k autentické jáhenské službě. *Církevní sdružení*

6. Aspirant a kandidát

28. Konečně ten, kdo se připravuje na jáhenství, „je nutným a nezastupitelným činitelem při vlastní výchově. Každá výchova ... je konec konců sebevýchovou“.³⁰ *Sebevýchova*

Sebevýchova neznámá izolaci, uzavřenost nebo nezávislost na vychovateli, nýbrž odpovědnost a dynamismus ve štědré odpovědi na Boží volání za maximálního zúročení osob a nástrojů, které Prozřetelnost poskytuje.

Sebevýchova pramení z pevného rozhodnutí růst podle Ducha Svatého v souladu s přijatým povoláním a upevňuje se pokornou ochotou uznat vlastní meze a vlastní dary.

³⁰ *Tamtéž*, 69: l. c., str. 778.

II. PROFIL KANDIDÁTŮ STÁLÉHO JÁHENSTVÍ

29. „Dějiny každého povolání ke kněžství, stejně jako každého povolání ke křesťanství, jsou dějinami *nevýslovného dialogu mezi Bohem a člověkem*, mezi láskou Boha, která volá člověka, a mezi svobodou člověka, který na Boží lásku odpovídá.“³¹ Avšak vedle Božího volání a vedle odpovědi člověka je tu ještě další zásadní prvek pro povolání, zvláště povolání kněžského: veřejné povolání církve. „Vocari a Deo dicuntur qui a legitimis Ecclesiae ministris vocantur“.³² Výraz nemá být chápán ve smyslu převážně právním, jako by autorita rozhodovala o povolání, ale ve smyslu *svátostném*, kde je autorita, která povolává, chápána jako znamení a nástroj osobního zásahu Božího, který se uskutečňuje vkládáním rukou. V této perspektivě každé řádné *vyvolení* uskutečňuje *inspiraci* a představuje Boží volbu. Úsudek církve je tedy rozhodující pro volbu povolání; o to více rozhodující, pro svůj církevní význam, ve volbě povolání k zasvěcené službě.

Tento úsudek se musí zakládat na objektivních kritériích, která by vycházela ze staré církevní tradice a přihlížela k aktuálním pastoračním potřebám. Pro rozeznávání povolání ke stálému jáhenství je třeba mít na paměti některé požadavky obecného rázu a také ty, které odpovídají konkrétnímu stavu života povolání.

1. Obecné požadavky

30. První profil jáhna je popsán v *prvním listě Sv. Pavla Timoteovi*: „Totéž platí o jáhněch: mají to být lidé důstojní, ne obojetní v řeči, ne oddaní vínu, ne lační špinavého zisku, kteří uchovávají tajemné pravdy víry v čistém svědomí. I oni musí být napřed zkoumáni, a teprve potom mohou vykonávat službu, když se ukáže jejich bezúhonnost. Jáhnové mají být jenom jednou ženatí, mají umět držet v pořádku svoje děti a vůbec vlastní domácnost. Ti totiž, kdo se osvědčí jako jáhni, získají si vážené postavení a radostnou jistotu ve víře v Krista Ježíše“ (1 Tim 3,8-10.12-13). *Profil nastíněný sv. Pavlem*

Vlastnosti, které Pavel uvádí, jsou převážně lidské, téměř jako by chtěl říci, že jáhni budou moci vykonávat svou posvátnou službu pouze tehdy, budou-li vzory ceněnými i po stránce lidské. Odras Pavlova požadavku nalézáme i v jiných listech apoštolských otců, zvláště v *Didaché* a u sv. Polykarpa. *Didaché* vybízí: „Zvolte si tedy biskupy a jáhny hodné Pána, muže mírné, kteří nemilují peníze, pravdivé a osvědčené“;³³ a sv. Polykarp radí: „Tak jáhni mají být bez poskvrny před Jeho spravedlností jako služebníci Boží a Kristovi a nikoliv lidí, ne pomlouvači, ne obojetní“ *Odkazy na církevní otce*

³¹ *Tamtéž*, 36: l. c., str. 715-716.

³² *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad Parochos*, část II. kap. 7., č. 3, Turín 1914, str. 288.

³³ *Didaché*, 15, 1: F.X. FUNK (ed.), *Patres Apostolici*, I, o.c., str. 32-35.

v řeči, ne milovníci peněz, tolerantní ve všem a milosrdní, činní, a at chodí v pravdě Krista, který se stal služebníkem všech.“³⁴

31. Církevní tradice následně doplnila a upřesnila požadavky, které upevňují autenticitu povolání k jáhenství. Jsou to především ty, které platí pro kněžství obecně. „Ke svěcení se připustí pouze ti, ... kteří mají neporušenou víru, jsou vedeni správným úmyslem, mají náležité znalosti, mají dobrou pověst, jsou mravně bezúhonní, osvědčili se ve ctnostech a mají další vlastnosti, vhodné pro přijetí svěcení.“³⁵

*Požadavky kodexu
církevního práva*

32. Profil kandidáta je pak doplňován některými specifickými vlastnostmi a evangelními ctnostmi, které *jáhenství* vyžaduje. V souvislosti s těmito vlastnostmi je třeba zdůraznit: psychickou zralost, schopnost dialogu a komunikace, smysl pro zodpovědnost, pracovitost, vyrovnanost a obezřetnost. Mezi evangelijními ctnostmi mají zvláštní důležitost: modlitba, eucharistická a mariánská úcta, pokorný a výrazný *mysl pro církev*, láska k církvi a k jejímu poslání, pokora, schopnost poslušnosti a bratrského soužití, apoštolská horlivost, ochota ke službě³⁶ a láska k bratřím.

*Lidské kvality a evangelijní
ctnosti vyžadované
jáhenstvím*

33. Dále mají být kandidáti jáhenství plně začleněni do křesťanského společenství. Taktéž je třeba, aby předcházelo jejich upřímné nasazení pro apoštolát.

*Začlenění do křesťanské
komunity*

34. Mohou pocházet z různých sociálních prostředí a vykonávat jakékoliv pracovní nebo odborné aktivity, pokud se tyto, s ohledem na církevní normy a podle moudrého soudu biskupa, srovnávají s jáhenským stavem.³⁷ Takové aktivity kromě toho musejí být prakticky slučitelné s formačními závazky a účinným vykonáváním jáhenské služby.

*Pracovní a profesionální
aktivita*

35. Co se týče věku, stanoví *Kodex kanonického práva*, aby „kandidát trvalého jáhenství, který není ženatý, se připouštěl k jáhenskému svěcení až po dovršení alespoň dvacátého pátého roku věku; kdo jsou ženatí, až po dovršení alespoň třiceti pěti let a se souhlasem manželky“.³⁸

Nejnižší věk

Konečně kandidáti musí být prosti trvalé překážky a dalších překážek.³⁹

³⁴ SV. POLYKARP, *Epist. ad Philippenses*, 5, 1-2: F.X. FUNK, *Patres Apostolici*, I, o. c., str. 300-302.

³⁵ CIC, kán. 1029; srov. kán. 1051, 1°.

³⁶ Srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 8: l. c. str. 700.

³⁷ Srov. CIC, kán. 285, § 1-2; 289; PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, III, 17: l. c. str. 701.

³⁸ CIC, kán. 1031, § 2; srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 5; III, 12: l. c., str. 699; 700. Kán. 1031, § 3 předepisuje, že „biskupským konferencím přísluší vydat normu, kterou se stanovuje vyšší věk“.

³⁹ Srov. CIC, kán. 1040-1042. Irregularity (stálé překážky), jak je uvádí kán. 1041, jsou následující: 1/ forma *amence* nebo jiné *duševní nemoci*, pro kterou se po poradě se znalci usuzuje, že dotyčný není schopen řádně konat duchovenskou službu; 2/ kdo spáchal zločin *odpadu, bludu* nebo *rozkolu*; 3/ kdo uzavřel *neplatné manželství*, i pouze civilní; 4/ *kdo spáchal úmyslnou vraždu* nebo *úmyslný dokonáný potrat*; 5/ kdo sám sebe nebo jiného *těžce a úmyslně zmrzačil* nebo se *pokusil o sebevraždu*; 6/ kdo vykonal úkon ze svátosti kněžství, vyhrazený biskupům nebo kněžím, ač toto svěcení neměl.

2. Požadavky v závislosti na životním stavu kandidátů

a) Svobodní

36. „Z církevního zákona potvrzeného samotným koncilem vyplývá, že ti, kteří jsou od mládí voláni k jáhenství, jsou povinni zachovávat zákon celibátu.“⁴⁰ Tento zákon je zvlášť vhodný pro posvátnou službu, jemuž se dobrovolně podrobují ti, kteří pro to obdrželi charisma. „Nerozdělené srdce“

Stálé jáhenství žité v celibátu zdůrazňuje služebníkově některé skutečnosti. Svátostné ztotožnění se s Kristem je opravdu spojeno s *nerozděleným srdcem*, tedy se snoubeneckou volbou výlučné, trvalé, úplné, jediné a nejvyšší lásky; služba církvi se tak může zakládat na plné dostupnosti. Hlásání Kristova království je podloženo odvážným svědectvím toho, kdo pro Krista opustil i ty nejdražší statky.

b) Ženatí

37. „Co se týče ženatých mužů, je třeba dbát na to, aby byli povýšeni na jáhenství ti, kteří žijí už dlouhá léta v manželství, a proto by měli prokázat, že dokáží řídit vlastní domácnost, mají manželku a děti, kteří vedou opravdu křesťanský život a vyznačují se dobrou pověstí.“⁴¹ *Kladná rodinná zkušenost*

Nejen to: kromě pevného rodinného života nemohou být ženatí kandidáti připuštěni, „dokud není znám nejen manželčin souhlas, ale též její řádný křesťanský život a její přirozené vlastnosti, aby nebyly překážkou či zábranou manželově službě“.⁴² *Souhlas a kvality manželky*

c) Vdovci

38. „Jáhni i ti, kteří byli svěceni v pozdějším věku, po přijetí svěcení s ohledem na tradiční církevní kázeň nemohou uzavřít manželství.“⁴³ *Lidská a duchovní stálost*
Tentýž právní předpis platí pro jáhny, kteří zůstali vdovci.⁴⁴ Jsou povoláni k tomu, aby svědčili o lidské a duchovní pevnosti ve svém životě.

Prosté překážky, které uvádí kán. 1042, jsou následující: 1/ kdo zastává úřad nebo správu (...) duchovním zakázanou; 2/ muž nedávno pokřtěný (s výjimkou odlišného názoru ordináře).

⁴⁰ PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 4: l.c., str. 699; srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29.

⁴¹ PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, III, 13: l. c., str. 700.

⁴² *Tamtéž*, III, 11: l.c., str. 700; srov. *CIC*, kán. 1031, § 2; 1050, 3°.

⁴³ PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, 16: l.c., str. 701; Ap. list *Ad pascendum*, VI: l.c., str. 539; *CIC*, kán. 1087.

⁴⁴ Oběžník N. 263/97 z 6. června 1997 Kongregace pro kult a svátosti. List uvádí, že postačuje jediná z následujících podmínek k obdržení dispenze od překážky, o které hovoří kán. č. 1087: velká a osvědčená prospěšnost jáhenské služby pro danou diecézi; děti nízkého věku, kteří vyžadují mateřskou péči; rodiče nebo tchán a tchýně pokročilého věku, kteří vyžadují pomoc.

Další podmínkou k přijetí kandidátů z řad vdovců je postarat se o lidskou a křesťanskou výchovu vlastních dětí nebo prokázat k tomu svou způsobilost.

d) *Členové institutů zasvěceného života a společností apoštolského života*

39. Stálí jáhni patřící k institutům zasvěceného nebo apoštolského života⁴⁵ by měli obohacovat svou službu zvláštním charismatem, které přijali. Jejich pastorační činnost totiž, i když je pod jurisdikcí místního ordináře,⁴⁶ je charakterizována zvláštními rysy jejich řeholního či zasvěceného života. Budou se proto snažit uvést do souladu řeholní život nebo zasvěcené povolání s povoláním služebným a přispět svým osobitým přínosem k poslání církve.

*Soulad mezi charismatem
a službou*

⁴⁵ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, VII, 32-35: *l.c.*, str. 703-704.

⁴⁶ Srov. *tentyž*, Apoštolský list *Ecclesiae sanctae* (6. srpna 1966), I, 25, § 1: AAS 58 (1966), str. 770.

III. FORMAČNÍ ITINERÁŘ STÁLÉHO JÁHENSTVÍ

1. Představení aspirantů

40. Rozhodnutí zahájit cestu formace k jáhenství může vycházet buď od samého aspiranta nebo od výslovného návrhu komunity, ke které aspirant náleží. V každém případě takové rozhodnutí musí komunita přijmout a sdílet.

Různá odpovědnost

Farář (v případě řeholníků představený) představí jménem komunity aspiranta biskupovi nebo odpovědnému představenému. Zdůvodní kandidaturu aspiranta a přiloží jeho životopis.

Biskup nebo kompetentní vyšší představený poté, co se poradil s vedoucím formace a vzdělávací skupiny, rozhodne, zda přijme nebo nepřijme aspiranta do přípravy.

2. Přípravná doba

41. Vstupem mezi aspiranty k jáhenství začíná přípravná doba, která má trvat patřičnou dobu. Je to doba, v níž aspiranti budou uváděni do hlubšího poznání teologie, spirituality a jáhenské služby a v níž budou vyzýváni k pozornějšímu rozlišení svého povolání.

Cíl

42. Odpovědnost za přípravnou dobu nese vedoucí formace, který podle případu bude moci svěřit aspiranty jednomu nebo více tutorům. Tam, kde to okolnosti dovolují, je žádoucí, aby aspiranti vytvářeli vlastní komunitu s vlastním rytmem setkávání a modliteb a aby byly také umožněny společné chvíle s komunitou kandidátů.

Formátoři

Zodpovědný za formaci přezkoumá, zda má každý aspirant svého schváleného duchovního vůdce, naváže kontakt s farářem (nebo jiným knězem) každého z nich, aby připravil pastorační praxi. Bude se dále snažit o navázání kontaktů s rodinami ženatých aspirantů, aby se ujistil o jejich ochotě přijmout, sdílet a podporovat povolání jejich rodinného příslušníka.

43. Program přípravné doby by zpravidla neměl obsahovat školní výuku, ale modlitební setkání, instrukce, chvíle úvah nebo srovnávání, které by napomáhaly objektivitě rozeznání povolání, podle dobře uspořádaného plánu.

Program

Již v této době, nakolik je to možné, je třeba aktivně zapojit i manželky aspirantů.

44. Aspiranti jsou na základě požadavků pro jáhenskou službu vyzváni ke svobodnému a vědomému poznávání svého povolání, aniž by se nechali ovlivňovat osobními zájmy či jakýmkoliv vnějším tlakem.⁴⁷

Rozlišení

⁴⁷ Srov. CIC, kán. 1026.

Na konci přípravné doby zodpovědný za formaci, po poradě s týmem vychovatelů a s přihlédnutím ke všem informacím, které má k dispozici, předloží příslušnému biskupovi (nebo kompetentnímu vyššímu představenému) potvrzení obsahující profil osobnosti aspirantů a na požádání i úsudek o způsobilosti.

Biskup (nebo kompetentní vyšší představený) zapíše mezi kandidáty jáhenství pouze ty, o nichž na základě osobní znalosti nebo podle informací přejatých od vychovatelů získá morální jistotu o jejich osobní způsobilosti.

3. Liturgický obřad přijetí mezi kandidáty jáhenského svěcení

45. Přijetí mezi kandidáty jáhenského svěcení se děje prostřednictvím zvláštního liturgického obřadu, při němž kandidát jáhenství nebo kněžství projeví svou vůli nabídnout se Bohu a církvi, aby vykonával posvátné povolání. Církev ze své strany přijímá jeho nabídku a povolává ho, aby se připravil k přijetí posvátného stavu a tak byl přijat mezi kandidáty jáhenství.⁴⁸ *Význam obřadu*

46. Kompetentním představeným pro toto přijetí je vlastní biskup nebo, pro členy klerikálního řeholního institutu s papežským právem nebo pro klerikální společnosti apoštolského života papežského práva, vyšší představený.⁴⁹ *Kompetentní představený*

47. Obřad, pro svůj veřejný charakter a církevní význam, je třeba vhodně docenit a konat přednostně ve sváteční den. Aspirant se na něj připraví duchovními cvičeními. *Slavnost ve sváteční den*

48. Tomuto liturgickému obřadu přijetí má předcházet žádost o zapsání mezi kandidáty. Tato žádost má být psána a podepsána vlastní rukou. Žádost musí písemně přijmout vlastní biskup nebo představený, kterému je adresována.⁵⁰ Zapsání mezi kandidáty jáhenství nepředstavuje právo na nutné přijetí jáhenského svěcení. Je prvním úředním uznáním pozitivních znaků jáhenství, které musí být potvrzeno v následujících letech formace. *Žádost o zapsání mezi kandidáty*

4. Doba formace

49. Formační program má kromě přípravné doby trvat alespoň tři roky pro všechny kandidáty.⁵¹ *Aspoň tři roky*

50. *Kodex církevního práva* předpisuje, aby mladí kandidáti přijímali svou formaci tak, že budou pobývat „v některém zvláštním domě, pokud *Mladí kandidáti*

⁴⁸ PAVEL VI. Apoštolský list *Ad pascendum*, Úvod; srov. I a): *l.c.*, str. 537-538; srov. *CIC*, kán. 1034, § 1. Obřad přijetí mezi kandidáty svátosti kněžství se nachází v *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcoporum, Presbyterorum et Diaconorum*, Appendix, II: *ed. cit.*, str. 232.

⁴⁹ Srov. *CIC*, kán. 1016, 1019.

⁵⁰ Srov. *tamtéž*, kán. 1034, § 1; PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum*, I a): *l.c.* str. 538.

⁵¹ Srov. *CIC*, kán. 236 a články 41-44 dokumentu *Ratio*.

diecézní biskup ze závažných důvodů nestanoví jinak“.⁵² Pro vytvoření takového domu je třeba, aby biskupové dané země nebo, bude-li to potřebné, i z více zemí a podle rozličných okolností spojili své úsilí. Pro vedení tohoto domu zvolí zvláště vhodné představené a co nejpečlivěji stanoví normy pro disciplinu a pro uspořádání studií.⁵³ Budou dbát na to, aby kandidáti byli ve styku s jáhny té diecéze, do níž patří.

51. Pro kandidáty pokročilejšího věku, ať svobodné nebo ženaté, *Kodex kanonického práva* předpisuje, aby absolvovali tříletou formaci „způsobem stanoveným biskupskou konferencí“.⁵⁴ Tam, kde to okolnosti dovolí, má program probíhat za živé účasti v komunitě kandidátů, která má mít vlastní rozvrh modlitebních setkávání a formace a bude zahrnovat také společné chvíle s komunitou aspirantů. Pro tyto kandidáty existují různé modely formace. Z důvodů pracovních a rodinných povinností jsou nejobvyklejší modely zahrnující formační školení, setkávání ve večerních hodinách, o víkendech, o dovolených nebo v kombinaci různých možností. V místech s obzvláště vážnými zeměpisnými podmínkami bude třeba uvažovat o jiných modelech rozložených do delšího časového intervalu nebo o použití moderních sdělovacích prostředků.

*Kandidáti
zralejšího
věku*

52. V případě kandidátů, kteří žijí v institutu zasvěceného života nebo ve společenství apoštolského života, se formace uskutečňuje podle směrnic případného *ratio* vlastního institutu nebo vlastní společnosti nebo využitím struktur diecéze, ve které se kandidáti nacházejí.

*Kandidáti Institutů
zasvěceného života*

53. V případech, ve kterých by nebyly výše uvedené postupy uvedeny do praxe nebo by nebyly proveditelné, je třeba aspiranta svěřit do výchovy dobrému knězi, který by se o něho staral, učil ho a mohl pak dosvědčit jeho moudrost a zralost. Je však třeba dávat neustále pozor, aby byli ke svěcení přijati jen vhodní a osvědčení muži.⁵⁵

Zvláštní cesty

54. Zodpovědný za formaci nebo pověřený kněz ve všech případech ověřuje, že po celou dobu formace byl kandidát veden schváleným spirituálem. Kromě toho dbá na to, aby provázel, hodnotil a popřípadě upravoval pastorační praxi kandidáta.

55. Formační program, o němž se bude všeobecně hovořit v další kapitole, uvede do souladu jednotlivé aspekty formace (rozměr lidský, duchovní, teologický, pastorační) a bude třeba, aby byl teologicky dobře založen, aby měl specifické pastorační zaměření a byl současně přizpůsoben místním potřebám pastoračních programů.

56. Ženy a děti ženatých kandidátů, jako i jejich příslušná společenství, mají být vhodnou formou zapojeny do programu. Zvláště je třeba

*Začlenění žen a
synů*

⁵² CIC, kán. 236, 1°; srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 6: l.c. str. 699.

⁵³ Srov. *tamtéž*, II, 7: l.c., str. 699.

⁵⁴ CIC, kán. 236, 2°.

⁵⁵ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, III, 15: l.c. str. 701.

připravit specifický formační program pro manželky, který by je připravil na jejich budoucí poslání doprovázet a podporovat službu manžela.

5. Udělení služeb lektorátu a akolytátu

57. „Před přijetím jáhenství, ať trvalého nebo přechodného, se *Význam služeb* vyžaduje, aby kandidát přijal služby lektora a akolyty a po vhodné dobu je vykonával“⁵⁶ s cílem být lépe připraven na budoucí službu slova a oltáře.⁵⁷ Vždyť církve považuje za vhodné, aby kandidáti svěcení poznávali jak skrze studium, tak postupným vykonáváním služby slova a oltáře tento dvojí aspekt kněžské funkce a rozjímali o něm. Autentičnost jejich služby tak vynikne s větší účinností. Kandidáti pak přistupují ke svátosti svěcení s plným vědomím svého poslání, duchem horliví, „pohotiví ve službě Pánu, vytrvalí v modlitbě a vnímaví k potřebám věřících“ (srov. Řím 12,11-13).

Povaha těchto služeb a jejich důležitost z hlediska pastorace je popsána v apoštolském listu *Ministeria quaedam*, na který odkazujeme.

58. Na výzvu zodpovědného za formaci podávají aspiranti lektorátu a akolytátu dobrovolně vyplněnou a podepsanou žádost ordináři (biskupovi nebo vyššímu představenému), který rozhodne o přijetí.⁵⁹ Po přijetí žádosti postupuje biskup nebo vyšší představený při udělování služeb podle obřadu v *Pontificale Romanum*.⁶⁰ *Žádost o připuštění*

59. Je vhodné, aby mezi udělením lektorátu a akolytátu uplynul určitý *Mezidobí* čas, ve kterém by kandidát mohl vykonávat přijatou službu.⁶¹ „Mezi přijetím služby akolyty a udělením jáhenství je mezidobí v trvání šesti měsíců.“⁶²

6. Jáhenské svěcení

60. Na konci formační cesty může kandidát, který po dohodě se zodpovědným za formaci předpokládá, že splňuje nezbytné předpoklady k vysvěcení, adresovat vlastnímu biskupovi nebo kompetentnímu vyššímu představenému „vlastnoručně psané a podepsané prohlášení, jímž dosvědčuje, že dobrovolně a svobodně hodlá přijmout svátost svěcení a že se chce natrvalo věnovat církevní službě, a zároveň požádá o udělení svěcení“.⁶³ *Prohlášení - vysvětlení a žádost o přijetí*

⁵⁶ CIC, kán. 1035, § 1.

⁵⁷ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Ad pascendum*, II: l.c., str. 539; Ap. list *Ministeria quaedam* (15. srpna 1972), XI: AAS 64 (1972), str. 533.

⁵⁹ Srov. *tamtéž*, Ap. list *Ministeria quaedam*, VIII a): l.c., str. 538.

⁶⁰ Srov. *Pontificale Romanum – De Institutione Lectorum et Acolythorum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.

⁶¹ Srov. PAVEL VI., Ap. list *Ministeria quaedam*, X: l.c. str. 533, Ap. list *Ad pascendum*, IV: l.c., str. 539.

⁶² CIC, kán. 1035, § 2.

⁶³ *Tamtéž*, kán. 1036; srov. PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum*, V: l.c., str. 539.

61. K této žádosti přiloží kandidát křestní list a potvrzení o biřmování, o předchozím přijetí služeb, o nichž se píše v kán. 1035, a potvrzení o řádném zakončení studií podle kán. 1032.⁶⁴ Jestliže je svěcenec ženatý, musí předložit oddací list a písemný souhlas manželky.⁶⁵

Přiložené dokumenty

62. Po obdržení žádosti biskup (nebo kompetentní vyšší představený) pečlivě prověří způsobilost svěcence. Přezkoumá především potvrzení o požadovaných kvalitách svěcence, které mu zodpovědný za formaci musí předložit. Jde o svědectví o „vlastnostech požadovaných k přijetí svátosti svěcení, a to o jeho správné nauce, opravdové zbožnosti, dobrých mravech, vhodnosti k výkonu služby; dále, po řádném vyšetření, i vysvědčení o tělesném a duševním stavu kandidáta“.⁶⁶ Diecézní biskup nebo vyšší představený může „za účelem řádného průběhu šetření použít jiných prostředků, které považuje za užitečné podle okolností doby a místa, jakými jsou písemná svědectví, ohlášky nebo jiné informace.“⁶⁷

Zkoumání a připuštění

Biskup nebo vyšší představený poté, co ověřil vhodnost kandidáta a ujistil se, že si je kandidát vědom nových povinností, které přijímá,⁶⁸ ho připustí k jáhenskému svěcení.

63. Svobodný kandidát musí před vysvěcením veřejně přijmout povinnost celibátu podle předepsaného obřadu;⁶⁹ k tomu je zavázán i kandidát patřící k institutu zasvěceného života nebo společnosti apoštolského života, který složil věčné sliby nebo jiné formy definitivního závazku ve svém institutu nebo společnosti.⁷⁰ Je třeba, aby všichni kandidáti před svěcením osobně vyznali víru a složili přísahu věrnosti podle formulí schválených apoštolským stolcem a za přítomnosti místního ordináře nebo delegáta.⁷¹

Povinnost celibátu pro svobodné kandidáty

64. „Na kněze nebo jáhna může být někdo vysvěcen buď od svého vlastního biskupa, nebo na základě zákonné pověřovací listiny pro vysvěcení.“⁷² Jestliže svěcenec patří k řeholnímu klerikálnímu institutu nebo klerikální společnosti apoštolského života papežského práva, může mu dát představený propouštěcí list.⁷³

Svěcení

⁶⁴ Srov. *CIC*, kán. 1050.

⁶⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 1050, 3°; 1031, § 2.

⁶⁶ *Tamtéž*, kán. 1051, 1°.

⁶⁷ *Tamtéž*, kán. 1051, 2°.

⁶⁸ Srov. *tamtéž*, kán. 1028. Co se týče povinností, které svěcenci s jáhenstvím přijímají, srov. kán. 273-289. V případě ženatých jáhnů je třeba zmínit zákaz uzavření nového sňatku (srov. kán. 1087).

⁶⁹ Srov. *tamtéž*, kán. 1037; PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum*, VI: *l.c.*, str. 539.

⁷⁰ Srov. *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 177: *ed. cit.*, str. 101.

⁷¹ Srov. *CIC*, kán. 833, 6°. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Professio fidei ei Iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo*: AAS 81 (1989), str. 104-106; 1169.

⁷² *CIC*, kán. 1015, § 1.

⁷³ Srov. *tamtéž*, kán. 1019.

65. Svěcení, podle obřadu v *Pontificale Romanum*,⁷⁴ má probíhat při slavné mši, pokud možno v neděli nebo v zasvěcený svátek, většinou v katedrále.⁷⁵ Svěcenci se na ně připraví tím, že „vykonají duchovní cvičení v trvání alespoň pěti dnů, a ordinář stanoví místo a další požadavky“.⁷⁶ V případě ženatých svěcenců je třeba během obřadu klást mimořádný důraz na účast manželky a dětí.

⁷⁴ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, kap. III, *De Ordinatione Diaconorum*: str. 100-142.

⁷⁵ Srov. *CIC*, kán. 1010-1011.

⁷⁶ *Tamtéž*, kán. 1039.

IV. ASPEKTY FORMACE STÁLÝCH JÁHNŮ

1. Lidská formace

66. Cílem lidské formace je utvářet osobnost posvátných služebníků tak, aby se stali pro druhé „mostem, a ne překážkou při jejich setkání s Ježíšem Kristem, Vykupitelem člověka.“⁷⁷ Musejí tedy být vychovávání k získávání a zdokonalování řady vlastností, které jim umožní získat důvěru komunity, vykonávat s vážností pastorační službu a usnadnit setkávání a dialog.

Analogicky k tomu, co říká *Pastores dabo vobis* ohledně formace kněží, *Formace lidských* mají být i kandidáti jáhenství vychovávání „v lásce k pravdě, aby byli *ctností* upřímní a poctiví, respektovali každého člověka, měli smysl pro spravedlnost, byli věrni svému slovu, byli skutečně soucitní, byli důslední a zvláště aby byli vyvážení v soudech a chování.“⁷⁸

67. Pro jáhny, kteří jsou povoláni k tomu, aby byli lidmi společenství a služby, je zvláště důležitá schopnost vztahu s druhými. To vyžaduje, aby byli laskaví a pohostinní, upřímní ve svých slovech a úmyslech, rozvážní a diskretní, velkodušní a ochotní sloužit, schopní udržovat otevřené a bratrské vztahy s druhými a navazovat je, připravení porozumět, odpustit a potěšit.⁷⁹ Kandidát, který by byl nadměrně uzavřen do sebe, vznětlivý a neschopný navazovat opravdové a vyrovnané vztahy s druhými, by musel nejprve skutečně dojít obrácení, než by se mohl rozhodně vydat na cestu svátostné služby.

*Schopnost vztahu
s jinými*

68. Základem schopnosti vztahu k druhým je citová zralost, které je třeba dosáhnout dostatečně pevnou jistotou jak u svobodného, tak u ženatého kandidáta. Taková zralost předpokládá, že oba kandidáti objevili lásku jako střed života a vítězně bojují proti vlastnímu sobectví. Jak napsal Jan Pavel II. v encyklice *Redemptor hominis*: „Člověk nemůže žít bez lásky. Je sám sobě nepochopitelnou bytostí a jeho životu chybí smysl, nepozná-li lásku, nesetká-li se s ní, nezakusí-li ji, nepřivlastní-li si ji nějak a neprokuje-li ji sám aktivně druhým.“⁸⁰ Mluvíme zde o lásce – vysvětluje papež v *Pastores dabo vobis* –, která zahrnuje celou osobu ve všech jejích aspektech, fyzických, psychických i duchovních a která tak vyžaduje plnou vládu nad sexualitou, která se musí stát opravdu a plně osobní.⁸¹

Citová zralost

Pro svobodné kandidáty žít lásku znamená nabídnout celistvost vlastního bytí, vlastních energií a vlastního úsilí Kristu a církvi. Je to náročné povolání, které se musí vypořádat s citovými náklonnostmi a instinktivními pudy a vyžaduje proto odříkání, bdělost, modlitbu a

⁷⁷ JAN PAVEL II., Ap. exhortace *Pastores dabo vobis*, 43: l.c., str. 732.

⁷⁸ *Tamtéž*: l.c., str. 732-733.

⁷⁹ Srov. *tamtéž*: l.c., str. 733.

⁸⁰ TENTÝŽ, Enc. list *Redemptor hominis* (4. března 1979), 10: AAS 71 (1979), str. 274.

⁸¹ Srov. TENTÝŽ, Ap. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, 44: l.c., str. 734.

věrnost jednoznačnému životnímu pravidlu. Zásadní pomoc mohou poskytnout opravdová přátelství, která představují cennou pomoc a prozřetelnou podporu v realizaci osobního povolání.⁸²

Pro ženaté kandidáty žít lásku znamená dát sebe sama své manželce ve vzájemném odevzdání se a v úplném, věrném a nerozlučitelném svazku podle příkladu Kristovy lásky k jeho církvi. Znamená to taktéž přijmout děti, milovat je, vychovávat je a rozšířit rodinné společenství na celou církev a společnost. Jde o povolání, které je dnes podrobena tvrdé zkoušce znepokojujícím vytrácením se některých základních hodnot, vyvyšováním požívačnosti a nesprávným chápáním svobody. Povolání k rodinnému životu, má-li být prožívané ve své plnosti, požaduje, aby bylo živeno modlitbou, liturgií a každodenním sebeobětováním.⁸³

69. Podmínkou skutečné lidské zralosti je výchova ke svobodě, která se utváří jako poslušnost k pravdě vlastního bytí. „Takto chápaná svoboda vyžaduje, aby člověk opravdu ovládal sebe sama a byl rozhodnut bojovat a překonávat různé formy sobectví a individualismu, které ohrožují život každého z nás, aby dokázal být otevřený vůči jiným a velkomyslný v odevzdanosti a ve službě bližnímu.“⁸⁴ Výchova ke svobodě zahrnuje i výchovu k mravnímu svědomí, které vede člověka k naslouchání Božímu hlasu v hloubi srdce a k jeho plnému přijetí. *Výchova ke svobodě*

70. Různorodé aspekty lidské zralosti, ctnosti, schopnost navazovat vztahy, citová vyzrállost, výchova ke svobodě a k mravnímu svědomí, to vše je třeba brát v úvahu s ohledem na věk a na předchozí formaci kandidátů a začleňovat je do plánů s ohledem na osobní programy. Zodpovědný za formaci a tutor budou zasahovat podle své kompetence, duchovní vůdce neopomene brát v úvahu tyto aspekty a ověřovat je v rozhovorech duchovního vedení. Vhodná jsou potom setkání a konference, které by napomáhaly revizi a dodávaly nějaké podněty k dozrávání. Komunitní život – v různých podobách, v jakých může být naplánován – bude tvořit výsadní místo pro ověřování a bratrské napomenutí. V případech, ve kterých by to bylo podle úsudku formátorů nutné, bude možné se se souhlasem dotyčných zúčastněných obrátit na psychologa. *Programy a prostředky*

2. Duchovní formace

71. Lidská formace začíná a dovršuje se formací duchovní, která tvoří jádro a sjednocující střed jakékoliv křesťanské formace. Jejím cílem je směřovat k rozvoji nového života přijatého ve křtu.

Když kandidát začíná jáhenskou formaci, má za sebou zpravidla již nějakou zkušenost duchovního života jako například rozpoznávání působení Ducha Svatého, rozjímání o Božím slově a jeho naslouchání, zálibu v modlitbě, snahu pomáhat bratřím, ochotu k oběti, smysl pro

⁸² Srov. *tamtéž*: l.c., str. 734-735.

⁸³ Srov. TENTÝŽ, Ap. exhortace *Familiaris consortio* (22. listopadu 1981): AAS 74 (1982), str. 81-191.

⁸⁴ TENTÝŽ, Ap. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, 44: l.c., str. 735.

církev nebo apoštolskou horlivost. Podle svého životního stavu již také dozrál k určité přesné spiritualitě: rodina, zasvěcení se ve světě nebo zasvěcení se v řeholním životě. Duchovní formace budoucího jáhna bude tedy brát v úvahu tuto již získanou zkušenost, bude ji prověřovat a posilovat, aby na ni „naroubovala“ specifické rysy jáhenské spirituality.

72. To, co nejvíce charakterizuje jáhenskou spiritualitu, je objevení a sdílení lásky Krista služebníka, který nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil. Je tedy třeba kandidáta podporovat, aby postupně získával postoje, které, i když ne výlučně, jsou specificky jáhenské: prostota srdce, úplné a nezištné sebedarování, pokorná láska k bližním ochotná ke službě, zvláště nejchudším, trpícím a potřebným, štedrost a chudoba jako životní styl. Maria *služebnice Páně* ať je přítomna na této cestě a ať je vzývána každodenní modlitbou růžence jako matka pomocnice.

*Objevení a sdílení lásky
Krista Služebníka*

73. Zdrojem této nové schopnosti lásky je eucharistie, která ne náhodou charakterizuje službu jáhna. Služba chudým je ve skutečnosti jen logickým pokračováním služby oltáře. Kandidát se má proto podle svých možností vyplývajících z jeho rodinných a pracovních povinností účastnit denně, nebo alespoň často, slavení eucharistie a bude nutné mu pomáhat k intenzivnějšímu pronikání do tajemství. Vzhledem k této eucharistické spiritualitě je třeba dbát na náležitě docenění svátosti smíření.

Eucharistie

74. Dalším prvkem, který charakterizuje jáhenskou spiritualitu, je slovo Boží. Jáhen je povolán být jeho autentickým hlasatelem, věřit tomu, co hlásá, učit tomu, v co věří, žít to, čemu učí.⁸⁵ Kandidát se tedy má učit poznávat slovo Boží stále hlouběji, nacházet v něm stálý pokrm pro svůj duchovní život, a to důkladným a láskyplným studiem a denním čtením Písma svatého.

Boží slovo

75. Dále nesmí chybět uvedení do významu modlitby církve. Modlit se totiž ve jménu církve a za církev je součástí jáhenské služby. Vyžaduje to úvahu o osobitosti křesťanské modlitby, o smyslu liturgie hodin, především však praktické uvedení do ní. Při setkáních budoucích jáhnů je proto důležité věnovat této modlitbě nezbytný čas.

Modlitba církve

76. Jáhen ztělesňuje charisma služby jako účast na službě církve. Tato skutečnost má důležitý vliv na jeho duchovní život, který má být charakterizován poslušností a bratrským společenstvím. Pravá výchova k poslušnosti nepotlačuje dary přijaté z milosti svěcení, nýbrž zaručuje církevní hodnověrnost apoštolskému nadšení. Společenství s vysvěcenými spolubratry kněžími a jáhny je pak zase balzámem, který udržuje a podněcuje štedrost ve službě. Kandidát proto bude muset být vychováván v duchu příslušnosti ke sboru vysvěcených služebníků, k bratrské spolupráci a k duchovnímu společenství.

Poslušnost

⁸⁵ Srov. předávání knihy evangelií v *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 210: l.c., str. 125.

77. Prostředkem této formace jsou měsíční duchovní soustředění a *Prostředky* každoroční duchovní cvičení; instrukce, projektované podle organického a postupného plánu a s ohledem na různé etapy formace; vytrvalé duchovní vedení. Zvláštním úkolem duchovního vůdce je pomáhat kandidátovi, aby rozlišoval znamení svého povolání, aby byl v postoji neustálé konverze, rozvíjel charakteristické rysy jáhenské spirituality a čerpal přitom ze spisů klasické spirituality a z příkladu svatých a snažil se o harmonické sladění životního stavu, povolání a služby.

78. Je třeba se také postarat o to, aby manželky ženatých jáhnů stále *Začlenění manželky a dětí* více chápaly povolání svých manželů a své vlastní povolání vedle nich. Jsou tedy zvány k pravidelné účasti na duchovně-formačních setkáních.

Také dětem je dobré předkládat vhodné iniciativy, které by je vedly k chápání jáhenské služby.

3. Doktrinální formace

79. Intelektuální formace je nezbytným rozměrem jáhenské formace, protože jáhnovi přináší vydatnou oporu pro jeho duchovní život a cenný nástroj pro jeho službu. Tato formace je naléhavá obzvláště dnes vzhledem k výzvě nové evangelizace, k níž je církev povolána právě v tomto nesnadném přechodu století. Náboženská lhostejnost, zastírání hodnot, ztráta etické orientace a kulturní pluralismus vyžadují, aby ti, kdo pracují ve svátostné službě, měli celistvou a důslednou intelektuální formaci.

V oběžníku z roku 1969 *Come è a conoscenza* vyzvala Kongregace pro katolickou výchovu biskupské konference, aby nejdříve zřídily doktrinální formaci pro jáhenské kandidáty a aby vzaly na vědomí různé osobní i církevní situace, ale aby současně zcela vyloučily „uspěchanou přípravu, jak je to uvedeno v konstituci *Lumen gentium* (č. 29) a v *Motu proprio* (č. 22),⁸⁶ protože úkoly jáhnů jsou natolik důležité, že vyžadují důkladnou a účinnou formaci.“

80. Kritéria, kterými je třeba se při formaci řídit, jsou následující: *Kritéria*

a) je třeba, aby jáhen byl schopen zúročit svou víru a aby zrál ve svém vědomí církve;

b) je třeba, aby byla věnována pozornost formaci k zvláštním úkolům jáhenské služby;

c) klást důraz na to, aby byl schopen orientovat se v různých situacích a schopen vhodně šířit evangelium v dané kultuře;

d) je užitečné, aby znal komunikační techniku a animaci společenství jako i to, aby uměl mluvit na veřejnosti a dokázal být vůdcem i rádcem.

81. S ohledem na tato kritéria se musí formace zaměřit na následující *Náplň* náplň:⁸⁷

⁸⁶ Jedná se o apoštolský list PAVLA VI., *Sacrum diaconatus ordinem*, č. 22: *l.c.*, str. 701-702.

⁸⁷ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, Oběžník *Come è a conoscenza* (16. července 1969), str. 2.

a) úvod do Písma svatého a jeho správného výkladu; teologie Starého a Nového zákona; vzájemný vztah mezi Písmem a tradicí; využívání Písma v kázání, katechezi a v pastorační činnosti;

b) úvod do studia církevních otců, seznámení se s historií církve;

c) fundamentální teologie doložená seznamem pramenů, témat a teologických metod, otázky vztahující se ke Zjevení, formulace vztahu víry a rozumu, která umožňuje budoucím jáhnům vyjádřit odůvodněnost víry;

d) dogmatická teologie a různá pojednání, která se k ní vztahují: o Nejsvětější Trojici, o stvoření, kristologie, eklesiologie, ekumenismus, mariologie, křesťanská antropologie, svátosti (zvláště teologie svátostné služby), eschatologie;

e) křesťanská morálka v osobní i společenské dimenzi, zvláště pak sociální učení církve;

f) spirituální teologie;

g) liturgie;

h) kanonické právo.

Podle situací a potřeb lze doplnit studijní program jinými předměty, jako studiem jiných náboženství, souborem filosofických otázek, prohloubením určitých ekonomických a politických témat.⁸⁸

82. Tam, kde je to možné, je třeba využívat pro teologickou formaci *Instituty náboženských věd a analogické školy* existujících institutů náboženských věd nebo i jiných institutů teologické formace. Na místech, kde mají být založeny školy zaměřené na teologickou přípravu jáhnů, je třeba, aby počet hodin a seminářů nebyl nižší než tisíc v průběhu tří let. Základní kurzy se uzavírají zkouškou, na konci třetího roku se provádí závěrečná souhrnná zkouška.

83. Před tímto programem je vyžadována předchozí základní příprava *Základní formace* podle kulturního kontextu té které země.

84. Kandidáti mají být připraveni pokračovat ve své formaci i po *Trvalá formace* svěcení. Za tímto účelem by si měli vytvořit malou osobní knihovnu teologicko-pastorálního zaměření a měli by být ochotni přijmout programy stálé formace.

4. Pastorační formace

85. Pastorační formace se v širším slova smyslu shoduje s formací duchovní; jde o formaci vedoucí ke stále plnějšímu ztotožnění se se službou Kristovou. Takovýto přístup má řídit seřazení jednotlivých dimenzí formace do ujednocené podoby jáhenského povolání, která znamená být Kristovou obětí a Otcovým služebníkem.

V užším slova smyslu se pastorační formace rozvíjí specifickým teologickým předmětem a praxí.

⁸⁸ Srov. *tamtéž*, str. 3.

86. Teologický předmět, který se nazývá *pastorální teologie*, je *Pastorální teologie* „vědecká reflexe o stálém růstu církve v dějinách silou Ducha svatého, o církvi jako ‚všeobecné svátosti spásy‘, o živém znamení a živém nástroji spásy, vykonané Kristem skrze Slovo, svátosti a službu milosrdné lásky.“⁸⁹ Cílem tohoto předmětu je předložit principy, kritéria a metody, které udávají směr apoštolsko-misionářské činnosti v dějinách církve.

Pastorální teologie se zaměřením na jáhny se zvláště soustředí na výlučně jáhenské oblasti, jako:

- a) liturgická praxe: udělování svátostí a veškeré obřady, služba u oltáře;
- b) hlásání Božího slova v různých kontextech jáhenské služby: kerygma, katecheze, příprava ke svátostem, homilie;
- c) nasazení církve pro sociální spravedlnost a charitativní činnost;
- d) život náboženské obce, zvláště animace rodinných skupin, malých společenství a hnutí atd.

Jako důležité se mohou ukázat také určité technické obory, které připraví kandidáty k zvláštním služebním aktivitám: psychologie, katechetická pedagogika, homiletika, chrámový zpěv, církevní služba, informatika atd.⁹⁰

87. Studium pastorální teologie má být u každého kandidáta (pokud *Praxe* možno současně) provázeno praxí, která umožní konfrontaci studiem nabytých vědomostí v praxi. Mělo by být postupné, diferenciované a neustále prověřované. Při výběru aktivit je třeba brát zřetel na udělení ustanovených služeb a na jejich uplatnění.

Je třeba dbát na to, aby byli kandidáti aktivně začleněni do pastorační činnosti v diecézi a pravidelně si vyměňovali zkušenosti s jáhny v aktivní službě.

88. Kromě jiného by budoucí jáhni měli dosáhnout velké vnímavosti *Misionářská citlivost* ohledně misijního poslání. Vždyť i oni, obdobně jako kněží, dostávají svěcením duchovní dar, který je připravuje pro univerzální poslání jít až do končin země (srov. Sk 1,8).⁹¹ Je potřebné jim tedy pomáhat, aby si byli skutečně vědomi této své misionářské identity, aby byli připraveni vzít na sebe tíhu hlásání pravdy i nekřesťanům, zvláště ve vlastním národě. Neměla by také nikdy scházet perspektiva misie *ad gentes* v případě, že to okolnosti budou vyžadovat a dovolovat.

⁸⁹ JAN PAVEL II., Ap. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, 57: l.c., str. 758.

⁹⁰ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, Oběžník *Come è a conoscenza*, str. 3.

⁹¹ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum ordinis*, 10; Dekret *Ad gentes*, 20.

ZÁVĚR

89. *Didascalia Apostolorum* doporučuje jáhnům prvních staletí: „Jako náš Spasitel a Mistr řekl v evangeliu: *každý, kdo se chce stát velkým mezi vámi, ať je vaším služebníkem, stejně jako Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé, musíte vy, jáhnové, činit podobně, a i kdyby to vyžadovalo položit život za své bratry, tuto službu jste vázáni splnit.*“⁹² Toto je aktuální výzva pro všechny, kdo jsou dnes povoláni k jáhenství, a vyzývá je k úsilí připravit se na budoucí cestu.

90. Tento dokument, který je určen biskupským konferencím a biskupům celého světa, se má pro ně, pro jejich kněze a jejich společenství stát předmětem pozorného studia. Bude důležitým orientačním bodem místní církve, v nichž je jáhenství živé a operativní, pro ostatní bude účinným pozváním ke zhodnocení onoho vzácného daru Ducha Svatého, jímž je jáhenská služba.

Papež Jan Pavel II. schválil a nařídil vydání tohoto dokumentu „Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium“.

Řím, Palác kongregací, 22. února 1998 na svátek Stolce sv. Petra.

PIO kard. LAGHI
prefekt

✠ JOSÉ SARAIVA MARTINS
*titul. arcibiskup Tuburnicy
sekretář*

⁹² *Didascalia Apostolorum*, III, 13 (19), 3: F.X. FUNK (ed.), *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, I, o. c., str. 214-215.

KONGREGACE PRO KLÉRUS

**DIRECTORIUM PRO MINISTERIO ET VITA
DIACONORUM PERMANENTIUM**

SMĚRNICE PRO SLUŽBU A ŽIVOT
TRVALÝCH JÁHNŮ

1 PRÁVNÍ STATUT JÁHNA

Jáhen - vysvěcený služebník

1. Jáhenství má svůj pramen ve svěcení a v Kristově poslání, k účasti na nichž je jáhen povolán.¹ Vkládáním rukou a zásvětnou modlitbou je jáhen ustanoven posvátným služebníkem a členem hierarchie. To vše určuje jeho teologické a právní postavení v církvi.

Inkardinace

2. V okamžiku přijetí musí všichni kandidáti jasně a písemně vyjádřit úmysl sloužit církvi² po celý život v určeném místě či osobně vymezené oblasti nebo ve společnosti zasvěceného či apoštolského života, které mají pravomoc k inkardinaci.³ Písemné přijetí takové žádosti je vyhrazeno tomu, kdo má pravomoc inkardinace, a určuje, kdo je kandidátovým ordinářem.⁴

Církevní a služební pouto

Inkardinace je právní závazek, který má eklesiologickou a duchovní hodnotu, neboť vyjadřuje služební odevzdání se jáhna církvi.

3. Jáhen, který je již inkardinován do jednoho církevního okrsku, může být inkardinován do jiného na základě právní normy.⁵

Jáhni světského kléru

Jáhen, který z oprávněných důvodů chce vykonávat službu v jiné diecézi, než ve které je inkardinován, musí obdržet písemné povolení od obou biskupů.

Biskupové ať vycházejí vstříc jáhnům svých diecézí, kteří se chtějí dát k dispozici v oblastech, kde církev trpí nedostatkem kněží, ať už definitivně nebo na určitý čas, a zvláště těm, kteří se po předchozí důkladné přípravě chtějí věnovat misiím *ad gentes*. Nezbytné vztahy budou upraveny vhodnou úmluvou mezi dotyčnými biskupy.⁶

Biskupovou povinností je vyhradit zvláštní pozornost jáhnům své diecéze.⁷ Stará se o ně osobně nebo prostřednictvím kněze, svého delegáta. Zvláštní pozornost pak věnuje těm, kdo se nacházejí v náročných životních situacích.

4. Jáhen, který je včleněn do institutu zasvěceného života nebo do společnosti apoštolského života, vykonává svou službu pod vedením biskupa ve všem, co se týká pastorační péče a vykonávání veřejných

Jáhni institutu zasvěceného života a společnosti apoštolského života

¹ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 28a.

² Srov. *CIC.*, kán. 1034, § 1; PAVEL VI., Ap. list *Ad pascendum*, I, l.c., 538.

³ Srov. *tamtéž*, kán. 265-266.

⁴ Srov. *tamtéž*, kán. 1034, § 1, 1016, 1019; Ap. konst. *Spirituali militum curae*, VI, § 3-4; *CIC*, kán. 295, § 1.

⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 267-268 § 1.

⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 271.

⁷ Srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 30: l.c. 703.

bohoslužeb a apoštolátu. Zůstává taktéž odpovědný svým představeným podle jejich kompetencí. Je věrný zásadám společenství, do kterého patří.⁸ Pokud by došlo k přemístění do jiného společenství jiné diecéze, musí zodpovědný představit jáhna biskupovi, aby od něho obdržel povolení k vykonávání služby na základě oboustranné dohody.

5. Specifické povolání stálého jáhna předpokládá setrvání v tomto *Případný přestup stavu. Případný přestup stálých jáhnů ke kněžství, a to neženatých nebo ke kněžství* vdovců, bude proto vždy velmi řídkou výjimkou. Bude to možné pouze v případě zvláštních a závažných důvodů. Rozhodnutí přistoupit ke kněžskému svěcení přísluší diecéznímu biskupovi, pokud tu nejsou jiné překážky vyhrazené Svatému stolci.⁹ Vzhledem k výjimečnosti takového případu je vhodné, aby se biskup předem poradil s Kongregací pro katolickou výchovu v otázce programu intelektuální a teologické přípravy kandidáta a s Kongregací pro klérus ohledně programu pastorační přípravy a postojů jáhna ke kněžské službě.

Svátostné bratrství

6. Jáhni jsou v síle přijatého svěcení navzájem spojeni svátostným bratrstvím. Všichni pracují pro stejnou věc: budování těla Kristova pod autoritou biskupa ve společenství s papežem.¹⁰ Každý jáhen má být spojen se spolubratry svazkem lásky, modliteb, poslušnosti ke svému biskupovi, horlivostí ve službě a spoluprací.

Je dobré, aby se jáhni se souhlasem a za přítomnosti biskupa samého nebo jeho zástupce pravidelně setkávali a upevňovali se tak ve vykonávání své služby, vyměňovali si zkušenosti, pokračovali ve formaci a vzájemně se povzbuzovali k věrnosti.

Zmíněná setkání mezi stálými jáhny mohou tvořit orientační bod i pro kandidáty na jáhenské svěcení.

Úkolem místního biskupa je, aby v jáhnech působících v jeho diecézi živil „ducha společenství“ a předcházel tak vzniku „korporativismu“, který v minulých staletích přispěl k zániku stálého jáhenství.

Povinnosti a práva

7. Statut jáhna obnáší také množství zvláštních povinností a práv podle kánonů 273 – 283 *Kodexu kanonického práva*. Týkají se povinností a práv kleriků a definují zvláštnosti týkající se jáhenské služby.

⁸ Srov. CIC, kán. 678 § 1-3; 715; 738; srov. také PAVEL VI. *Sacrum diaconatus ordinem*, VII, 3335: l.c., 704.

⁹ Srov. STÁTNÍ SEKRETARIÁT, Lettera al Cardinale Prefetto della Sacra Congregazione per i Sacramenti e il Culto Divino, Prot. N. 122.735, 3. ledna 1984.

¹⁰ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Christus Dominus*, č. 15; PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, 23: l.c. 702.

8. Obřad jáhenského svěcení obsahuje slib poslušnosti biskupovi: *Poslušnost a ochota*
„Slibuješ mně i mým nástupcům synovskou úctu a poslušnost?“¹¹

Slibem poslušnosti biskupovi přijímá jáhen za vzor Ježíše, člověka poslušného do nejvyšší míry (Flp 2,5-11). Podle jeho příkladu se jeho poslušnost bude vyznačovat nasloucháním (srov. Žid 10,5; Jan 4,34) a úplnou účinnou ochotou (srov. Lk 9,54; 10,1).

Zavazuje se především Bohu, že bude jednat v plném souladu s vůlí Otce; současně se zavazuje i církvi, která potřebuje lidi plně ochotné.¹² V modlitbě a v jejím duchu, kterým má být jáhen proniknut, bude denně prohlubovat úplné odevzdání se, jak to činil Pán, „až k smrti, a to k smrti na kříži“ (Flp 2,8).

Tento pohled na poslušnost připravuje jáhna k přijetí přesně vymezených povinností, které přijal slibem při svěcení podle toho, jak to určuje církevní zákon. „Pokud duchovní neomlouvá zákonná překážka, jsou povinni přijmout a věrně plnit úkol, který jim uložil jejich ordinář.“¹³

Podstata závazku spočívá v samotné účasti na biskupské službě, udělené svátostí svěcení a kanonickou misí. Okruh poslušnosti a připravenosti je určen jáhenskou službou samotnou a vším, co k ní má objektivní, přímý a bezprostřední vztah.

Biskup předá jáhnovi úřední dekret, v němž mu přidělí úkoly odpovídající jeho osobním schopnostem, životu v celibátu nebo v rodině, vzdělání, věku a snahám uznaným jako duchovně platným. Dále budou také určeny území nebo osoby, na něž bude zaměřena apoštolská služba; bude také upřesněno, je-li práce na plný nebo částečný úvazek a jaký kněz bude zodpovídat za péči o duše příslušející do okruhu úřadu.

9. Povinností kleriků je žít ve svazku bratrství a modlitby, nasazovat se *Životní styl*
ve spolupráci mezi sebou a s biskupem, uznávat a podporovat také poslání věřících laiků v církvi a ve světě¹⁴ a vést spořádaný a prostý život, který by byl otevřený „kultuře dávání“ a usnadňoval velkorysé bratrské sdílení.¹⁵

¹¹ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 201, Editio typica altera, Typis Polyglottis Vaticanis 1990, str. 110; srov. také *CIC*, kán. 273.

¹² „...Pokud by v někom převládalo smýšlení odporu či opozice vůči autoritě, nemohl by vhodným způsobem plnit svou jáhenskou službu. Jáhenství může být uděleno jen těm, kdo věří v hodnotu pastoračního poslání biskupů a kněží, v působení Ducha Svatého v jejich činech a v jejich rozhodnutích. Zvláště je třeba zdůrazňovat, že jáhen má „biskupovi zachovávat úctu a poslušnost“... Jáhenská služba se obrací ke křesťanské komunitě a k celé církvi, ke které jáhen zcela přilnul pro své poslání a božské ustanovení“ (JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 2: *Insegnamenti XVI*, 2 (1993), str. 1055).

¹³ *CIC*, kán. 274, § 2.

¹⁴ „...k úkolům jáhna patří „rozvíjení a podpora apoštolských aktivit laiků“. Jáhen je více než kněz začleněn do sekulárních struktur a proto se cítí být povzbuzován k činnosti ve prospěch sblížení vysvěcených služebníků a aktivit laiků, pro společnou službu Božímu království“ (JAN PAVEL II., *Katechese* v rámci všeobecné audiece, 13. října 1993, č. 5: *Insegnamenti XVI*, 2 [1993], str. 1002-1003).

¹⁵ Srov. *CIC*, kán. 282.

10. Stálí jáhni nejsou povinni nosit církevní oděv, na rozdíl od jáhnů, kteří jsou kandidáty ke kněžství¹⁶ a pro které platí stejné předpisy jako pro kněze.¹⁷ *Církevní oděv*

Členové institutu zasvěceného života a společnosti apoštolského života se řídí *Kodexem kanonického práva*.¹⁸

11. Církev ve svém právním uspořádání uznává právo jáhnů navzájem se sdružovat, aby prohlubovali svůj duchovní život, konali skutky křesťanské lásky a milosti a aby pracovali pro dosažení dalších cílů v plném souladu s jejich svátostným svěcením a jejich posláním.¹⁹ *Právo sdružovací*

Jáhňům se stejně jako jiným klerikům nedovoluje zakládat a účastnit se sdružení nebo seskupení jakéhokoliv druhu, i občanských, která se neslučují s jejich klerikálním stavem nebo která by byla na překážku svědomitému vykonávání jejich služby. Vystříhají se také všech sdružení, která svou povahou, účelem nebo metodami činnosti škodí plnému hierarchickému společenství církve, a to i těch, která jáhnové konají ke službě Božího lidu, a konečně těch, která podrývají církev.²⁰

Byla by zcela neslučitelná s jáhenským stavem ta sdružení, která by chtěla sdružovat jáhny pod záminkou reprezentace na způsob *korporací* nebo *odborů* nebo jakékoli nátlakové skupiny a tím by fakticky redukovala jejich posvátnou službu v zaměstnání nebo řemeslo srovnatelné s funkcemi světského charakteru. Kromě toho by byla neslučitelná ta sdružení, která by nějakým způsobem přehodnocovala přímý a bezprostřední vztah, který má každý jáhen se svým vlastním biskupem.

Takováto sdružení jsou zakázána, protože jsou zhoubná pro vykonávání jáhnovy posvátné služby, která se potom ocitá v nebezpečí, že bude považována za podřízenou činnost, a navádějí k postoji odporu vůči vysvěceným pastýřům, kteří jsou pak považováni jen za zaměstnavatele.²¹

Je třeba si uvědomit, že žádné soukromé sdružení nemůže být uznáno jako církevní bez předchozího uznání stanov ze strany kompetentní církevní autority.²² Tato autorita má právní povinnost bdít nad životem sdružení a nad tím, aby naplňovaly stanovami vytyčený cíl.²³

Jáhnové, kteří přicházejí z církevních sdružení nebo hnutí, ať nejsou zbavováni duchovního bohatství těchto sdružení, ve kterých mohou dále nacházet pomoc a podporu pro své poslání a službu v místní církvi.

¹⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 288, s odkazem na kán. 284.

¹⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 284; KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia* (31. ledna 1994), č. 66, Libreria Editrice Vaticana, 1994, str. 67-68; PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ, objasnění závazné hodnoty článku 66 (22. října 1994): Časopis „Sacrum Ministerium“, 2 (1995), str. 263.

¹⁸ Srov. *CIC*, kán. 669.

¹⁹ Srov. *tamtéž*, kán. 278, § 1-2, vysvětlení ke kánonu 215.

²⁰ Srov. *tamtéž*, kán. 278, § 3 a kán. 1374; též NĚMECKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, prohlášení „Katolická církev a zednářství“, 28. února 1980.

²¹ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, Prohlášení *Quidam Episcopi* (8. března 1982), IV; *AAS* 74 (1982), str. 642-645.

²² Srov. *CIC*, kán. 299, § 3; kán. 304.

²³ Srov. *Tamtéž*, kán. 305.

12. Případná jáhnova profesionální či pracovní aktivita má jiný význam než aktivita věřícího laika.²⁴ U stálých jáhnů zůstává práce vázána na službu. Ať si tedy uvědomují, že věřící laici jsou pro své zvláštní poslání povoláni „zvláště k tomu, aby učinili církev přítomnou a činnou na těch místech a za těch okolností, kde se může stát solí země jenom jejich prostřednictvím.“²⁵

Závazky povolání

Současná církevní disciplína nezakazuje stálým jáhnům přijímat a vykonávat povolání s vykonáváním veřejné moci ani se angažovat ve správě časných statků a vykonávat světské úřady s povinností odpovědnosti, bez ohledu na to, co platí pro ostatní kleriky.²⁶ Protože se tato výjimka může stát nevhodnou, může zvláštní právo určit jinak.

Ve vykonávání obchodní činnosti a podnikání²⁷ – dovolené jáhnům, jestliže tu nejsou odlišná a účelná ustanovení partikulárního práva – bude povinností jáhnů vydávat dobré svědectví o počestnosti a bezúhonnosti cti stavu, a to i v zachovávání povinností vzhledem k spravedlnosti a k civilním zákonům, které nejsou v rozporu s přirozeným zákonem, s učitelským úřadem církve, s jejími zákony a svobodou.²⁸

Tato výjimka ať se nevztahuje na jáhny, kteří patří k institutům zasvěceného života a ke společenstvem apoštolského života.²⁹

Trvalí jáhnové se budou nicméně vždy starat o to, aby hodnotili každou záležitost moudře a radili se s vlastním biskupem zvláště ve složitějších případech a situacích. Některá povolání, i když počestná a pro společnost užitečná, by se mohla stát – vykonává-li je stálý jáhen – v určitých situacích nesnadno slučitelnými s pastorační odpovědností jejich vlastní služby. Kompetentní autorita proto, majíc na mysli potřeby církevního společenství a plodnost pastorální činnosti k jeho službě, ať moudře zhodnotí situaci v jednotlivých případech, i tehdy, když dochází ke změně povolání po jáhenském svěcení.

V případech konfliktu svědomí nemohou nejednat, i když je to stojí velkou obětí, ve shodě s učením a disciplínou církve.

13. Jáhnové mají jako vysvěcení služebníci dávat přednost pastorační a charitativní službě a „co nejvíce podporovat zachování míru a svornosti mezi lidmi.“³⁰

Závazek sociálně politický

S úkolem aktivního působení v politických stranách a odborech se může souhlasit jen v situacích zvláštního významu „k ochraně práv církve nebo

²⁴ Srov. JAN PAVEL II., Proslov k biskupům ze Zaire při návštěvě „Ad limina“ (30 dubna 1983), č. 4: *Insegnamenti*, VI, 1 (1983), str. 1112-1113; Proslov k stálým jáhnům (16. březen 1985): *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), str. 648-650; srov. též Proslov při svěcení osmi nových biskupů v Kinshase (4. května 1980), 3-5: *Insegnamenti*, III, 1 (1980), str. 1111-1114; *Katecheze* při všeobecné audienci (6. října 1993): *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 951-955.

²⁵ II VAT. KONCIL, Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 33; srov. též *CIC*, kán. 225.

²⁶ Srov. *CIC*, kán. 288, s ohledem na kán. 285, §§ 3-4.

²⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 288, s ohledem na kán. 286.

²⁸ Srov. *tamtéž*, kán. 222, § 2 a též kán. 225, § 2.

²⁹ Srov. *tamtéž*, kán. 672.

³⁰ *Tamtéž*, kán. 287, § 1.

podpoře veřejného prospěchu“;³¹ podle dispozic, které vychází z biskupských konferencí.³² Zůstává však v každém případě přísně zakázána spolupráce se stranami a s odborovými silami, které se zakládají na ideologiích, praxích a koalicích, jež jsou neslučitelné s katolickým učením.

14. Chce-li se jáhen za normálních okolností vzdálit ze své diecéze „na značnou dobu“, musí mít podle směrnice a podle přesného označení partikulárního práva dovolení vlastního ordináře nebo vyššího představeného.³³ *Sídlo*

Plat a zabezpečení

15. Jáhnové zaměstnaní v profesních oborech mají žít z příjmů, které z nich plynou.³⁴ *Odměna a sociální péče*

Je zcela legitimní, aby ti, kteří se zbožně věnují službě Boží a věnují se církevním činnostem,³⁵ byli spravedlivě odměňováni, vždyť „dělník má právo na svou mzdu“ (Lk 10,7) a „Pán nařídil, aby ti, kteří hlásají evangelium, z evangelia měli svou obživu“ (1 Kor 9,14). To nevylučuje, jak to dělal už apoštol Pavel (srov. 1 Kor 9,12), že by nebylo možné zřeknout se tohoto práva a postarat se jinak o své vlastní zabezpečení.

Není snadné určit obecné a závazné normy o platech pro všechny, protože panuje velká různost situací mezi jáhny v různých místních církvích a v různých zemích. Kromě toho ať se v této věci dbá případných smluv mezi Svatým stolcem s biskupskými konferencemi a národními vládami. Odkazuje se proto na partikulární právo, aby určilo vhodná opatření.

16. Klerici, kteří se aktivně a konkrétně věnují církevní službě, mají právo na zabezpečení, které obsahuje „přiměřenou odměnu“³⁶ a sociální podporu.³⁷ *Kanonické normy*

Ve vztahu k ženatým jáhnům určuje *Kodex kanonického práva* toto: „Ženatí jáhnové, kteří se zcela věnují církevní službě, zasluhují odměnu, z níž mohou uspokojit potřeby své i své rodiny. Ti, kteří pobírají odměnu ze světského zaměstnání, které vykonávají nebo vykonávali, hradí své životní náklady z těchto příjmů.“³⁸ Pro stanovení „přiměřené odměny“ se

³¹ *Tamtéž*, kán. 287, § 2.

³² *Tamtéž*, kán. 288.

³³ Srov. *tamtéž*, kán. 283.

³⁴ Srov. PAVEL VI, Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, 21: l.c., 701.

³⁵ Srov. *CIC.*, kán. 281.

³⁶ „Pokud se duchovní věnují církevní službě, zasluhují si odměnu, která je přiměřená jejich postavení se zřetelem na povahu úkolů i na okolnosti místa a času, aby z ní mohli uspokojit své životní potřeby i odměnit osoby, jejichž služby potřebují“ (*CIC*, kán. 281, § 1).

³⁷ „Rovněž je nutno se postarat o vhodné sociální pojištění pro případ nemoci, invalidity a stáří“ (*CIC*, kán. 281, § 2).

³⁸ *CIC*, kán. 281, § 3. Termínem „příjem“ se v církevním právu myslí na rozdíl od práva civilního spíš než plat v technickém smyslu vhodná odměna, která by umožnila slušné a přiměřené vydržování služebníka, když mu tato odměna spravedlivě náleží.

také udávají parametry k určování a hodnocení výše odměny: osobní podmínky, povaha vykonávané služby (práce), okolnosti místa a času, životní potřeba služebníka (u ženatého i jeho rodiny), spravedlivá odměna pro osoby, které by mu byly případně podřízeny. Jedná se o obecná kritéria, která se aplikují na všechny kleriky.

K postarání se o zabezpečení kleriků, kteří konají službu ve vlastní diecézi, „má každá diecéze zvláštní zařízení, které shromažďuje majetek nebo dary k tomu účelu“.³⁹

Sociální pomoc ve prospěch kleriků, není-li postaráno jinak, je svěřena jiné vhodné instituci.⁴⁰

17. Svobodní jáhni, věnující se církevní službě ve prospěch diecéze na plný úvazek, nepobírají-li plat z jiných pramenů, mají právě tak právo na odměnu podle všeobecného pravidla.⁴¹ *Svobodní jáhni bez jiné odměny*

18. Ženatí jáhni, kteří se plně věnují církevní službě, aniž by pobírali nějakou finanční odměnu z jiného zdroje, mají také právo na tuto odměnu, která by určitým způsobem zajistila jejich vlastní životní náklady či jejich rodiny⁴² v souladu se shora zmíněným všeobecným pravidlem. *Ženatí jáhni bez jiné odměny*

19. Ženatí jáhnové, kteří se plně nebo jen částečně věnují církevní službě, zasluhují odměnu, z níž mohou uspokojit potřeby své i své rodiny; ti, kteří pobírají odměnu ze světského zaměstnání, které vykonávají nebo vykonávali, hradí své životní náklady z těchto příjmů.⁴³ *Ženatí jáhni s odměnou*

20. Je úkolem partikulárního práva upravit vhodnými předpisy jiné aspekty rozsáhlé látky tím, že například stanoví, že společnosti a farnosti, které využívají služeb jáhna, mají povinnost uhradit výdaje, které jáhni mají s vykonáváním své služby. *Úhrada výloh*

Partikulární právo může dále stanovit, jaké břemeno má na sebe vzít diecéze vůči jáhnovi, který by se bez viny ocitl bez civilní práce. Stejně bude vhodné určit případné ekonomické závazky diecéze ve vztahu k ženě a dětem zemřelého jáhna. Kde je to možné, je vhodné, aby se jáhen ještě před svěcením přihlásil k nemocenskému pojištění zajišťujícímu tyto případy.

Ztráta jáhenského stavu

21. Jáhen je povolán žít s velkorysou oddaností a stále obnovovanou vytrvalostí v přijatém stavu, který, jednou platně přijatý, nikdy nepomine. Ke ztrátě klerikálního stavu však dochází podle kanonických předpisů.⁴⁴

³⁹ *Tamtéž*, kán. 1274, § 1.

⁴⁰ *Tamtéž*, kán. 1274, § 2.

⁴¹ Srov. *tamtéž*, kán. 281, § 1.

⁴² Srov. *tamtéž*, kán. 281, § 3.

⁴³ Srov. *tamtéž*, kán. 281, § 3.

⁴⁴ Srov. *tamtéž*, kán. 290-293.

2 JÁHENSKÁ SLUŽBA

Jáhenské funkce

22. Jáhenská služba je II. Vatikánským koncilem shrnuta do trojice: „služba liturgická, kazatelská a charitativní“.⁴⁵ Tímto způsobem se vyjadřuje jáhenská účast na jednom a trojitém Kristově úkolu ve svátostné službě. Jáhen „je učitelem, když hlásá a osvětluje Boží Slovo, je posvětitel, když uděluje svátost křtu, svátost eucharistie a svátostiny, účastní se v roli „služebníka Krve“ slavení mše svaté, uchovává a rozděluje eucharistii; jáhen je vůdcem, když animuje společenství nebo sféry církevního života.“⁴⁶ Tak jáhen pomáhá a slouží biskupům a kněžím, kteří předsedají každé bohoslužbě, bdí nad učením a vede Boží lid.

Trojí služba

Úřad jáhnů ve službě společenství věřících má „spolupracovat na budování jednoty křesťanů bez předsudků a nevhodných aktivit“,⁴⁷ pěstovat ony „lidské kvality, které činí osobu pro druhé přijatelnou a věrohodnou, bdít nad svou řečí a nad svými schopnostmi vést dialog, aby tak získal opravdový ekumenický postoj“.⁴⁸

Služba kazatelská

23. Biskup odevzdává jáhnovi při svěcení knihu evangelia s těmito slovy: „Přijmi Kristovo evangelium, jehož ses stal zvěstovatelem.“⁴⁹ Jak kněží tak i jáhnové se věnují všem lidem, jak svým dobrým chováním, tak i otevřeným kázáním Kristova tajemství, nebo i předáváním křesťanské výuky a zkoumáním problémů doby. Hlavní jáhnovou činností je tedy spolupracovat s biskupem a kněžím ve výkonu služby⁵⁰ ne vlastní moudrosti, nýbrž služby Božího slova, a zvát všechny k obrácení a svatosti.⁵¹ Aby mohli jáhnové splnit toto poslání, jsou povinni připravit se především důkladným studiem Písma svatého, studiem

Hlasatel evangelia

⁴⁵ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29.

⁴⁶ JAN PAVEL II., Proslov k trvalým jáhnům (16 března 1985), č. 2; *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), str. 649; srov. II VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29; *CIC*, kán. 1008.

⁴⁷ PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ, *Direktář pro aplikaci ekumenických principů a norem* (25. března 1993), 71: AAS 85 (1993), str. 1069; Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *List Communionis notio* (28. května 1992): AAS 85 (1993), str. 838n.

⁴⁸ PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ, *Direktář pro aplikaci ekumenických principů a norem* (25. března 1993), 70: *l.c.*, 1068.

⁴⁹ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 210: *ed. cit.*, str. 125: „Accipe Evangelium Christi, cuius praeco effectus es; et vide, ut quod legeris credas, quod credideris doceas, quod docueris imiteris“.

⁵⁰ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29. „Také jáhnům náleží služba božímu slovu při službě božímu lidu, ve společenství s biskupem a jeho kněžím“ (*CIC*, kán. 757); „Při kázání mají jáhni podíl na službě kněží“ (JAN PAVEL II., Proslov ke kněžím, jáhnům, řeholníkům a seminaristům v Bazilice oratoře sv. Josefa – Montréal, Kanada [11. září 1984], č. 9; AAS 77 [1985], str. 396).

⁵¹ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 4.

posvátné tradice, liturgie a života církve.⁵² Jáhnové jsou kromě toho povinni se nechat ve výkladu a uplatnění pokladu víry obsaženého v Písmu a nejstarší tradici učenlivě vést učitelským úřadem a těmi, kteří jsou „svědky božské a katolické pravdy“⁵³, římským papežem a biskupy ve společenství s ním⁵⁴ tak, aby „úplně a věrně předkládali Krista a jeho učení“.⁵⁵

Je konečně nutné, aby se učili umění, jak předávat víru modernímu člověku účinným a souhrnným způsobem ve změněných kulturních situacích a v různých životních úsecích⁵⁶.

24. Jáhnovi náleží veřejné hlásání evangelia a kázání Božího slova.⁵⁷ Jáhnové jsou oprávněni všude kázat za podmínek určených zákonem.⁵⁸ Tato pravomoc vzniká ze svátosti a musí být vykonávána se souhlasem, aspoň tichým, rektora kostela a s pokorou služebníka, nikoliv vlastníka Božího slova. Z tohoto důvodu je stále platné apoštolovo varování: „Když jsme pověřeni tou službou, nenecháváme se ovládnout malomyslností, protože nám Bůh milosrdně pomáhá. V jednání nepoužíváme nečestných úskoků, nepočínáme si chytrácky ani nefalšujeme Boží slovo. My hlásáme pravdu zcela otevřeně, a tak si získáváme přízeň všech těch lidí, kteří nás posuzují podle zásad svědomí před Bohem“ (2 Kor 4,1-2).⁵⁹ *Služebník Slova*

25. V případech, kdy jáhnové řídí liturgickou slavnost nebo jsou tím podle platných směrnic⁶⁰ pověřeni, ať přikládají velkou důležitost homilii, neboť je to „zvěstování podivuhodných Božích činů v Kristově tajemství zejména při slavení liturgie“.⁶¹ Proto ať vědí, že se mají na homilii připravovat s obzvláštní péčí, modlitbou, studiem posvátných textů, v plném souladu s učitelským úřadem a zamýšlet se nad tím, co posluchači očekávají. *Homilie a katecheze*

Ať také věnují bedlivou pozornost katechezi věřících v různých etapách křesťanské existence, aby jim tak pomáhali poznat víru v Krista, posilovat ji přijímáním svátostí a vyjadřovat ji životem osobním,

⁵² Srov. *tamtéž*, Věřoučná konstituce *Dei Verbum*, 25; KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, Oběžník *Come è la conoscenza*; CIC, kán. 760.

⁵³ II VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 25a; Věřoučná konstituce *Dei Verbum*, 10a.

⁵⁴ Srov. CIC, kán. 753.

⁵⁵ *Tamtéž*, kán. 760.

⁵⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 769.

⁵⁷ Srov. *Institutio Generalis Missalis Romani*, č. 61; *Missale Romanum*, Ordo lectionis Missae *Praenotanda*, č. 8, 24 a 50: ed. typica altera, 1981.

⁵⁸ Srov. CIC, kán. 764.

⁵⁹ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia* (31. ledna 1994), č. 45-47: *l.c.*, 43-48.

⁶⁰ Srov. *Institutio Generalis Missalis Romani*, č. 42, 61; srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, PAPEŽSKÁ RADA PRO LAIKY, KONGREGACE PRO KULT A UDÍLENÍ SVÁTOSTÍ, KONGREGACE PRO BISKUPY, KONGREGACE PRO EVVANGELIZACI NÁRODŮ, KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ, Instrukce ohledně některých otázek týkajících se spolupráce věřících laiků na kněžské službě *Ecclesiae de mysterio* (15. srpna 1997), čl. 3.

⁶¹ II VAT. KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 35; srov. 52; CIC, kán. 767, § 1.

rodinným, profesionálním i společenským.⁶² Tato katecheze je dnes o tolik naléhavější a o tolik musí být kompletnější, věrnější, jasnější a prosta nejasností, o kolik více je společnost sekularizována a o kolik větší jsou výzvy, které člověku a evangeliu klade moderní život.

26. Této společnosti je určena nová evangelizace. Vyžaduje co největkorysejší úsilí ze strany vysvěcených služebníků. K šíření nové evangelizace se mají jáhnové „živit modlitbou a především láskou k eucharistii“⁶³ a kromě své účasti na diecézních a farních katechetických evangelizačních programech a programech přípravy ke svátostem ať jáhnové předávají Slovo v prostředí svého případného zaměstnání: buď otevřeným slovem nebo svou samotnou přítomností v místech, kde se vytváří veřejné mínění a kde se aplikují etické normy (jako sociální služby, služby k ochraně rodinného práva i práva života). Ať mají také na mysli velké možnosti, které službě Slova nabízí vyučování náboženství a morálky na školách,⁶⁴ vyučování na katolických i civilních universitách⁶⁵ a vhodné využití moderních komunikačních prostředků.⁶⁶

Nová evangelizace

Tyto nové *areopágy* vyžadují kromě nepostradatelné zdravé nauky jistě i důkladnou a zvláštní přípravu, nicméně jsou rovněž účinnými prostředky, jak přinést evangelium současným lidem a samotné společnosti.⁶⁷

Konečně ať mají jáhnové na mysli, že je potřeba předkládat ordinářově úsudku spisy dotýkající se víry a mravů,⁶⁸ dříve než je uveřejní. Je také nutné dovolení místního ordináře, aby mohli psát do publikací, které mají ve zvyku napadat katolické náboženství a dobré mravy. Co se týká radiotelevizních přenosů, ať se řídí předpisy stanovenými biskupskou konferencí.⁶⁹

V každém případě ať mají vždycky na paměti základní a vždy platný požadavek nikdy nepřistoupit na kompromis ohledně výkladu pravdy.

27. Jáhnové ať pamatují, že církev je svou povahou misionářská,⁷⁰ ať už proto, že měla svůj počátek v poslání Syna a v seslání Ducha svatého podle Otcova plánu, nebo protože navíc přijala od vzkříšeného Pána výslovný příkaz kázat evangelium všemu stvoření a křtít ty, kteří uvěří (srov. Mk 16,15-16, Mt 28,19). Jáhnové jsou duchovními této církve, a i když jsou inkardinováni do místní církve, nemohou se vyhnout misijnímu úkolu universální církve a musí tedy zůstat otevření také pro *poslání k národům*, a jsou-li to ženatí jáhnové, podle způsobu a míry odpovídajících jejich rodinným a profesionálním povinnostem.⁷¹

Misionářský úkol

⁶² Srov. CIC, kán. 779.

⁶³ PAVEL VI, Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* (8. prosince 1975): AAS 68 (1976), str. 5-76.

⁶⁴ Srov. CIC, kán. 804-805.

⁶⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 810.

⁶⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 761.

⁶⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 822.

⁶⁸ Srov. *tamtéž*, kán. 823, § 1.

⁶⁹ *Tamtéž*, kán. 831, §§ 1-2.

⁷⁰ II VAT. KONCIL, Dekret *Ad gentes*, 2a.

⁷¹ Srov. CIC, kán. 784, 786.

Aspekt služby souvisí s misijním aspektem církve; čili jáhново misionářské úsilí zahrnuje službu kazatelskou, liturgickou a charitativní, které se dále rozvíjí v každodenním životě. Toto poslání se šíří na svědectví Kristu také v případné službě laického povolání.

Služba liturgická

28. Obřad svěcení zdůrazňuje další pohled na jáhenský úřad: na službu oltáře.⁷² *Služba posvěcování*

Jáhen přijímá svátost svěcení, aby sloužil jako služebník křesťanského společenství v hierarchickém společenství s biskupem a s knězi. Biskupovi a pod ním pak knězi poskytuje jáhen svátostnou pomoc, tedy pomoc vnitřní, organickou a nezaměnitelnou.

Je zřejmé, že jeho služba u oltáře, protože má původ ve svátosti svěcení, se podstatně odlišuje od jakékoliv liturgické služby, kterou mohou pastýři světit nevysvěceným věřícím. Liturgická služba jáhnova se také odlišuje od samotné služby svátostného kněžství.⁷³

Z toho vyplývá, že v eucharistické oběti není jáhen s to vysluhovat tajemství, zato však skutečně představuje věřící lid a zvláštním způsobem mu pomáhá spojit oběť svého života s obětí Kristovou. Na druhé straně jménem Kristovým činí církev účastnou na plodech jeho oběti.

Jelikož „liturgie je vrcholem, k němuž směřuje činnost Církve, a zároveň je pramenem, z něhož vyvěrá veškerá její síla“,⁷⁴ tato výsada jáhenského svěcení je také zdrojem svátostné milosti určené zúrodnit celou tuto službu. Této milosti musí také odpovídat důkladná a hluboká teologická a liturgická příprava, aby se jáhnové mohli důstojně účastnit slavení svátostí a svátostin.

29. Ve své službě si jáhen bude vždy vědom, že „každé slavení liturgie je dílo Krista kněze a jeho těla, církve. Z hlediska účinnosti se jí žádná jiná činnost církve titulem ani stupněm nevyrovná.“⁷⁵ Liturgie je pramenem milosti a posvěcení. Její účinnost se odvozuje od Krista Spasitele a nespočívá na svatosti služebníka. Tato jistota učiní jáhna pokorným. Ten nikdy nebude moci znevážit Kristovo dílo a to ho současně bude podněcovat ke svatému životu, aby se stal jeho hodným služebníkem. Liturgické úkony tedy nejsou redukovatelné na soukromé nebo společenské činy, které si může každý dělat, jak chce, ale patří k universálnímu Tělu církve.⁷⁶ Jáhnové musí zachovávat obřadní předpisy, vlastní svatým obřadům, s takovou zbožností, aby získali věřící k vědomé účasti, která by posílila jejich víru, vzdala úctu Bohu a posvětila církev.⁷⁷ *Slavnostní styl*

⁷² Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Ad gentes*, 16; *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcoporum, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 207: *ed. cit.*, str. 122 (*Præx Ordinationis*).

⁷³ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29.

⁷⁴ *Tamtéž*, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 10.

⁷⁵ *Tamtéž*, 7d.

⁷⁶ Srov. *tamtéž*, 22, 3; *CIC*, kán. 841, 846.

⁷⁷ Srov. *CIC*, kán. 840.

30. Podle církevní tradice a jak stanoví právo,⁷⁸ přísluší jáhnům „přisluhovat biskupovi a kněžím při slavení Božích tajemství.“⁷⁹ Budou se tedy snažit, aby podporovali obřady, které aktivně zahrnují celé shromáždění, aby se starali o vnitřní účast všech a o vykovávání různých služeb.⁸⁰

Pomoc biskupovi a knězi při slavnostech - obřadech

Ať mají také na mysli důležitý estetický rozměr, který dává pocitovat celému člověku krásu toho, co se slaví. Hudba a zpěv, i když jsou chudé a prosté, hlásané slovo, společenství věřících, kteří prožívají pokoj a Kristovo odpuštění, jsou vzácným dobrem, které jáhen ze své strany bude mít snahu rozmnožovat.

Ať jsou vždy věrní tomu, co se v liturgických knihách žádá, bez přidávání, vynechávání nebo měnění něčeho z vlastní iniciativy.⁸¹ Pozměňovat liturgii se rovná zbavovat ji bohatství Kristova tajemství, které je v ní, a mohlo by to být znamením jisté opovážlivosti vůči tomu, co je stanoveno moudrostí církve. Ať se proto omezí na to, aby plnili všechno a pouze to, co je v jejich kompetenci.⁸² Ať si důstojně oblékají předepsané liturgické oděvy.⁸³ Dalmatika, v různých a patřičných liturgických barvách, oblečená na albu, cingulum a štolu, „tvoří oděv vlastní jáhnům.“⁸⁴

Služba jáhnů se vztahuje na přípravu věřících ke svátostem a také na jejich pastorační péči po skončení obřadu.

31. Jáhen je s biskupem a knězem řádným vysluhovatelem křtu.⁸⁵ Vykonávání takové pravomoci vyžaduje buď dovolení od faráře, kterému přísluší zvláštním způsobem právo křtít své farníky,⁸⁶ nebo poté, co se případ ukáže jako naléhavý.⁸⁷ Zvláštní důležitost má služba jáhnů při přípravě na tuto svátost.

Křest

32. Při slavení eucharistie asistuje jáhen a pomáhá těm, kteří předsedají shromáždění a proměňují Tělo a Krev Páně, to jsou biskup a kněží,⁸⁸ jak

Eucharistie

⁷⁸ „Jáhni se účastní konání bohoslužeb podle ustanovení práva“ (CIC, kán. 835, § 3).

⁷⁹ *Katechismus katolické církve*, č. 1570; srov. *Caeremoniale Episcoporum*, č. 23-26.

⁸⁰ II. VAT. KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 26-27.

⁸¹ Srov. CIC, kán. 846, § 1.

⁸² Srov. II. VAT. KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 28.

⁸³ Srov. CIC, kán. 929.

⁸⁴ Srov. *Institutio generalis Missalis Romani*, č. 81b, 30, 302; *Institutio generalis Liturgiae Horarum*, č. 255; *Pontificale Romanum – Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, č. 23, 24, 28, 29, editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1977, str. 29 et 90; *Rituale Romanum – De Benedictionibus*, č. 36, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1985, str. 18; *Ordo coronandi imaginem beatae Mariae Virginis*, č. 12, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1981, str. 10; KONGREGACE PRO KULT, Direktář pro slavení za nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 38: *Notitiae* 24 (1988), str. 388-389; *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 188: (Immediatē post Precem Ordinationis, Ordinati stola diaconali et dalmatica induuntur, quo eorum ministerium abhinc in liturgia peragendum manifestetur“) a 190: *ed. cit.*, str. 102.103; *Caeremoniale Episcoporum*, č. 67, Editio typica, Libreria Editrice Vaticana 1995, str. 28-29.

⁸⁵ CIC, kán. 861, § 1.

⁸⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 530, 1.

⁸⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 862.

⁸⁸ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 1: *l.c.*, 701.

je stanoveno v *Institutio generalis* římského misálu,⁸⁹ a zjevuje tak Krista Služebníka: jáhen stojí vedle kněze a pomáhá mu, zvláště je nápomocen při slavení mše svaté slepému knězi nebo postiženému jinou nemocí.⁹⁰ U oltáře vykonává službu při kalichu a knize; předkládá věřícím úmysly modlitby a vyzývá je k výměně znamení pokoje. V nepřítomnosti jiných služebníků on sám podle potřeby plní jejich úkoly.

Není jeho úkolem pronášet slova eucharistické modlitby a jiné modlitby, ani není jeho úkolem konat úkony a gesta, které výlučně patří tomu, kdo předsedá a proměňuje.⁹¹

Je jáhnovým úkolem předčítat knihy Písma svatého.⁹²

Jakožto řádný vysluhovatel svatého přijímání⁹³ rozděljuje eucharistii během slavení mše nebo mimo ni a přináší ji také nemocným ve formě viatika.⁹⁴ Jáhen je také řádným služebníkem vystavení Nejsvětější Svátosti a eucharistického požehnání.⁹⁵ Náleží mu také předsedat případnému slavení nedělních bohoslužeb za nepřítomnosti kněze.⁹⁶

33. Jáhnům může být svěřena péče o pastorační rodiny, za péči o niž je jako první odpovědný biskup. Tato odpovědnost se vztahuje na morální a liturgické problémy, ale také na problémy osobního a sociálního charakteru, aby se podporovaly rodiny v jejich těžkostech a utrpení.⁹⁷ Tato odpovědnost může být vykonávána na diecézní úrovni nebo pod autoritou faráře na místní úrovni v katechezi o křesťanském manželství, při osobní přípravě budoucích snoubenců, při plodném slavení svátosti a v pomoci nabídnuté manželům po svatbě.⁹⁸

Manželství

Ženatí jáhnové mohou být velkou pomocí v hlásání evangelia stran manželské lásky a ctností, které ji chrání, a při vykonávání křesťanský a lidsky odpovědného otcovství.

Je také úkolem jáhnů, jestliže k tomu dostanou pověření od faráře nebo místního ordináře, předsedat slavení svátosti manželství *extra Missam* a udělovat jménem církve svatební požehnání.⁹⁹ Pověření může být jáhnovi uděleno také v obecné formě za předpokládaných podmínek¹⁰⁰ a může

⁸⁹ Srov. *Institutio generalis Missalis Romani*, č. 61, 127-141.

⁹⁰ Srov. *CIC*, kán. 930, § 2.

⁹¹ Srov. *tamtéž*, kán. 907; KONGREGACE PRO KLÉRUS, atd. instrukce *Ecclesiae de mysterio* (15. srpna 1997), čl. 6.

⁹² Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 6: *l.c.*, 702.

⁹³ Srov. *CIC*, kán. 910, § 1.

⁹⁴ Srov. *tamtéž*, kán. 911, § 2.

⁹⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 943 a také PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 3: *l.c.*, 702.

⁹⁶ Srov. KONGREGACE PRO KULT, Direktář pro slavení za nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 38: *l.c.*, 388-389; KONGREGACE PRO KLÉRUS, etd. Instrukce *Ecclesiae de mysterio* (15. srpna 1997), čl. 7.

⁹⁷ Srov. JAN PAVEL II., Apoštolská postsynodální exhortace *Familiaris consortio*, 73: AAS 74 (1982), str. 170-171.

⁹⁸ Srov. *CIC*, kán. 1063.

⁹⁹ Srov. II VAT. KONCIL, Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29; *CIC*, kán. 1108, §§ 1-2; *Ordo celebrandi matrimonium*, Ed. typica altera 1991, 21.

¹⁰⁰ Srov. *CIC*, kán. 1111, §§ 1-2.

být také výjimečně uděleno způsobem předepsaným *Kodexem kanonického práva*.¹⁰¹

34. Je definovaným učením,¹⁰² že udělování svátosti nemocných je vzhledem k tomu, že je tato svátost spojena s odpuštěním hříchů a hodným přijetím eucharistie, vyhrazeno biskupovi a kněžím. *Pastorační péče o nemocné*

Pastorační péče o nemocné může být svěřena jáhnům. Pilná snaha pomáhat jim v bolesti, katecheze, která připravuje na přijetí svátosti nemocných, zastupování kněze při přípravě věřících na smrt a udělování viatika dle vlastního ritu jsou prostředky, jimiž jáhnové zpřítomňují věřícím lásku církve.¹⁰³

35. Jáhnové mají církví stanovenou povinnost slavit Liturgii hodin (Denní modlitbu církve), se kterou se celé mystické Tělo spojuje s modlitbou, kterou Kristus-hlava pozvedá k Otci. Vědomi si této odpovědnosti slaví takovou liturgii každodenně a to podle schválených liturgických knih a způsobem určeným biskupskou konferencí.¹⁰⁴ Kromě toho se budou snažit podporovat účast křesťanského společenství na této liturgii, která není nikdy soukromou činností, ale vždy vlastním úkonem celé církve,¹⁰⁵ a to i tehdy, když se slaví soukromě. *Liturgie rodin*

36. Jáhen je vysluhovatelem svátostí, tj. „oněch posvátných znamení, kterými se na způsob svátostí naznačují účinky, zvláště duchovní, jichž se dosahuje na prosby církve.“¹⁰⁶ *Svátostiny a pohřební obřady*

Jáhen tedy může udělovat žehnání úžeji vázané na církevní a svátostný život, které mu výslovně dovoluje zákon,¹⁰⁷ a mimo to náleží do jeho pravomoci vést pohřební obřady beze mše a ritus uložení do hrobu.¹⁰⁸

Je-li však přítomen volný kněz, musí být úkol předsedat shromáždění svěřen jemu.¹⁰⁹

Charitativní služba

37. Svátostí jáhenského svěcení se jáhen ve společenství s biskupem a kněžím diecéze podílí na týchž pastoračních funkcích.¹¹⁰ Vykonává je však jiným způsobem, a to tím, že slouží a pomáhá biskupovi a kněžím. *Služebníci Božho lidu*

¹⁰¹ Srov. *tamtéž*, kán. 227, §§ 3-4.

¹⁰² Srov. FLORENTSKÝ EK. KONCIL, Bula *Exsulante Deo* (DS 1325); TRIDENTSKÝ KONCIL, *Doctrina de sacramento extremae unctionis*, kap. 3 (DS 1697) a kán. 4 *de extrema unctione* (DS 1719).

¹⁰³ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, II., 10: *l.c.*, 699; KONGREGACE PRO KLÉRUS, atd. Instrukce *Ecclesiae de mysterio* (15. srpna 1997), čl. 9.

¹⁰⁴ Srov. *CIC*, kán. 276, § 2, č. 3.

¹⁰⁵ Srov. *Institutio generalis Liturgiae Horarum*, č. 20; 255-256.

¹⁰⁶ Srov. II. VAT. KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 60; *CIC*, kán. 1166; *Katechismus katolické církve*, č. 1667.

¹⁰⁷ Srov. *CIC*, kán. 1169, § 3.

¹⁰⁸ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 5: *l.c.*, 702, a také *Ordo exequiarum*, 19; KONGREGACE PRO KLÉRUS, atd. Instrukce *Ecclesiae de mysterio* (15. srpna 1997), čl. 12.

¹⁰⁹ Srov. *Rituale Romanum – De Benedictionibus*, č. 18c: *ed. cit.*, str. 14.

¹¹⁰ Srov. *CIC*, kán. 129, § 1.

Jelikož tato účast má původ ve svátosti, působí, že jáhnové slouží Božímu lidu v Kristově jménu. Ale právě z těchto důvodů je musí vykonávat s pokorou a láskou. Podle slov sv. Polykarpa se musí vždy projevovat jako „milosrdní, aktivní, rostoucí v pravdě Pána, který se stal služebníkem všech.“¹¹¹ Jejich autorita tedy, vykonávaná ve společenství s biskupem a kněžími, jak to vyžaduje sama jednota ve svěcení a poslání,¹¹² je službou lásky a má za úkol pomáhat a podporovat všechny členy místní církve, aby všichni mohli mít účast na životě a poslání církve v duchu společenství a podle svých charismat.

38. Ve službě lásky se jáhnové mají připodobňovat Kristu - Služebníku, *Charitativní služba* kterého představují, a především „se věnovat úkolům charitativním a administrativním.“¹¹³ Proto biskup v modlitbě při obřadu svěcení za ně prosí Boha Otce: „Kéž jsou plni všech ctností, upřímní v lásce, starostliví o chudé a slabé, pokorní ve své službě... ať jsou obrazem Tvého Syna, který nepřišel proto, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil.“¹¹⁴ Příkladem a slovem se mají snažit, aby všichni věřící, následující Kristův příklad, trvale sloužili svým bratřím.

Charitativní činnost v diecézi nebo ve farnosti, která patří mezi první povinnosti biskupa a kněží, je podle svědectví církevní tradice přenesena na služebníky církevního stavu, totiž na jáhny.¹¹⁵ Stejně tak je tomu s charitativní službou v oblasti křesťanské výchovy, v animování oratoří, v animaci církevních skupin mládeže a laických profesí; podporování života v každé jeho fázi a proměna světa podle křesťanského pořádku.¹¹⁶ Na těchto polích je jejich služba zvláště cenná, protože za současných okolností jsou duchovní i hmotné potřeby lidí, na které má církev dát svou odpověď, velmi rozmanité. Proto ať se snaží sloužit všem bez rozdílu a věnovat zvláštní pozornost těm, kteří nejvíce trpí, a hříšníkům. Jako služebníci Krista a církve ať vědí a dokáží překonávat jakékoliv ideologie a stranický zájem, aby tak církev nezbavili síly v jejím poslání. Jáhenství musí dát opravdu zakusit člověku Boží lásku, přivést ho k obrácení a k otevření svého srdce milosti.

Charitativní činnost jáhnů „vyžaduje také vhodnou službu ve správě majetku a v církevních charitativních činnostech. Jáhnové mají v této oblasti „vykonávat jménem hierarchie charitativní a správní povinnosti,

¹¹¹ SV. POLYKARP, *Epistola ad Philippenses*, 5, 2: SC 10 bis, str. 182; citováno v *Lumen gentium*, 29a.

¹¹² Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, l.c., 698.

¹¹³ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29.

¹¹⁴ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 207: *ed. cit.*, str. 122 (*Prex Ordinationis*).

¹¹⁵ Srov. HYPOLYT, *Traditio Apostolica*, 8,24; *S. Ch.* 11 bis, str. 58-63; 98-99; *Didascalia apostolorum* (Syrská), kap. III, XI: A. VÖÖBUS (ed.) *The „Didascalia Apostolorum“ in Syriae* (syrský text a anglický překlad), CSCO, díl I, č. 402 (svazek 176), str. 29-30; díl II, č. 408 (svazek 180), str. 120-129; *Didascalia Apostolorum*, III, 13 (19), 1-7: F. X. FUNK (ed.), *Didascalia et Constitutiones Apostolorum, Paderbornae* 1906, I, str. 212-216; II. VAT. KONCIL, Dekret *Christus Dominus*, 13.

¹¹⁶ II. VAT. KONCIL, Past. Konst. *Gaudium et spes*, 40-45.

jakož i díla sociální služby.“¹¹⁷ Proto mohou být vhodně přijati do úřadu diecézního ekonoma¹¹⁸ nebo se mohou účastnit diecézní rady pro ekonomické záležitosti.¹¹⁹

Kanonické poslání stálých jáhnů

39. Tři okruhy jáhenského úřadu mohou jistě podle okolností jeden nebo druhý naplnit větší či menší část jáhnovy aktivity, ale všechny dohromady tvoří jednotu služby v Božím plánu vykoupení: služba Slova vede ke službě oltáře, ta pak zase pobádá k přenesení liturgie do života, který ústí v lásce: „Uvažujeme-li o hluboké duchovní podstatě tohoto jáhenství, můžeme pak více ocenit *vztah mezi třemi oblastmi služby* tradičně spojenými s jáhenstvím: to jest službu Slova, službu oltáře a službu charitativní. Podle okolností může jedna z nich nabýt zvláštní důležitosti v jáhnově individuální práci, a to v jedné nebo jiné oblasti, nicméně všechny tři tyto oblasti jsou *neoddělitelně spojeny ve službě vykupitelského Božího plánu.*“¹²⁰

Služba trojího jáhenství

40. Během dějin vzala na sebe služba jáhnů mnoho tvářností, aby mohla rozřešit různé potřeby křesťanského společenství a umožnit jí vykonávat toto poslání lásky. Pouze biskupům,¹²¹ kteří řídí místní církve a starají se o ně „jako zástupci a vyslanci Kristovi,“¹²² náleží svěřovat každému jáhnovi církevní úřad ve smyslu zákona. Při udělování úřadu je nutně pozorně zvážit jak pastorační potřeby, tak také případnou osobní nebo rodinnou – jedná-li se o ženaté – a profesní situaci stálých jáhnů. V každém případě je však důležité, aby jáhnové mohli podle svých možností v plnosti rozvíjet vlastní službu kázáním, liturgií a charitativní službou. Ať nejsou zatěžováni okrajovými závazky a funkcemi očividně zástupnými nebo závazky, které mohou řádně vykonávat věřící laici. Pouze takto stálí jáhnové se budou moci projevit ve své pravé identitě Kristových služebníků a ne jako laici obzvlášť nasazení v životě církve.

Udělení úřadu

Pro dobro samotného jáhna a aby se předešlo improvizacím, je nutné, aby se svěcení spojilo s jasným pověřením k pastorační odpovědnosti.

41. Jáhenská služba nachází zpravidla vlastní rozsah své působnosti v rozmanitých odvětvích diecézní pastorační služby a ve farnosti, a to v různých formách.

Farní služba

Biskup může jáhnům svěřit poslání spolupůsobit v pastorační péči ve farnosti vedené jen jedním farářem¹²³ anebo v pastorační péči ve farnostech svěřených *in solidum* jednomu nebo více kněžím.¹²⁴

¹¹⁷ PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 9: *l.c.*, 702. Srov. JAN PAVEL II., *Katechese* při všeobecné audienci (13. října 1993), č. 5: *Insegnamenti XVI*, 2 (1993), str. 1000-1004.

¹¹⁸ Srov. *CIC*, kán. 494.

¹¹⁹ Srov. *tamtéž*, kán. 493.

¹²⁰ Srov. JAN PAVEL II., Proslov k stálým jáhnům v USA, Detroit (19. září 1987), č. 3: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), str. 656.

¹²¹ Srov. *CIC*, kán. 157.

¹²² II VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 27a.

¹²³ Srov. *CIC*, kán. 519.

Když se jedná o vykonávání pastorační péče ve farnosti – v případech, v nichž by se sama z důvodu nedostatku kněží nemohla těšit bezprostřední péči faráře¹²⁵ – mají stálí jáhnové vždy přednost před nevysvěcenými věřícími. V takových případech se musí upřesnit, že moderátorem je kněz, poněvadž pouze on je „skutečným pastýřem“ a může přijmout pověření „péče o duše“, při níž je jáhen jen spolupracovníkem.

Taktéž mohou být jáhnové jménem faráře nebo biskupa posláni k řízení rozptýlených křesťanských komunit.¹²⁶ „Je to rozvoj misijní činnosti v územích, oblastech, v sociálních vrstvách a ve skupinách, kde chybí nebo není snadno k dispozici kněz. Zvláště v místech, kde není po ruce žádný kněz, který by sloužil eucharistii, shromažďuje jáhen a řídí komunity při slavení Slova a rozděljuje řádně uchovaný posvátný pokrm.“¹²⁷ Je to zástupná funkce, kterou jáhen vykonává zmocněním církve, když jde o to, jak odpomoci nedostatku kněží.¹²⁸ Při takových obřadech nikdy nebudou chybět modlitby za zvýšení počtu kněžských povolání s náležitým objasněním jejich nepostradatelnosti. V jáhnově přítomnosti nemůže být účast na vykonávání pastorační péče svěřena věřícímu laikovi ani komunitě osob, stejně tak vedení nedělních obřadů.

Jáhnovy kompetence musí být v každém případě přesně a písemně určeny v okamžiku svěření úřadu.

Mezi jáhny a různými členy pastorační rady bude třeba velkoryse a s přesvědčením dosáhnout forem konstruktivní a trpělivé spolupráce. Je-li povinností jáhnů vždy respektovat úřad faráře a spolupracovat společně s těmi, s nimiž se dělí o pastorační péči, je také jejich právem, aby byli všemi přijati a plně uznáváni. V případě, že biskup rozhodne o ustavení farní pastorační rady, jáhnové, kteří přijali účast na pastorační péči farnosti, mají ze zákona právo být jejími členy.¹²⁹ Vždy však ať převažuje upřímná láska, která v každé službě shledává dar Ducha k povznesení Kristova Těla.

42. Prostředí diecéze nabízí četné příležitosti pro plodnou jáhenskou službu. *Diecézní služba*

Za splněných podmínek mohou být jáhnové členy účastenských diecézních organismů, zvláště v pastorační radě¹³⁰ a také v diecézní radě pro ekonomické záležitosti, jak již bylo řečeno. Mohou se také účastnit diecézního synodu.¹³¹

¹²⁴ Srov. *tamtéž*, kán. 517, § 1.

¹²⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 517, § 2.

¹²⁶ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 22, 10: *l.c.*, 702.

¹²⁷ Srov. *CIC*, kán. 1248, § 2; KONGREGACE PRO KULT, Direktář pro slavení v nepřítomnosti kněze *Christi Ecclesia*, č. 29: *l.c.*, 386.

¹²⁸ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (13. října 1993), č. 4: *Insegnamenti XVI*, 2 (1993), str. 1002.

¹²⁹ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 24: *l.c.*, 702; *CIC*, kán. 536.

¹³⁰ Srov. PAVEL VI., Apoštolský list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 24: *l.c.*, 702; *CIC*, kán. 512, § 1.

¹³¹ Srov. *CIC*, kán. 463, § 2.

Nemohou však být členy kněžské rady, protože ta je zastupována výhradně kněžstvem.¹³²

Pokud splňují výslovně řečené požadavky, mohou být povoláni, aby zastávali úřad kancléře,¹³³ soudce,¹³⁴ přísedícího,¹³⁵ vyšetřujícího,¹³⁶ ochránce spravedlnosti a obhájce svazku¹³⁷ a notáře.¹³⁸

Nemohou být však ustanoveni za soudní vikáře, za adjunkty soudního vikáře ani za děkany, neboť tyto úřady jsou vyhrazeny kněžím.¹³⁹

Další pole otevřená službě jáhnům jsou diecézní organismy a komise, pastorační ve specifických sociálních prostředích, zvláště pastorační rodin, nebo v sektorech společnosti, které vyžadují zvláštní pastorační péči, např. etnické skupiny.

Při vykonávání shora zmíněných úřadů bude jáhen vždy mít dobře na paměti, aby každá činnost v církvi byla znamením lásky a služby bratřím. V činnosti soudní, administrativní a organizační se tedy bude snažit se vyhnout jakékoliv formě byrokracie, aby tak neztratil vlastní úřad smyslu a pastorační hodnoty. Proto k zabezpečení integrity jáhenské služby ať je tomu, kdo je povolán zastávat tyto úřady, umožněno vykonávat pro jáhna typickou a jemu vlastní službu.

¹³² Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 28; Dekret *Christus Dominus*, 27; Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 7; *CIC*, kán. 495, § 1.

¹³³ Srov. *CIC*, kán. 482.

¹³⁴ Srov. *tamtéž*, kán. 1421, § 1.

¹³⁵ Srov. *tamtéž*, kán. 1424.

¹³⁶ Srov. *tamtéž*, kán. 1428, § 2.

¹³⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 1435.

¹³⁸ Srov. *tamtéž*, kán. 483, § 1.

¹³⁹ Srov. *tamtéž*, kán. 1420, § 4.

3 JÁHNOVA SPIRITUALITA

Současný dějinný kontext

43. Církev, shromážděná Kristem a vedená Duchem svatým podle plánu Boha Otce, „přítomná ve světě a která jím přece jen prochází“¹⁴⁰ směřem k plnosti Království,¹⁴¹ žije a hlásá evangelium v konkrétních dějinných okolnostech. „Má na zřeteli svět lidí, totiž celou lidskou rodinu s hmotným vesmírem, v němž žije, svět jako jeviště dějin lidstva, poznamenaný jeho úsilím, porážkami a vítězstvími, svět, o němž křesťané věří, že byl stvořen a je udržován Stvořitelovou láskou, který sice upadl do otroctví hříchu, ale ukřižovaný a zmrtvýchvstalý Kristus, jenž zničil moc Zlého, jej osvobodil, aby byl podle Božího plánu přetvořen a dospěl ke svému naplnění.“¹⁴² *Církev ve světě*

Jáhen, člen a služebník církve, musí mít na paměti tuto skutečnost ve svém životě i ve své službě, musí poznávat kultury, touhy i problémy své doby. V této souvislosti je povolán, aby se stal živým znamením Krista Služebníka. V současné době je povolán, aby přijal úkol církve „zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou: jaký je smysl přítomného a budoucího života a jaký je jejich vzájemný vztah.“¹⁴³

Povolání ke svatosti

44. Všeobecné povolání má svůj pramen ve „křtu víry“, v němž jsme se všichni „stali opravdu Božími dětmi a účastníky Boží přirozenosti, a proto skutečně svatými“.¹⁴⁴ *Svatostný základ*

Svatost svěcení uděluje jáhnům „nové zasvěcení se Bohu“, jehož prostřednictvím „jsou posvěceni pomazáním Ducha a vysláni Kristem“¹⁴⁵ ke službě božímu lidu, „aby Kristovo Tělo dělalo pokroky“ (Ef 4,12).

„Odtud prýští jáhenská spiritualita, která má svůj zdroj v oné *jáhenské spiritualitě*, kterou nazývá II. Vatikánský koncil „svátostnou milostí jáhenství.“¹⁴⁶ Krom toho, že je vzácnou pomocí k plnění různých funkcí, proniká hluboce do ducha jáhna a nasazuje ho k oběti a k darování celé své osoby službě božímu království v církvi. Jak naznačuje sám termín „jáhenství – diakonie“, to, co charakterizuje onen niterný pocit a chuť toho, kdo přijímá svátost, je *duch služby*. Jáhenství usiluje uskutečnit to, co prohlásil Ježíš vzhledem ke svému poslání: „Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za

¹⁴⁰ II. VAT. KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 2.

¹⁴¹ *Tamtéž*, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 5.

¹⁴² *Tamtéž*, Past. Konst. *Gaudium et spes*, 2b.

¹⁴³ *Tamtéž*, Past. Konst. *Gaudium et spes*, 4a.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 40.

¹⁴⁵ *Tamtéž*, Dekr. *Presbyterorum Ordinis*, 12a.

¹⁴⁶ *Tamtéž*, Dekr. *Ad gentes*, 16.

všechny.“¹⁴⁷ Tak jáhen prožívá, prostřednictvím a uvnitř své služby, ctnost poslušnosti: když věrně vykonává funkce, které jsou mu svěřovány, slouží episkopátu a presbyterátu v „munera“ Kristova poslání. A to, co vykonává, je sama pastorační služba pro dobro lidí.

45. Od toho se odvozuje nutnost, aby jáhen s vděčností odpověděl na výzvu k následování Krista Služebníka a aby zasvětil vlastní úsilí být věrným v rozličných životních situacích. Svěcením přijatý charakter má za následek připodobnění se Kristu, k němuž se tato osoba musí připojit a kterého musí nechat růst v celém svém životě. *Zavazující požadavek*

Posvěcování se, závazné pro každého věřícího,¹⁴⁸ má u jáhna další podklad v zvláštním přijatém svěcení.¹⁴⁹ Nese s sebou praktikování křesťanských ctností, různých příkázání a evangelijních rad podle vlastního životního stavu. Jáhen je povolán ke svatému životu, protože ho Duch Svatý svátostí křtu a kněžství učinil svatým a ustanovil ho služebníkem v díle, jímž Kristova církev slouží člověku a posvěcuje ho.¹⁵⁰

Pro jáhny obzvlášť znamená povolání ke svatosti „následování Krista v tomto postoji pokorné služby, která se nevyjadřuje pouze skrze skutky lásky, ale zahrnuje a ztvárňuje celý způsob myšlení a jednání.“¹⁵¹ A proto, „jestliže jejich služba odpovídá tomuto duchu, více ozařují onen rys Kristovy tváře: službu,“¹⁵² aby nebyli jen „Božími služebníky“, ale také služebníky Boha ve svých bratřích.¹⁵³

Vztahy svátosti svěcení

46. Svátost svěcení poskytuje jáhnovi prostřednictvím specifických svátostných darů zvláštní účast na posvěcení a poslání Toho, který se stal služebníkem Otce při vykoupení člověka, a zařazuje ho novým způsobem do tajemství Krista, církve a spásy všech lidí. Proto musí duchovní život jáhna rozvíjet onen trojí vztah v linii spirituality společenství, v níž svědčí o církvi jako o společenství. *Podstata kněžství spočívá především ve vztazích*

¹⁴⁷ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 1: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 1053.

¹⁴⁸ „Všichni křesťané, každý podle svého postavení, jsou povinni vést svatý život a tak přispívat k růstu církve a jejímu neustálému posvěcování“ (*CIC*, kán. 210).

¹⁴⁹ „Jáhni, kteří slouží tajemstvím Krista a církve, jsou povinni se chránit všech mravních chyb, líbit se Bohu a snažit se o všechno dobré před lidmi (srov. 1 Tim 3,8-10.12-13)“ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 41. Srov. též PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 25: *l.c.*, 702.

¹⁵⁰ „Duchovní jsou ze zvláštního důvodu povinni usilovat o svatost života, protože přijetí svátosti svěcení je novým důvodem zasvěcení, protože se stali rozdělovateli tajemných božích darů, určených ke službě božím lidu“ (*CIC*, kán. 276, § 1).

¹⁵¹ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 1054.

¹⁵² *Tamtéž*, č. 1: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 1054.

¹⁵³ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekr. *Apostolicam Actuositatem*, 4,8; Konst. *Gaudium et spes*, 27, 93.

47. Prvním a nezákladnějším vztahem je vztah ke Kristu, který přijal *Vztah ke Kristu* přirozenost služebníka pro lásku k Otci a lidem, svým bratřím.¹⁵⁴

Jáhen je v síle svého svěcení opravdu povolán, aby jednal v souladu s Kristem Služebníkem.

Syn věčného Otce „se sám sebe zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka“ (Flp 2,7) a žil v poslušnosti k Otci a v pokorné službě bratřím (srov. Jan 13,4-15). Jako služebník Otce v díle spásy lidstva je Kristus cesta, pravda a život každého jáhna v církvi.

Veškerá služební činnost bude mít smysl, jestliže bude napomáhat k většímu poznání, milování a následování Krista v jeho službě. Je tedy nutné, aby se jáhnové snažili přizpůsobit svůj život Kristu, který svou poslušností k Otci „až k smrti, a to smrti na kříži“ (Flp 2,8) vykoupil lidstvo.

48. K tomuto vztahu ke Kristu však těsně přistupuje církev,¹⁵⁵ kterou *Vztah k církvi* Kristus miluje, očišťuje, živí a o kterou pečuje (srov. Ef 5,25-29). Jáhen by nemohl věrně žít své připodobnění se Kristu, aniž by se podílel na jeho lásce k církvi, „pro kterou nemůže nechovat hlubokou náklonnost z důvodu svého poslání a Božího ustanovení.“¹⁵⁶

Obřad svěcení osvětluje pouto, které se ustavuje mezi biskupem a jáhnem: pouze biskup vkládá ruce na vyvoleného a prosí nad ním o vylití Ducha svatého. Každý jáhen z tohoto důvodu nachází vztah vlastní služby v hierarchickém společenství s biskupem.¹⁵⁷

Jáhenské svěcení kromě toho vyzdvihuje další církevní aspekt: má účast služebníka na Kristově službě, s nímž Boží lid, vedený Petrovým nástupcem i ostatními biskupy ve spojení s ním a ve spolupráci s kněžími, pokračuje ve službě díla spásy lidstva. Jáhen je tedy povolán živit svého ducha a svůj úřad vřelou a účinnou láskou k církvi a upřímnou vůlí být ve spojení se Svatým Otcem, s vlastním biskupem a s kněžími diecéze.

49. Je třeba připomenout, že Kristova služba slouží člověku, a to každému člověku,¹⁵⁸ který ve svém duchu a ve svém těle nese stopy *Vztah ke spáse člověka v Kristu* hříchu, je však povolán ke společenství s Bohem. „Neboť aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3,16). Kristus se stal služebníkem tohoto plánu lásky, vzal na sebe naše tělo a na základě této jeho služby je církev znamením a nástrojem v dějinách.

Jáhen je tedy skrze svátost je určen sloužit svým bratřím, kteří potřebují spásu. A jestliže v Kristu Služebníku, v jeho slovech a činech může člověk v plnosti vidět lásku, s kterou ho Otec zachraňuje, tak také v životě jáhna bude moci nalézt tuto stejnou lásku. Růst v napodobování

¹⁵⁴ Srov. JAN PAVEL II., Proslov (16. března 1985), č. 2: *Insegnamenti*, VIII, 1 (1985), str. 649; Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis* 3; 21: *l.c.*, 661; 668.

¹⁵⁵ Srov. JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis* 16: *l.c.*, 681.

¹⁵⁶ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 1055.

¹⁵⁷ PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, V, 23: *l.c.*, 702.

¹⁵⁸ Srov. JAN PAVEL II., Enc. list *Redemptor hominis* (4. března 1979), č. 13-17; AAS 71 (1979), str. 282-300.

Kristovy lásky, která překonává hranice každé lidské ideologie, bude tudíž podstatným úkolem jáhnova duchovního života.

Od těch, kteří touží být připuštěni k jáhenské praxi, se vyžaduje „přirozená náklonnost ducha ke službě posvátné hierarchii a křesťanskému společenství“,¹⁵⁹ a není to chápáno „ve smyslu prostoduché bezděčnosti přirozených dispozic... Jedná se o přirozenou náklonnost, oživenou milostí, spolu s duchem služby, která připodobňuje lidské chování jednání Kristovu. Svátost jáhenství tuto náklonnost rozvíjí: dává člověku vnitřnější účast na duchu Kristovy služby, proniká zvláštní milostí jeho vůli a činí tak, že je v celém svém chování ožíván *novou náklonností* ke službě bratřím.“¹⁶⁰

Prostředky duchovního života

50. Shora uvedené souvislosti ozřejmují prvenství duchovního života. *Prvenství duchovního života*
Jáhen si musí z tohoto důvodu pamatovat, že žít Kristovo jáhenství převyšuje každou přirozenou schopnost a tudíž vyžaduje vyhovět Ježíšově pozvání s plným vědomím a svobodou: „Zůstaňte ve mně a já zůstanu ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně“ (Jan 15,4).

Následování Krista v jáhenské službě je fascinující, ale tvrdý úkol, plný uspokojení a plodů, ale také někdy vystavený obtížím a námahám pravých vyznavačů Pána Ježíše Krista. Aby jáhen toto následování uskutečnil, musí žít s Kristem, aby to byl On, který má odpovědnost za službu, musí vyhradit prvenství duchovnímu životu, musí žít své jáhenství se štědrostí a musí sladit službu se svými povinnostmi rodinnými – je-li ženat – nebo se svými povinnostmi profesionálními, aby se stále více přikláněl k osobě a poslání Krista Služebníka.

51. Prvotním pramenem duchovního života je bezpochyby věrné a *Služba*
neúnavné plnění služby ve stálém a motivovaném úsilí o jednotou života.¹⁶¹ Příkladně naplnění tohoto úkolu nejen že nepřekáží duchovnímu životu, ale podporuje teologické ctnosti, posiluje vlastní vůli k darování se a službě bratřím a podporuje hierarchické společenství. Prohlášení pro kněze platí po náležité úpravě také pro jáhny: „Denními posvátnými úkony a vůbec celou svou službou, ..., směřují k dokonalému životu. Svátost ... však sama velmi přispívá k plodnosti jejich služby.“¹⁶²

¹⁵⁹ PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 8: *l.c.*, 700.

¹⁶⁰ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 2: *Insegnamenti*, XVI, 2 (1993), str. 1054.

¹⁶¹ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, č. 14 a 15; *CIC*, kán. 276, § 2, 1°.

¹⁶² II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 12.

52. Jáhnové ať mají vždy v dobré paměti povzbuzení z liturgie svěcení: „Přijmi Kristovo evangelium, jehož ses stal hlasatelem: vždy věř tomu, co hlásáš, vyučuj to, v co věříš, a žij to, co učíš.“¹⁶³

*Spiritualita
kazatelské služby*

Aby jáhen mohl hodně a úspěšně hlásat Boží slovo, musí být „prostřednictvím vytrvalé posvátné četby a pečlivého studia v neustálém kontaktu s Písmem, aby se nestal „jenom navenek povrchním kazatelem Božího slova někdo, kdo mu uvnitř nenaslouchá,“¹⁶⁴ zatímco má zvláště v posvátné liturgii sdělovat věřícím, kteří jsou mu svěřeni, nezměrné bohatství Božího slova.“¹⁶⁵

Kromě toho bude muset prohlubovat toto Slovo pod vedením těch, kteří jsou v církvi autentickými učiteli Božské a katolické pravdy,¹⁶⁶ aby zaslechl jeho volání a spásnou moc (srov. Řím 1,16). Jeho svatost se zakládá na jeho vysvěcení a poslání i v případě Slova: uvědomí si, že je jeho služebníkem. Protože je členem hierarchie, zavazují jeho činy a prohlášení církve; a proto je pro jeho pastorační činnost podstatné ověřit autentičnost vlastního učení a jeho vlastní skutečné a jasné společenství se Svatým Otcem, se sborem biskupů i s vlastním biskupem, ne pouze stran vyznání víry, ale také stran řádného učení Učitelského úřadu a stran disciplíny, v duchu vyznání víry, které složil před svěcením, a přísahy věrnosti.¹⁶⁷ Vskutku, „Slovo Boží má takovou sílu a moc, že je pro církve oporou a životem a pro její děti posilou víry, pokrmem duše, čistým a trvalým pramenem duchovního života.“¹⁶⁸ Proto čím více bude přistupovat k Božímu Slovu, tím silněji pocítí touhu sdělovat je bratřím. V Písmu je to Bůh, který mluví k člověku,¹⁶⁹ v kázání vysvěcený služebník podporuje toto spásné setkání. Bude tedy věnovat svou pozornou snahu jeho neúnavnému hlásání, aby ho věřící nebyli zbaveni pro neznalost nebo lenost služebníka, a bude hluboce přesvědčen o skutečnosti, že služba slova se nevyčerpává jen v kázání.

53. Stejně tak když křtí, když rozděljuje Tělo a Krev Páně nebo slouží při rozdělování jiných svátostí a svátostin, uskutečňuje jáhen svou identitu v životě církve: je služebníkem Těla Kristova, Těla mystického a Těla církve a ať si připomíná, že tyto církevní úkony, jsou-li prožívány s vírou a úctou, přispívají k růstu jeho duchovního života a k budování křesťanského společenství.¹⁷⁰

*Spiritualita liturgické
služby*

¹⁶³ *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, č. 210: *ed. cit.*, str. 125.

¹⁶⁴ Sv. AUGUSTIN, *Sermo 179*, 1: PL 38, 966.

¹⁶⁵ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce *Dei Verbum*, 25; srov. PAVEL VI., Ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 1: *l.c.*, 703; *CIC*, kán. 276, § 2, 2°.

¹⁶⁶ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 25a.

¹⁶⁷ Srov. *CIC*, kán. 833; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Professio fidei et iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo*: AAS 81 (1989), str. 104-106 a 1169.

¹⁶⁸ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce *Dei Verbum*, 21.

¹⁶⁹ Srov. *tamtéž*, *Konst. Sacrosanctum concilium*, 7.

¹⁷⁰ Srov. *tamtéž*, *Konst. Sacrosanctum concilium*, 7.

54. Ve svém duchovním životě ať jáhnové přikládají náležitou důležitost svátostem milosti, „které jsou určeny k posvěcování člověka, k budování Kristova Těla a k Boží oslavě.“¹⁷¹

Svátosti

Především ať se účastní s obzvláštní vírou každodenního slavení eucharistické oběti¹⁷² a podle možnosti ať přitom vykovávají vlastní liturgickou funkci a uctívají ustavičně Pána přítomného ve Svátosti,¹⁷³ neboť v eucharistii, prameni a vrcholu celé evangelizace, „je obsaženo celé duchovní dobro církve.“¹⁷⁴ V eucharistii se vpravdě setkávají s Kristem, který se z lásky k člověku stává výkupnou obětí, pokrmem věčného života a blízkým přítelem v každém utrpení.

Ve vědomí vlastní slabosti a v důvěře v Boží milosrdenství ať pravidelně přistupují ke svátosti smíření,¹⁷⁵ ve které se hříšný člověk setkává s Kristem Vykupitelem, získává odpuštění svých vin a je podněcován k plnosti lásky.

55. Konečně při konání charitativních děl, která mu biskup svěří, ať se vždy nechá vést Kristovou láskou ke všem lidem a ne osobními zájmy nebo ideologiemi, které poškozují universalitu spásy nebo popírají transcendentní povolání člověka. Ať si jáhen také připomíná, že jáhenská služba lásky nutně vede k rozvoji společenství uvnitř místní církve. Láska je opravdu duší církevního společenství. Ať tedy s nasazením podporuje bratrství, spolupráci s kněžími a upřímné společenství s biskupem.

Spiritualita charitativní služby

56. Jáhnové ať za každé situace a okolnosti vždy vědí zůstat věrnými příkazu Pána: „Bděte a modlete se v každé době, abyste mohli všemu tomu, co se má stát, uniknout a obstát před Synem člověka“ (Lk 21,36; srov. Flp 4,6-7).

Život modlitby

Modlitba, osobní rozhovor s Bohem, jim přinese nezbytné světlo a sílu, aby následovali Krista a sloužili bratřím v různých situacích. Založení na této jistotě ať se snaží nechat utvářet různými způsoby modlitby: slavení liturgie hodin způsobem, jaký stanovila biskupská konference,¹⁷⁶ charakterizuje celý jejich život modlitby; jako služebníci ať se přimlouvají za celou církev. Taková modlitba pokračuje v *lectio divina*, ve vytrvalé modlitbě myslí, v účasti na duchovních cvičeních, podle určení místního práva.¹⁷⁷

Ať se také snaží o ctnost kajícího srdce a o jiné prostředky posvěcení, které tolik prospívají osobnímu setkání s Bohem.¹⁷⁸

57. Účast na tajemství Krista Služebníka nutně obrací srdce jáhna k církvi a k té, která je její nejsvětější Matkou. Vždyť není možno oddělit

Láska k církvi a k blahoslavené Panně Marii

¹⁷¹ *Tamtéž*, Lit. konst. *Sacrosanctum concilium*, 59a.

¹⁷² Srov. *CIC*, kán. 276, § 2, č. 2°; PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 2: *l.c.*, 703.

¹⁷³ Srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 2: *l.c.*, 703.

¹⁷⁴ II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 5b.

¹⁷⁵ Srov. *CIC*, kán. 276, § 2, č. 5°; srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 3: *l.c.*, 703.

¹⁷⁶ Srov. *CIC*, kán. 276, § 2, 3°.

¹⁷⁷ Srov. *tamtéž*, kán. 276, § 2, 4°.

¹⁷⁸ Srov. *tamtéž*, kán. 276, § 2, č. 5.

Krista od církve, jejího Těla. A skutečnost jednoty s Hlavou vzbudí pravou lásku k Tělu. A tato láska způsobí, že jáhen bude účinně spolupracovat při budování církve a nasadí se v služebních povinnostech, bratrství a v hierarchickém společenství s vlastním biskupem a kněžstvem. V srdci jáhna má být celá církev: všeobecná církev, jejímž kořenem a trvalým a viditelným základem je římský papež jakožto nástupce Petra,¹⁷⁹ i místní církve „v sepětí se svým pastýřem, který ji skrze evangelium a eucharistii sdružuje v Duchu svatém [a činí z ní] opravdu přítomnou, jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev Kristovu.“¹⁸⁰

Láska ke Kristu a k církvi je hluboce vázána na Blahoslavenou Pannu, pokornou služebnici Pána, která s neopakovatelným a podivuhodným titulem matky byla ušlechtilou společnicí služby svého Božského Syna (srov. Jan 19,25-27). Láska k Matce Páně, založená na víře a vyjadřovaná každodenní modlitbou posvátného růžence, v napodobování jejich ctností a důvěrném svěřením se jí, dá smysl projevům pravé a synovské zbožnosti.¹⁸¹

Každý jáhen bude k Marii vzhlížet s hlubokou zbožností a láskou, vždyť „Panna Maria více než ostatní tvorové zakusila povolání v nejplnější opravdovosti. Nikdo totiž nedal svrchované lásce Boží odpověď s tak velikou láskou jako ona.“¹⁸² Tato zvláštní láska k Panně, Služebnici Pána, která se zrodila ze Slova a je zcela zakořeněná ve slově, se stane napodobováním jejího života. To bude způsob, jak zavést do církve mariánský rozměr, který se velice hodí pro jáhenské povolání.¹⁸³

58. Bude mít konečně pro jáhna velký užitek pravidelné duchovní vedení. *Duchovní vedení*
Zkušenost ukazuje, jak upřímný a pokorný rozhovor s moudrým vůdcem velice přispívá nejen k vyřešení pochybností a problémů, které v životě nevyhnutelně vyvstávají, ale také k uskutečnění potřebného rozlišení povolání, k lepšímu poznání sebe samých a k pokračování ve věrném následování Krista.

Jáhnova spiritualita a životní stavy

59. Na rozdíl od toho, co se žádá od kněžstva, ke stálému jáhenství *Jednota v různosti*
mohou být připuštěni především svobodní muži, ale i muži žijící ve svátosti manželství a vdovci.¹⁸⁴

60. Církev s vděčností uznává velkolepý dar celibátu, který Bůh dává *Svobodní jáhnové*
některým svým členům a různými způsoby ho spojuje, jak na Východě, tak i na Západě, s kněžskou službou, se kterou je vždy v podivuhodné

¹⁷⁹ Srov. II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 23a.

¹⁸⁰ *Tamtéž*, Dekret *Christus Dominus*, 11; CIC, kán. 369.

¹⁸¹ Srov. CIC, kán. 276, § 2, č. 5; srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 26, 4: *l.c.*, 703.

¹⁸² JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis* 36, kde Jeho Svatost cituje *Propositio* 5 synodních otců: *l.c.*, 718.

¹⁸³ Srov. JAN PAVEL II., Proslov k Římské kurií ((22. prosince 1987): AAS 80 (1988), str. 1025-1034; Ap. list *Mulieris dignitatem*, 27: AAS 80 (1988), str. 1718.

¹⁸⁴ II. VAT. KONCIL, Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 29b.

shodě.¹⁸⁵ Církev také ví, že toto charisma, přijaté a žité s láskou k Božímu království (srov. Mt 19,12) zaměřuje celou osobu jáhna ke Kristu, který se v panictví daroval službě Otci, aby přivedl lidi k plnosti království. Milovat Boha a sloužit bratřím v této volbě úplnosti, daleko od toho, aby to překáželo osobnímu rozvoji jáhnů, ho spíš podporuje, protože pravá dokonalost každého člověka záleží v lásce. Vskutku, v celibátu se láska kvalifikuje jako znamení úplného zasvěcení se Kristu s nerozděleným srdcem a svobodnějším oddáním se službě Bohu a lidem,¹⁸⁶ právě proto, že volba celibátu není pohrdáním manželství ani útekem ze světa, ale spíše privilegovaným způsobem služby lidem a světu.

Lidé naší doby, často ponoření do pomíjivosti, jsou zvláště citliví na svědectví těch, kteří hlásají věčnost svým vlastním životem. Jáhnové nebudou tedy meškat nabízet bratřím toto svědectví věrnosti svému celibátu, aby tak podněcovali hledání těchto hodnot, které odhalují povolání člověka k transcendentnu. „Celibát „pro Boží království“ není pouze eschatologickým znamením, ale má také veliký sociální význam v nynějším životě ve službě Božímu lidu.“¹⁸⁷

Aby lépe uchovávali po celý život dar přijatý od Boha k dobru celé církve, ať jáhnové příliš nedůvěřují vlastním silám, ale ať mají vždy ducha pokorné moudrosti a bdělosti a ať pamatují, že „duch je sice ochotný, ale tělo je slabé“ (Mt 26,41). Ať jsou věrní taktéž životě modlitby a povinností služby.

Ať se moudře chovají ve vztazích s osobami, kdy by jejich důvěrnost mohla ohrozit zdrženlivost nebo vzbudit pohoršení.¹⁸⁸

Ať jsou si konečně vědomi toho, že současná pluralitní společnost zavazuje k pozornému rozlišování nástrojů sociální komunikace.

61. Také svátost manželství, která posvěcuje lásku manželů a činí ji účinným znamením lásky, ve které se Kristus dává církvi (srov. Ef 5,25), je darem Božím a má žít duchovní život ženatého jáhna. Protože manželský a rodinný život a práce v povolání nevyhnutelně omezují čas pro službu, vyžaduje to zvláštní úsilí, aby dosáhli potřebné jednoty, a to i skrze společnou modlitbu. V manželství se láska stává mezilidským darováním, vzájemnou věrností, pramenem nového života, podporou ve chvílích radosti i bolesti; jedním slovem se láska stává službou. Tato *rodinná služba*, žitá s vírou, je pro ostatní věřící příkladem lásky v Kristu. Ženatý jáhen ji má užívat také jako podnět pro svou službu v církvi.

Ženatý jáhen se má cítit zvláště zodpovědným ve vydávání jasného svědectví svatosti manželství a rodiny. Čím více budou jáhnové růst v

Ženatí jáhnové

¹⁸⁵ „His rationibus in mysteriis Christi Eiusque missione fundatis, coelibatus... omnibus ad Ordinem sacrum promovendis lege impositum est“: II. VAT. KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 16; CIC, kán. 247, § 1; kán. 277, § 1; kán. 1037.

¹⁸⁶ Srov. CIC, kán. 277, § 1; II. VAT. KONCIL, dekr. *Optatam totius*, 10.

¹⁸⁷ JAN PAVEL II., List kněžím na zelený čtvrtek *Novo incipiente* (8. dubna 1979), 8: AAS 71 (1979), str. 408.

¹⁸⁸ Srov. CIC, kán. 277, § 2.

lásce, tím silněji poroste jejich darování se dětem a tím účinnější bude jejich příklad křesťanskému společenství.

„Obohacení a prohloubení obětující se vzájemné lásky mezi manželem a manželkou tvoří snad nejvýznamnější zapojení manželky jáhna do veřejné služby vlastního manžela v církvi.“¹⁸⁹ Tato láska roste díky ctnosti čistoty, která vždy rozkvétá, a to i vykováváním odpovědného otcovství, učením se úctě k partnerovi a praktikováním určité zdrženlivosti. Tato ctnost podporuje toto zralé darování se, které se brzy projeví ve službě vzdalováním se od vlastnických postojů, od zbožňování úspěchu v povolání, od neschopnosti organizovat čas, dáváním přednosti autentickým mezilidským vztahům a jemností a schopností dávat všem věcem jejich pravé místo.

Ať se konají vhodné iniciativy k probouzení porozumění jáhenské službě směřující k celé rodině. Manželka jáhna, která dala souhlas k manželové volbě,¹⁹⁰ ať je podporována a povzbuzována, aby prožívala vlastní úlohu radostně a skromně a oceňovala vše, co se týká církve, a zvláště úkoly svěřené manželovi. Proto je vhodné, aby byla informována o činnosti manžela, aby se však vystříhala každého nepatřičného zásahu a uvedla tak v soulad a realizovala vyvážený a harmonický vztah mezi životem rodinným, profesionálním a církevním. Také děti jáhna, budou-li přiměřeně připravené, budou moci oceňovat volbu otce a zapojit se se zvláštní pozorností v apoštolátu a v důsledném svědectví života.

Nakonec je rodina ženatého jáhna, tak jako každá křesťanská rodina, povolána se živě a odpovědně účastnit poslání církve v okolnostech současného světa. „Jáhen a jeho žena mají být příkladem *věrnosti a nerozlučitelnosti křesťanského manželství* před světem, který vnímá hlubokou potřebu těchto znamení. Přijímáním výzvy manželského života a povinností každodenního života *v duchu víry* posilují rodinný život ne pouze církevního společenství, ale i celé společnosti. Ukáže také, jak se mohou povinnosti v rodině, v práci a ve službě sladit *ve službě poslání církve*. Jáhnové, jejich manželky a děti mohou být velkým povzbuzením pro všechny ty, kteří se angažují v práci o rozvoj rodinného života.“¹⁹¹

62. Je třeba uvažovat o situaci při úmrtí jáhnovy ženy. Je to chvíle života, kterou je třeba prožívat s vírou a křesťanskou nadějí. Vdovství nesmí zničit oddanost případným dětem, ani by to nemělo vést ke smutku bez naděje. Tato etapa života, i když je bolestná, je voláním k vnitřnímu očistění a podnětem k růstu v lásce a ve službě vlastním drahým a všem členům církve. Je to také volání k růstu v naději, neboť věrné plnění služby je cestou k dosažení Krista a drahých osob ve slávě Otce.

Je však třeba uznat, že taková událost uvádí do denního života rodiny novou situaci, která má vliv na osobní vztahy a nezřídka představuje i ekonomické problémy. Z toho důvodu se jáhnovi, který zůstal vdovcem, musí s velkou láskou pomáhat, aby rozpoznal a přijal svou novou osobní

¹⁸⁹ JAN PAVEL II., Proslov k stálým jáhnům v USA, Detroit (19. září 1987), č. 5: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), str. 658.

¹⁹⁰ Srov. *CIC*, kán. 1031, § 2.

¹⁹¹ JAN PAVEL II., Proslov k stálým jáhnům v USA, Detroit (19. září 1987), č. 5: *Insegnamenti*, X, 3 (1987), str. 658-659.

situaci a aby nezanedbával výchovné úsilí k případným dětem ani nové potřeby rodiny.

Zvláště musí být ovdovělému jáhnu napomáháno v plnění povinnosti zachovávat dokonalou a stálou zdrženlivost¹⁹² a musí být povzbuzován v chápání hlubokých motivací církve, které činí nemožným přechod k novému manželství (srov. 1 Tim 3,12) ve shodě se stálou církevní kázní jak na Východě, tak na Západě.¹⁹³ To bude moci být realizováno zintenzivněním vlastního oddání se jiným ve službě z lásky k Bohu. V těchto případech bude pro jáhny velikou útěchou bratrská pomoc ostatních služebníků, věřících a blízkost biskupa.

Jestliže zůstane vdovou jáhnova žena, ať není podle možností kněžími a věřícími nikdy zanedbávána ve svých potřebách.

¹⁹² Srov. *CIC*, kán. 277, § 1.

¹⁹³ Srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, III, 16: *l.c.*, 701; Ap. list *Ad pascendum*, VI: *l.c.*, 539; *CIC*, kán. 1087. Případné výjimky se řídí okružním listem Kongregace pro kult a udělování svátostí diecézním ordinářům a generálním představeným institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, N. 263/97 z 6. června 1997, č. 8.

TRVALÁ FORMACE JÁHNA

Charakteristiky

63. Trvalá formace jáhnů je lidským požadavkem, který navazuje na nadpřirozené povolání k ministeriální službě církvi a na počáteční formaci ke službě, takže je možné považovat tyto dvě skutečnosti za jeden organický průběh života křesťanského i jáhenského.¹⁹⁴ Vždyť „ten, kdo přijímá jáhenství, má povinnost trvalé doktrinní formace, aby se stále více zdokonaloval a obnovoval tento původní požadavek přijatý před svěcením“¹⁹⁵ tak, aby povolání „k“ jáhenství pokračovalo a znovu se vyjadřovalo jeho povolání „v“ jáhenství skrze pravidelnou obnovu onoho „ano, chci“, které pronesl v den svěcení.

Má být proto chápána – ať ze strany církve, která ji uděluje, nebo ze strany jáhnů, když ji přijímají – jako vzájemné právo a povinnost, založené na skutečnosti přijatého závazku povolání.

Stále poskytování a přijímání přiměřené celkové formace je pro biskupy a jáhny neopomenutelnou povinností.

Povaha závaznosti, celkovosti, vzájemné závislosti, hloubky, vědeckosti a přípravy na apoštolský život této trvalé formace je stále církevními předpisy vyžadována¹⁹⁶ a je ještě potřebnější tam, kde počáteční formace nebylo docíleno podle obvyklého vzoru.

Tato formace bere na sebe povahu „věrnosti“ ke Kristu a k církvi a „stálého obrácení“, plodu svátostné milosti prožívané v dynamice pastorační charitativní práce vlastní každému druhu svátosti kněžství. Jeví se jako základní volba, která žádá nové upevnění a vyjádření se během let stálého jáhenství skrze dlouhou řadu důsledných odpovědí, zakořeněných a oživovaných počátečním „ano“.¹⁹⁷

Motivace

64. Podle modlitby při svěcení se trvalá formace zakládá na potřebě *Souvislost se službou* jáhna milovat Krista láskou, která ho podněcuje k následování („ať jsou obrazem Tvého Syna“); která ho upevňuje v neochvějně věrnosti v osobním povolání k službě („ať věrně plní dílo služby“); která radikálně a přímo předkládá následování Krista Služebníka („příklad jejich života ať je stálou připomínkou evangelia... ať jsou upřímní... starostliví... bdělí...“).

Trvalá formace nachází tedy „vlastní základ a původní motivaci v dynamismu svátosti kněžství“¹⁹⁸ a získává prvotní potravu z eucharistie,

¹⁹⁴ JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 42.

¹⁹⁵ JAN PAVEL II., *Katecheze* při všeobecné audienci (20. října 1993), č. 4: *Insegnamenti* XVI, 2 (1993), str. 1056.

¹⁹⁶ Srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, II, 8-10; III, 14-15: *l.c.*, 699-701; Ap. list *Ad pasendum*, VII: *l.c.*, 540; *CIC*, kán. 236, kán. 1027, kán. 1032, § 3.

¹⁹⁷ JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 70: *l.c.*, 780.

¹⁹⁸ *Tamtéž*, 70: *l.c.*, 779.

souhrnu křesťanského tajemství a nevyčerpatelného pramene každé duchovní energie. Také na jáhna se může nějakým způsobem vztahovat výzva apoštola Pavla Timoteovi: „vybízím tě: zase oživ plamen Božího daru“ (2 Tim 1,6; srov. 1 Tim 4,14-16). Teologické požadavky jeho povolání k jedinečnému poslání církevní služby důrazně od jáhna vyžadují stále větší lásku k církvi a k jeho bratřím, která se projevuje ve věrném plnění vlastních úkolů a vlastních funkcí. Jáhen, Bohem vyvolený, aby byl svatý, má službou církvi a všem lidem vytrvale, vyrovnaně, odpovědně, pečlivě a stále radostně růst ve vědomí vlastní služebnosti.

Osoby

65. Z hlediska jáhna, který je první odpovědnou osobou a protagonistou, je trvalá formace především neustálý proces obrácení, který se týká jeho samého jako jáhna, to znamená celé jeho osoby posvěcené svátostí svěcení a vyslané ke službě církvi, a čerpá z nich všechny schopnosti, aby žil v plnosti obdržené dary svého stavu, a to v jakékoli době a za jakýchkoli životních okolností a v různých úkolech, které mu biskup svěří.¹⁹⁹

Jáhnové

Starost církve o trvalou formaci jáhnů by byla tudíž neúčinná bez přičinění každého z nich. Taková formace se nemůže zredukovat na pouhou účast na kurzech, studijních dnech atd., ale vyžaduje, aby každý jáhen, vědom si této nutnosti, ji pěstoval se zájmem a jistým duchem zdravé iniciativy. Ať se jáhen zajímá o četbu vybraných knih s církevními kritérii, ať nezanedbává sledování některých periodických publikací s prověřenou věrností k učitelskému úřadu a ať nezanedbává denní rozjímání. Formovat se stále víc, aby mohl stále lépe a více sloužit, je důležitou součástí služby, která je od něj vyžadována.

66. Z hlediska biskupa²⁰⁰ a kněží, spolupracovníků biskupského úřadu, *Formátoři* kteří nesou odpovědnost a váhu jeho vykonávání, spočívá trvalá formace v pomoci jáhnům, aby překonali jakýkoli dualismus a nesoulad mezi spiritualitou a vykonáváním služby, ale dříve ještě aby překonali každý nesoulad mezi vlastním případným civilním povoláním a jáhenskou spiritualitou, „aby velkoryse odpověděli na závazek, který vyžaduje důstojnost i odpovědnost, které jim Bůh svěřil prostřednictvím svátosti svěcení; tím, že budou uchovávat, hájit a rozvíjet svou specifickou identitu a povolání, aby posvěcovali sebe samé i jiné vykonáváním služby.“²⁰¹

Obě perspektivy se doplňují a vzájemně se na sebe odvolávají, protože jsou s pomocí nadpřirozených darů založeny na vnitřní jednotě osoby.

Pomoc, kterou jsou formátoři povolání poskytovat, bude o to účinnější, oč více bude tato pomoc odpovídat osobním potřebám každého jáhna,

¹⁹⁹ *Tamtéž*, 76; 79: *l.c.*, 793; 796.

²⁰⁰ Srov. II. VAT. KONCIL, Dekret *Christus Dominus*, 15; JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 79: *l.c.*, 797.

²⁰¹ KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia* (31. ledna 1994), č. 71: *ed. cit.*, str. 73.

protože každý žije svou vlastní službu v církvi jako neopakovatelná osoba a ve vlastní situaci.

Toto osobní doprovázení dá také jáhnům pocítit lásku, s jakou se matka církev sklání k jejich úsilí s věrností žít milost svátosti. Je tudíž velmi důležité, aby jáhnové měli možnost si vybrat duchovního vůdce schváleného biskupem, se kterým by vedli pravidelné a časté rozhovory.

Ostatně celé diecézní společenství má nějakým způsobem zájem na formaci jáhnů²⁰² a především je to farář nebo jiný k tomu určený kněz, který s bratrskou starostlivostí poskytne jáhnovi vlastní oporu.

Zvláštnosti

67. Osobní péče a nasazení v trvalé formaci jsou zřetelnými znameními *Trvalá formace pro službu* důsledné odpovědi na Boží volání, upřímné lásky k církvi a skutečné pastorační starostlivosti vzhledem k věřícím křesťanům i všem lidem.

To, co bylo řečeno o kněžích, se může vztáhnout i na jáhny: „Trvalá formace se jeví jako nutný prostředek ... k dosažení cíle jeho povolání, kterým je služba Bohu a jeho lidu.“²⁰³

Trvalá formace je opravdu požadavek, který navazuje na počáteční formaci, se kterou má stejný cíl a význam a ve srovnání s níž plní funkci integrace, uchovávání a prohloubení.

Zásadní ochota jáhna vůči druhým představuje praktické vyjádření svátostného připodobnění se Kristu Služebníku, přijatého prostřednictvím svátosti svěcení a vtisknutého do duše skrze charakter: je to cíl a neustálé připomínání služby a života jáhnů. Z tohoto hlediska se nemůže trvalá formace omezit na prosté úsilí o kulturní nebo praktické doplnění znalostí pro větší či lepší aktivitu. Trvalá formace nemá usilovat jen o zaručení „aggiornamenta“, ale musí směřovat k usnadnění postupného a praktického připodobnění se celé jáhnovy existence Kristu, který miluje všechny a slouží všem.

Oblasti

68. Trvalá formace musí zahrnout a sladit všechny rozměry jáhnova *Souhrnná formace* života i služby. Proto stejně jako v případě kněží musí být ve svých rozličných lidských, duchovních, intelektuálních a pastoračních aspektech úplná, systematická a osobní.²⁰⁴

69. Starat se o různé aspekty lidské formace jáhnů, dnes jako i v *Lidská formace* minulosti, je důležitým úkolem pastýřů. Jáhen, vědom si toho, že byl jako člověk vybrán z lidí, aby se sloužil ke spáse všech lidí, má být připraven si nechat pomáhat v úsilí o zlepšení vlastních lidských kvalit –

²⁰² Srov. JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 78: *l.c.*, 795.

²⁰³ KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia*, č. 71: *ed. cit.*, str. 72.

²⁰⁴ Srov. JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 71: *l.c.*, 783; KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia*, č. 74: *ed. cit.*, str. 75.

drahocenných nástrojů pro jeho církevní službu – a zdokonalovat všechny aspekty své osobnosti, které mohou učinit jeho službu účinnější.

Aby tedy užitečně naplnil své povolání ke svatosti a své zvláštní církevní poslání, má se – s očima upřenými na Toho, který je pravý Bůh a pravý člověk – především věnovat praktikování přirozených a nadpřirozených ctností, které ho učiní podobnějším obrazu Krista a hodnějším úcty svých bratří.²⁰⁵ Zvláště se bude muset ve své službě a ve svém každodenním životě snažit o dobrotu srdce, trpělivost, laskavost, o sílu ducha, lásku ke spravedlnosti, věrnost danému slovu, o obětavého ducha, odpovědné chování vůči svobodně přijatým úkolům, o ducha služby atd.

Praktikování těchto ctností pomůže jáhnům stát se vyrovnanými osobnostmi, zralými v jednání a v rozlišování činů i okolností.

Je právě tak důležité, aby jáhen, vědom si toho, že jeho společenské chování je příkladem, uvažoval o důležitosti schopnosti dialogu, o správnosti různých forem lidských vztahů, o schopnosti rozlišovat kultury, o ceně přátelství, o ušlechtilosti vystupování.²⁰⁶

70. Trvalá duchovní formace je v těsném spojení s jáhenskou spiritualitou, kterou má živit a pohánět vpřed, a se službou, jež čerpá z „ryze osobního setkání s Ježíšem, z důvěrného dialogu s Otcem a z hluboké zkušenosti Ducha.“²⁰⁷ Je tedy třeba, aby jáhnové byli zvláště povzbuzováni a podporováni pastýři, aby odpovědně pěstovali vlastní duchovní život, ze kterého hojně vyvěrá láska, jež podporuje a činí plodnou jejich službu; ať se přitom vystříhají nebezpečí, že by při vykonávání jáhenské služby upadli do aktivismu nebo do „byrokratické“ mentality.

Duchovní formace

Zvláště bude muset duchovní formace v jáhnech rozvíjet aspekty spojené s trojitou službou kazatelskou, liturgickou a charitativní.

Vytrvalé rozjímání Písma svatého vytvoří důvěrný vztah a uctivý rozhovor s živým Bohem a napomůže asimilaci celého zjeveného Slova.

Hluboká znalost tradice a liturgických knih bude jáhnovi pomáhat stále objevovat nevyčerpatelné bohatství Božích tajemství, aby se stal hodným služebníkem.

Bratrská charitativní starostlivost uvede jáhna do služby animátora a koordinátora iniciativ duchovního i tělesného milosrdenství a stane se téměř jakoby živým znamením lásky církve.

To všechno vyžaduje důkladné a realistické rozvržení prostředků a času a stálou snahu o vyloučení improvizace. Kromě podněcování k duchovnímu vedení se mají připravovat zvláštní kurzy a studijní setkání o otázkách týkajících se velké tradice křesťanské duchovní teologie,

²⁰⁵ Srov. SV. IGNÁC ANTIIOCHSKÝ: „Je třeba, aby jáhnové, kteří jsou služebníky tajemství Krista Ježíše, byli v každém směru všem milí. Poněvadž nejsou služebníky jídla a pití, nýbrž služebníky Boží církve“ (*Epist. Ad Trallianos*, 2, 3: F. X. FUNK, o.c., I, str. 244-245).

²⁰⁶ Srov. JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 72: l.c., 783; KONGREGACE PRO KLÉRUS, Direktář pro službu a život kněží *Tota Ecclesia*, č. 75: *ed. cit.*, str. 75-76.

²⁰⁷ JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 72: l.c., 785.

okamžiky zvláště věnované spiritualitě a návštěvám duchovně významných míst.

U příležitosti duchovních cvičení, kterých by se měl účastnit alespoň každé dva roky,²⁰⁸ jáhen neopomene načrtnout konkrétní životní plán, který by periodicky ověřoval se svým duchovním vůdcem. V něm by neměly chybět okamžiky věnované každodenní vřelé eucharistické pobožnosti, synovské mariánské úctě a obvyklým asketickým praktikám, kromě liturgické modlitby a osobní meditace.

Sjednocujícím středem tohoto duchovního itineráře je eucharistie. Ta je orientačním kritériem, stálým rozměrem celého života a činnosti jáhna, nezbytným prostředkem uvědomělé vytrvalosti a každé autentické obnovy, aby tak dosáhl vyvážené syntézy vlastního života. Z tohoto pohledu znovuobjevuje duchovní formace jáhna eucharistii jako Paschu v jejím každoročním opakování (svatý týden), v týdenním (neděle) a v denním (všední mše) cyklu.

71. Začlenění jáhnů do tajemství církve v síle jejich křtu a v síle prvního stupně svátosti kněžství vyjadřuje nutnost, aby v nich trvalá formace upevňovala vědomí a vůli žít v motivovaném, činném a zralém společenství s kněžími a s vlastním biskupem, jako i se svatým Otcem, který je viditelným základem jednoty celé církve.

Formace k církevnímu společenství

Jáhni, takto formovaní ve své službě, budou ustaveni jako animátoři společenství. Zvláště tam, kde by se projevila napětí, neopomenou podporovat usmíření k dobru církve.

72. Je třeba organizovat vhodné iniciativy (studijní dny, kurzy *aggiornamenta*, navštěvování kurzů nebo seminářů při akademických institutech), aby prohloubili učení víry. V tomto smyslu bude zvláště užitečné podporovat pozorné, prohloubené a systematické studium *Katechismu katolické církve*.

Intelektuální formace

Je nezbytné ověřovat přesnou znalost svátosti kněžství, eucharistie a svátostí, které se nejčastěji svěřují jáhnům, jako je křest a manželství. Je také nutné prohloubit okruhy nebo tematiku filosofie, eklesiologie, dogmatiky, Písma svatého a kanonického práva, které jsou obzvláště užitečné pro plnění jejich služby.

Taková setkání kromě toho, že podporují stálé vzdělávání se, by měla vést k modlitbě, k širšímu společenství a ke stále účinnější pastorační činnosti, jako odpověď na naléhavé potřeby nové evangelizace.

Mají se společně a pod vedením autorit prohlubovat také dokumenty magisteria, zvláště ty, které vyjadřují církevní stanovisko k nejvíce pocítovaným otázkám nauky a mravů a týkající se pastorační služby. Tak se bude moci vyjadřovat a uskutečňovat náležitá poslušnost k všeobecnému pastýři církve a diecézním pastýřům a také upevňovat věrnost církevnímu učení a kázni v upevněném svazku společenství.

Kromě toho je velmi důležité a aktuální studovat, prohlubovat a šířit sociální učení církve. Zapojení značné části jáhnů v povoláních, v práci a

²⁰⁸ Srov. PAVEL VI., ap. list *Sacrum diaconatus ordinem*, VI, 28: l.c., 703; CIC, kán. 276, § 4.

v rodinách umožní vypracování meditací, které by účinně přispěly k poznání a k uvedení do praxe křesťanského sociálního učení.

Ti, kteří k tomu mají předpoklady, mohou být biskupem určení ke specializaci v některé teologické disciplíně a podle možností dosáhnout akademických hodností na papežských akademických institutech nebo na takových, které jsou uznány Apoštolským stolcem, aby zajistily doktrinálně správnou formaci.

Ať konečně mají na srdci systematické studium ne pouze pro zdokonalování svých teologických znalostí, ale také aby stále oživovali svou službu a udržovali ji vždy na úrovni potřeb církevního společenství.

73. Vedle patřičného prohlubování znalostí teologických věd ať se *Pastorační formace* pečuje o osvojení si pastoračních metod²⁰⁹ k účinné službě.

Stálá pastorační formace spočívá na prvním místě ve snaze ustavičně zvyšovat jáhnovo nasazení ve zdokonalování účinnosti vlastní služby a zpřítomňovat v církvi a ve společnosti lásku a službu Krista všem lidem bez rozdílu, zvláště nejslabším a nejpotřebnějším. Vždyť v Ježíšově pastorační lásce nachází jáhen sílu a vzor pro své jednání. Tatáž láska pobádá a podněcuje jáhna, aby ve spolupráci s biskupem a kněžími posiloval poslání vlastní věřícím laikům ve světě. Proto je podněčován „k neustále dokonalejšímu seznamování se se skutečnou situací lidí, k nimž je poslán, k rozeznání hlasu Ducha v historických okolnostech, v nichž se nachází, a k hledání nejvhodnějších metod a nejužitečnějších forem k dnešnímu uskutečňování jeho služby“,²¹⁰ ve věrném a přesvědčeném společenství se Svatým otcem a s vlastním biskupem.

Mezi těmito formami požaduje dnešní apoštolát také práci ve skupinách, která k tomu, aby byla plodná, vyžaduje umění respektovat a bránit v souladu s organickou povahou církevního společenství rozmanitost a vzájemné doplňování darů a funkcí náležejících kněžím, jáhnům a všem ostatním věřícím.

Organizace a prostředky

74. Různost situací přítomných v místních církvích činí obtížným vymezit vyčerpávající obraz organizace a prostředků vhodných pro odpovídající trvalou formaci jáhnů. Je třeba volit formační nástroje vždy v kontextu teologické a pastorační srozumitelnosti.

Proto se zdá vhodnější nabídnout jen několik poukazů obecného rázu, které se dají snadno převést do různých konkrétních situací.

75. Prvním místem trvalé formace jáhnů je jejich vlastní služba. Jejím *Služba* vykonáváním jáhen dozrává a stále více zaměřuje své osobní povolání ke svatosti v plnění vlastních povinností vůči společnosti a církvi, zvláště funkcí a závazků týkajících se jeho služby. Vědomí služebnosti tvoří přednostní cíl specifické udělované formace.

²⁰⁹ Srov. CIC, kán. 279.

²¹⁰ JAN PAVEL II., Apošt. postsynodální exhortace *Pastores dabo vobis*, č. 72: l.c., 783.

76. Itinerář trvalé formace se má rozvíjet na základě přesného a důkladného plánu určeného a ověřeného kompetentní autoritou, charakterizovaný uceleností a po etapách postupně uskutečňovaného v plném souladu s církevním magisteriem. Je vhodné stanovit nezbytné minimum pro všechny, které se nesmí zaměřovat s itinerářem následného prohlubování. *Jednotná cesta, po etapách*

Tento plán má brát v úvahu dvě mezi sebou úzce spojené formační úrovně: diecézní, který má za svého referenta biskupa nebo jeho zástupce, a plán komunity, v níž jáhen vykonává svou službu a jehož referentem je farář nebo jiný kněz.

77. První jmenování jáhna v nějaké komunitě nebo v pastoračním okruhu představuje delikátní okamžik. Jeho představení osobám zodpovědným za komunitu (farář, kněží atd.) a představení této komunity jáhnovi kromě toho, že prospívá vzájemnému poznání, přispívá k tomu, že brzy zanechá stopy na spolupráci, a to na základě úcty a uctivého dialogu v duchu víry a lásky. Může se stát, že vlastní křesťanská komunita bude plodná pro jáhnovu formaci, když se on do ní zapojí v duchu toho, kdo dovede respektovat zdravé tradice, kdo umí naslouchat, rozlišovat, sloužit a milovat tak, jak by to dělal Pán Ježíš. *Pastorační zkušenost*

Počáteční pastorační zkušenost bude se zvláštní pozorností sledována odpovědným příkladným a biskupem pověřeným knězem.

78. Jáhnům budou na úrovni diecézní nebo vyšší zaručena pravidelná setkání s obsahem liturgickým, duchovním, aggiornamenta, ověřování a studia. *Občasná setkání*

Bude dobré zřídit pod biskupovou autoritou, bez rozmnožování struktur, pravidelná setkání jáhnů, řeholnic, řeholníků a laiků, kteří se angažují ve vykonávání pastorační péče, jak kvůli překonání izolace malých skupin, tak k zajištění jednoty náhledů a činností vzhledem k různým pastoračním modelům.

Biskup bude pečlivě sledovat své spolupracovníky jáhny a bude podle svých možností předsedat setkáním, a nebude-li moci, neopomene se nechat zastoupit.

79. Se schválením biskupa má být vypracován reálný a proveditelný plán trvalé formace shodný s těmito dispozicemi, který by přihlížel k věku a ke specifickým situacím jáhnů, spolu s požadavky jejich pastorační služby. *Skupina formátorů*

K takovému úkolu bude moci biskup ustanovit skupinu vhodných formátorů nebo případně požádat o spolupráci sousední diecéze.

80. Je žádoucí, aby biskup ustanovil *organismus pro koordinaci jáhnů*, aby programoval, koordinoval a ověřoval jáhenskou službu: od rozlišování povolání²¹¹ po formaci a výkon služby včetně trvalé formace. *Diecézní organismus*

Na takovém organismu se bude jako předsedící podílet sám biskup nebo nějaký kněz, který ho zastoupí, spolu s úměrným počtem jáhnů. Tento

²¹¹ Srov. CIC, kán. 1029.

organismus neopomene udržovat náležité spojení s jinými diecézními organismy.

Vlastní normy, stanovené biskupem, budou řídit všechno to, co se týká života a provozu tohoto organismu.

81. Pro ženaté jáhny budou kromě jiných naplánovány iniciativy a aktivity trvalé formace, které podle vhodnosti zahrnou nějakým způsobem i manželky a celou rodinu, vždy však s ohledem na podstatný rozdíl úkolů a na zřetelnou nezávislost služby. *Ženatí jáhnové*

82. Jáhnové zhodnotí všechny tyto iniciativy, které biskupské konference nebo diecéze obvykle nabízejí pro trvalou formaci kléru: duchovní cvičení, konference, studijní dny, setkání a doplňovací kurzy teologicko-pastoračního charakteru. *Další podněty*

Postarají se také o to, aby nechyběli u iniciativ, které se budou výrazněji týkat jejich kazatelské, liturgické a charitativní služby.

Papež Jan Pavel II. schválil tyto směrnice a nařídil jejich vydání.

Řím, Palác kongregací, 22. února 1998 na svátek Stolce sv. Petra.

DARÍO kard. CASTRILLÓN HOYOS
prefekt

✠ CSABA TERNYÁK
titul. arcibiskup Eminenziany
sekretář

MODLITBA K NEJSVĚTĚJŠÍ PANNĚ

MARIA,

Učitelko víry, která jsi svou poslušností Božímu Slovu vynikajícím způsobem spolupracovala na díle vykoupení, učiň službu jáhnů plodnou tím, že je naučíš naslouchat a s vírou hlásat Slovo.

MARIA,

Učitelko lásky, která jsi svou pohotovostí k Božímu volání spolupracovala na zrození věřících v církvi, učiň službu a život jáhnů plodné tím, že je naučíš darovat se službě Božímu lidu.

MARIA,

Učitelko modlitby, která jsi svou mateřskou přímluvou podporovala a pomáhala rodící se církvi, učiň jáhny vždy pozornými k potřebám věřících tím, že je naučíš objevovat cenu modlitby.

MARIA,

Učitelko pokory, která jsi pro své hluboké vědomí, že jsi služebnice Pána, byla naplněna Duchem svatým, učiň jáhny učenlivými nástroji Kristova vykoupení tím, že je naučíš velikosti stát se malými.

MARIA,

Učitelko skryté služby, která jsi dovedla svým prostým a obyčejným životem plným lásky příkladně následovat spásný Boží plán, učiň jáhny dobrými a věrnými služebníky tím, že je naučíš radostně a s horoucí láskou sloužit v církvi.

Amen.

OBSAH

SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ A ÚVOD

SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ

ÚVOD

- I. Svátost svěcení
- II. Jáhenské svěcení
- III. Stálé jáhenství

ZÁKLADNÍ NORMY PRO FORMACI TRVALÝCH JÁHNŮ

ÚVOD

- 1, Formační itineráře
- 2, Základ pro spolehlivou teologii jáhenství
- 3, Jáhenská služba v různých oblastech pastorace
- 4, Jáhenská spiritualita
- 5, Úkol biskupských konferencí
- 6, Odpovědnost biskupů
- 7, Stálé jáhenství v institutech zasvěceného života a ve společnostech apoštolského života

I. HLAVNÍ ČINITELÉ FORMACE STÁLÝCH JÁHNŮ

- 1, Církev a biskup
- 2, Osoby pověřené formací
- 3, Profesori
- 4, Formační společenství stálých jáhnů
- 5, Společenství, ze kterého kandidáti pocházejí
- 6, Aspirant a kandidát

II. PROFIL KANDIDÁTŮ STÁLÉHO JÁHENSTVÍ

- 1, Obecné požadavky
- 2, Požadavky v závislosti na životním stavu kandidátů
 - a) Svobodní
 - b) ženatí
 - c) vdovci
 - d) Členové institutů zasvěceného života a společností apoštolského života

III. FORMAČNÍ ITINERÁŘ STÁLÉHO JÁHENSTVÍ

- 1, Představení aspirantů
- 2, Přípravná doba
- 3, Liturgický obřad přijetí mezi kandidáty jáhenského svěcení
- 4, Doba formace
- 5, Udělení služeb lektorátu a akolytátu
- 6, Jáhenské svěcení

IV. ASPEKTY FORMACE STÁLÝCH JÁHNŮ

- 1, Lidská formace
- 2, Duchovní formace
- 3, Doktrinální formace
- 4, Pastorační formace

ZÁVĚR

SMĚRNICE PRO SLUŽBU A ŽIVOT TRVALÝCH JÁHNŮ

1. PRÁVNÍ STATUT JÁHNA

- Jáhen - vysvěcený služebník
- Inkardinace
- Svátostné bratrství
- Povinnosti a práva
- Plat a zabezpečení
- Ztráta jáhenského stavu

2. JÁHENSKÁ SLUŽBA

- Jáhenské funkce
- Služba kazatelská
- Služba liturgická
- Charitativní služba
- Kanonické poslání stálých jáhnů

3. JÁHNOVA SPIRITUALITA

- Současný dějinný kontext
- Povolání ke svatosti
- Vztahy svátosti svěcení
- Prostředky duchovního života
- Jáhnova spiritualita a životní stavy

4. TRVALÁ FORMACE JÁHNA

- Charakteristiky
- Motivace
- Osoby
- Zvláštnosti
- Oblasti
- Organizace a prostředky

MODLITBA K NEJSVĚTĚJŠÍ PANNĚ